

Күндү аабааччы!

Эниги болжомтобутугар Библия биир сүнкэн суолталаах кинигэтин тылбааһын таһаардыбыт. Библия — аан дойдуга уус-уран уонна итэбэл сиэрин биллэр өйдөбүннүктэриттэн биирдэстэрэ — 77 кинигэттэн турар, онон соробор «Кинигэлэр кинигэлэрэ» диэн ааттыллар. «Айыллы» — Библияны арыяр маннайгы кинигэ.

Ытык Суруйууну сахалы тылбаастааһын историята балтараа үйэттэн табыста. Тылбаас сабалааччыта уонна көбүлээччитэ Иннокентий (Вениаминов) архиепископ этэ. Кини «Танараба үнэр тыл-өс туһааннаах дьонно өйдөнүмтүө буолуохтаах» диэн санаалааба. 1853 сыллаахха Ытык уонна Танара сулууспатыгар туттуллар кинигэлэри тылбаастыыр Кэмितिэт тэриллэр. Бэрэссэдээтэлинэн священник Дмитрий Васильевич Хитров (кэлин — Дьокуускайдаабы уонна Бүлүүтээби епископ Дионисий) ананар. 5 сылынан, 1858 сыл бүтүүтэ Москватаабы Синодальной типографияба Сана Кэс тыл кинигэлэрэ, Апокалипсистер ураты, бары Эргэ Кэс тылтан Айыллы уонна Саалтыыр кинигэлэрэ, Танара сулууспатын кинигэлэрэ, ону тэнэ саха тылын азбуката уонна грамматиката бэчээттэммиттэрэ. 1859 сыллаахха от ыйын 19 күнүгэр Иннокентий архиепископ көбүлээһининэн сахалы мэлиибэн ытыллар, онно кини бэйэтинэн Евангелиены (Үтүө сурах кинигэтин) сахалы аабар. Ол кэннэ литургия эмиэ сахалы ытыллар, онно мустубут саха дьонун ити сүрдээбин соһутар да, долгутар да. Ити кэмтэн сабалаан Саха сиригэр Танара дьыэлэригэр сулууспаны сахалы ытарга кыах баар буолбута. Библияны сахалы тылбаастааһын XX уонна XXI үйэлэр кирбиилэригэр сөргүтүллэр. Библия тылбааһын Института 2004 сыллаахха Сана Кэс тыл сана

тылбааһын бэлэмнээн таһаарар, оттон 2010 сыллаахха Псалтирь (Саалтыыр) тылбааһын таһаарар.

«Бытие» кинигэтин билинни сахалыы тылбааһын Россиятаабы Библия уопсастыбата бэлэмнээтэ. Тыл үөрэхтээхтэрэ Библия кинигэтин төрүт суруйуутуттан тылбаастаары, икки сыл устата Санкт-Петербург куоракка Библия тылбааһын сүрүн төрүттэрин уонна былыргы еврей тылын үөрэппиттэрэ. Ол кэnnэ биэс сыл устата Библия 18 кинигэтин бастакы хара тылбааһын онордулар. Бу үлэбэ тылбаасчыттары таһынан экзегетическэй уонна филологическай редактордар кытыннылар. Экзегетика өттүнэн төһө сөптөөхтүк тылбаастанарын хонтуруоллуур үлэни Библия уопсастыбаларын Холбоһугун тылбааска консультана салайда. Оттон бырайыак үлэтин Россиятаабы Библия уопсастыбатын (РБО) Санкт-Петербурга салаата иилээн ытта.

Соторутаабыта биһиги тылбаасчыттарбыт үлэлэрин түмүгүн саха дьоно-сэргэтэ билсэригэр анаан, РБО «Бытие» кинигэтин тылбааһын боруобалаан бэчээттиргэ быһаарыныы ылыммыта. Биһиги үлэбит туһунан араас специалистар санааларын истиэхпитин баһарабыт, холобура, литературовед учуонайдар, суруйааччылар, итэбэлгэ сыһыаннаах дьон көрөллөрө тобоостоох. Биһиги ону сиһилии чинчийэн, үөрэтэн баран, инникитин тылбаас үлэтигэр туһаныахпыт.

Аабааччыга табыгастаах буоллун диэн, тиэкиһи кэрчиктэргэ араардыбыт, оттон кинигэ түмүгэр көмө матырыйааллары булуохха сөп. Бу таһаарыыга Былыргы Ближнэй Восток уонна Былыргы Палестина каарталара, Библия уустук терминнэрин быһаарар тылдыт киирдилэр. Маны тэнэ «Айыллыы» кинигэтин сүрүн санаатын уонна салааларын наардыыр кириити тыл сурулунна.

Аабааччылар санааларын, этиилэрин бу аадырыһынан күүтэбит:

191014, Санкт-Петербург, а/я 127, СПб отделение РБО

*Литературнай редактор
Варвара Борисовна Окорокова*

Кирири тыл

Айыллыы кинигэтин аата уонна Библияҕа ылар миэстэтэ

Библия бастакы кинигэтин аата былыргы еврей тылыгар «бэрэшит», ол аата «аан бастаан» диэн. Былыргы кэмнэ кинигэни бастакы тылынан (эбэтэр тылларынан) ааттыыр үгэс баара. Оттон бу түбэлтэбэ ити аат бастакы тылларынан эрэ буолбакка, суолтата быдан киэн. Кинигэ Танара норуотун, Йисраэль дьонун историятын кэпсиир Библияҕа баар кинигэлэр бөлөхтөрүн саҕалыыр. Былыр-былыргыттан бу кинигэ — Моисей Сокуоннарын тиспит биэс кинигэтин (Пятикнижие) сорҕото. Ол эрэн биэс кинигэттэн бастакыларыгар Моисей аата ахтыллыбат. Арай Моисей Сокуонун төрүттэниитин уонна олохтонуутун туһунан уһун историяны хара маҥнайгыттан саҕалаан кэпсиир.

Кинигэ сүрүн ис хоһооно

Кинигэни икки сүрүн түһүмэххэ араарыахха сөп. Бастакы түһүмэбэ (1:1–11:26) аан дойду айыллыытын, киһи аймах олобун-даһабын туһунан түн былыргы кэпсээннэри түмэр. Оттон бу түһүмэх түмүгэр дьон-сэргэ сир үрдүгэр элбээн-тэнийэн араас тылынан кэпсэтэр буолбутун, тус-туспа уустар, дойдулар, судаарыстыбалар үөскээбиттэрин туһунан кэпсээнэр. Ити кэпсээннэр быыстарыгар Адам (5 бас), Ной (10 бас) уонна Шем (11:10–26) курдук туттаах сирэйдэр төрүччүлэрин испийһэктэрэ кииритэлээбиттэр. Кинигэ иккис түһүмэбэ (11:27–50:26) Танара норуотун, Йисраэль уолаттарын бастакы көлүөнэлэрин туһунан кэпсиир. Манна сүрүн дьон — Аврааам, уруккута Авраам, Йицхаак, Йааков (кэлинни аата Йисраэль) уонна Йосеф.

Айыллы кинигэтигэр итэбэл суолтата уонна сыаннаһа

Кинигэ сүрүн кэпсэнэр сирэйэ — Танара, Айы Тойон. Киниттэн ураты танаралар суохтар. Кинигэ тиэкиһэ атын танаралар суохтарын уонна сымыйа буолалларын чинэтэн бэлиэтиир. Танара — аан дойдуга баар үрдүкү күүс уонна былаас буоларын кинигэ тыллара чабылхайдык туоһулууллар. Танара төһө да халлаанна олордор, кини дьон олобор айымныылаахтык кыттар, аан дойдуга буолар быһыыны-майгыны сөптөөхтүк салайан биэрэр. Танара аан дойдуну айыабыттан дьон олобун бары эйгэтигэр сабыдыаллыыр, олобу салайарга кыттар.

Кинигэ бастакы түһүмэбэ Танара үчүгэй, сөптөөх сир-дойдуну айбытын туһунан кэпсээнтэн сабаланаар. Библия кэпсээнэ сир-дойду уонна дьон бүүс-бүтүннүү Танара илиитин иһигэр, үрдүкү күүс анныгар сылдыбалларын тоһоҕолоон бэлиэтииргэ дьулуһар. Танара аан дойдуну айбыт күүс, онон аан дойду дьылбатын быһаарарга кини тыла бүтэһиктээх. Бастакы түһүмэх сабаланытыгар бастакы киһи олобо ойууланар. Ол кэннэ дьон, ону кытта сир-дойду сидьин быһыынан туолаллар, аныылара-буруйдара ахса суох үгүс буолар. Сидьин быһыы Танара санаатын утары барыттан сабаланаар, ону өлөрсүү салгыыр. Хара бастаангыттан Танара олохтообут онкулунан оруннаммыт аан дойду уонна кини айымныыларын бууннаах санаалара утары турсаллар. «Танара уолаттара» уонна «сир кыргыттара» эр-ойох буолар кэмнэригэр, ити бууннаах санаа аан дойдуну атыяхтаах уу курдук аймыыр куттала бүрүүкүүр (6:1–4).

Танара аан дойдуну сидьин быһыыттан-майгыттан Улуу мотуок көмөтүнэн быһаабыта. Улуу мотуок туһунан Библияба эрэ буолбакка, түн былыргы сэхэннэргэ, үһүйээннэргэ эмиэ ахтыллар. Библияба Улуу мотуок уратыта диэн — аан дойдуну сидьин быһыыттан быһаан, сиргэ сана олобу төрүттүүргэ анаан Танара ылыммыт быһаарыныыта. Уу — былыргы дьон өйүгэр-санаатыгар кутталы үөскэтэр, урусхаллыыр балысхан күүс этэ. Ол да буоллар Танара модун күүстээх буолан

уу күүһүн бэйэтин сыалын ситиһэргэ туһаммытын туһунан Библияҕа Уу мотуогун историята буолан киирэ сылдьар. Итинник санаа илэ көстөр, аан дойду онкулун тутан олобу харыстыырга анаан кытаанах быһаарыныны ылыммыт Танараны, Айыны кытта тэннэхэр аан дойдуга туох да суох. Онон Библия Танараны бу кэпсээннэ олобуран Үтүө Айыы уонна кытаанах судьуйа курдук ойуулаан көрдөрөр. Итинтэн хайа да уобараһа кини аан дойдуну салайар үрдүк былаастаабын бэлиэтиир.

Кинигэ иккис түһүмэбэр, ити барыта ааспытын кэннэ, Танара бэйэтин норуотун төрүттүүрүгэр Авраһаам уһун талан ылара кэпсэнэр. Талыллыбыт норуот Танара алгыһыннан үйэлэргэ уостубат уйгулаах уонна дьоллоох олохтоноро түстэниэхтээх. Кинигэбэ ити миэстэ «кэс тыл» диэн уһулуччу ааты ылар (15:18–21). Ити туһунан кэс тылын Танара бастакы норуокка, Йисраэль төрүттэригэр бэйэтэ биэрэр. Библия кэпсээннэрин сюжеттара ити кэс тылы, мэктиэни түөрт көлүөнэ олобун тухары Танара тиһигин быспакка толорбутун ойуулуулар. Онон кэс тыл диэн Танара бэйэтин тыла буолара бэлиэтэнэр, ол эбэтэр киһи сабаҕалааһына буолбатах, Танара бэйэтэ эппит тыла эбит. Кэс тыл Танара күүһүн уонна үтүө санаатын олоххо киллэрэр суолталаммыта.

Кинигэ бастакы түһүмэбэр сүрүн суолтаны утарылаһыылар: Танара үтүө санаата уонна кини айымньыларын бэриммэт быһыылара көстөллөр. Оттон иккис түһүмэбэр кэпсээн сүннэ чынха атын. Ол эбэтэр Танара үтүө санаата, итэбэл, бэриниилээх буолуу уонна Танара талбыт норуота кинини билиниитэ бииргэ хатыһаллар. Танара кырдыбыт уонна оҕото суох Авраһаамна сири уонна уол оҕону биэриэх буолан мэктиэлиир. Ити мэктиэ тыл туолуутун уонна Авраһаам араас эрэйгэ тэбиллэрин туһунан ааҕабыт.

Кинигэ иккис түһүмэбин түмүктүүр бастарга Йосеф олобун туһунан кэпсэнэр (37:1–36, 39:1–50:26). Онно Танара үтүө санаата арыый атыннык сырдатыллар. Бу сырыыга кэпсээн онкула — Танара оннооҕор мөкү быһыыны–майгыны бүтэр үһүгар үтүө түмүккэ тиэрдэр кыахтааҕар Йосеф итэбэлэ (45:4–8). Манна тэнэ Йосеф Эгиипэт ыраахтаабыта, фараон

сирдээџи былааһын бөбөргөтөргө анаммыт киһи курдук эмиэ ойууланар. Ол былаас кэлэр өттүгэр Йосеф бэйэтин аймахтарын, Йисраэль дьонун утары эргийэр. Онон бу тизэ-кис сирдээџи баай, былаас кутталлаах буолуохтарын уонна дьонно түктэринэн эргийиэхтэрин сөбүн, тоџо диэтэххэ кинилэр кыһалџаны, эппиэтинэһи кытта ыкса ситимнээхтэрин туһунан бэлиэтиир.

Тылбаас принциптэрэ

Бу кинигэ былыргы еврей тылынан суруллубут төрүт тизэкискэ олоџуран сахалыы тылбаастанна. Тылбаас сүрүн сыала — былыргы еврей тылынан суруллубут тизэкис суолтатын уонна ис хоһоонун саха аныгы литературнай тылынан төһө кыалларынан чопчу тизэрдии. Онон ааџааччы бу тылбаас уонна Библия нууччалыы Синодальной тылбааһын икки ардыларыгар сөп түбэспэт өрүттэри булуон сөп. Тоџо диэтэххэ, Синодальной тылбаас былыргы еврей тылынан суруллубут төрүт тизэкистэн быһаччы тылбаастамматаџа, тылбаастыыр принциптэрэ да биһиэниттэн эмиэ ураты этэ.

Биһиги тылбааспыт бары өттүнэн, ол эбэтэр былыргы төрүт тизэкискэ төһө сөп түбэхэрин, саха тылын нуорматын төһө тутуһарын икки өттүттэн квалификациялаах специалистар сыныйан туран бэрэбиэркэлээтилэр. Өскөтүн, эн ааџааччы, ханнык эмэ киһи уларытыах түбэлтэтин эбэтэр сыһаны бэлиэтии көрдөххүнэ кинигэни таһаарбыт кыһаџа, ол эбэтэр Россиятааџы Библия Уопсастыбатыгар биллэрэргэр көрдөһөбүт.

АЙЫЛЛЫЫ

1 ¹Танара бастаан халлааны уонна сире айбыт. ²Сир үрдэ иччитэх эбит, түгэбэ биллибэт далай үрдүгэр харана бүрүүкээн турара, арай Танара тына уу үрдүнэн даһа көтөрө.

³Танара: «Сырдык буолуохтун!» — диэбитигэр, сырдык буолбут. ⁴Танара сырдык үтүөтүн көрөн сөбүлээбит, итиэннэ сырдыгы харанаттан араарбыт. ⁵Танара сырдыгы — күнүс, харананы — түүн диэн ааттаабыт. Киэһэ буолбут, сарсыарда буолбут — биир күн туолбут.

⁶Танара: «Уу хаба ортотугар ууну ууттан араарар кытаанах араҥа баар буоллун», — диэбит. ⁷Танара кытаанах араҥаны айбыт, ол кэҥнэ араҥа аннынаабы уонна үрдүнээби уулары араарбыт. Оннук буолбут. ⁸Танара араҥаны «халлаан» диэн ааттаабыт. Киэһэ буолбут, сарсыарда буолбут — иккис күн туолбут.

⁹Танара эппит: «Халлаан анныгар баар уу биир сиргэ түмүлүннүн, кураанах көһүннүн». Оннук буолбут. ¹⁰Танара кураанаабы «сир» диэн ааттаабыт, оттон түмүллүбүт ууну «байҕал» диэн ааттаабыт. Ону көрөн Танара сөбүлээбит.

¹¹Танара: «Сир ача күөбүнэн силигилии үүннүн, от-мас, туорабын ыһан ас эгэлгэ көрүнгүн биэрэр мас үүннүн, ол аһын сиэмэтэ сиртэн силистэннин», — диэбитэ, оннук буолбут. ¹²Сиртэн туорах араас көрүнгүн ыһар от-мас, туорахтаах аһы биэрэр мас эгэлгэ көрүнгэ быкпыт. Ону көрөн Танара астыммыт. ¹³Киэһэ буолбут, сарсыарда буолбут — үһүс күн туолбут.

¹⁴Танара: «Халлаан аранатыгар сырдатар эттиктэр баар буоллуннар, түүнү уонна күнүһү араарар, кэми-кэрдиини, күнү-дьылы, биллэрэр бэлиэ буоллуннар. ¹⁵Халлаан аранатыгар сыдыайдыннар, сир ньууругар тыктыннар», — диэн эппит, оннук буолбут. ¹⁶Танара икки улахан сырдатааччыны: улаханын күнүһү, кыратын — түүнү салайарга анаан айбыт, итиэннэ сулустары онорбут. ¹⁷Уонна ылан олору сири сырдаттыннар диэн халлаан аранатыгар олохтообут. ¹⁸Күнүһү уонна түүнү салайдыннар, сырдыгы уонна харананы араардыннар диэн. Танара ону көрөн сөбүлээбит. ¹⁹Киэһэ буолбут, сарсыарда буолбут — төрдүс күн туолбут.

²⁰Танара эппит: «Ууга тынар тыыннаах күөнэхтэтин, оттон сир үрдүнэн халлаан аранатыгар көтөр кынаттаах көччүйдүн». ²¹Танара сүнкэн уу кыллаларын, тынар тыыннаах, хамсыр харамай уустарын, көтөр кынаттаах эгэлгэ көрүнүн айбыт. Итиэннэ ону көрөн сөбүлээбит. ²²Итини барытын Танара алжаабыт уонна: «Ууһаан, үксээн, ууну толорун. Сир үрдүгэр көтөр кынаттаах тэнийдин», — диэбит. ²³Киэһэ буолбут, сарсыарда буолбут — бэһис күн туолбут.

²⁴Танара: «Сир ийэ тынар тыыннаах эгэлгэтин ууһаттын: кылы, үөнү-көйүүрү, хамсыр харамайы, көрүннэринэн наардаатын», — диэбит, оннук буолбут. ²⁵Танара сир кыллаларын бары көрүнүн, сүөһү, сир-буор бары харамайын уустарын айбыт. Итини барытын көрөн Танара сөбүлээбит.

²⁶Танара эппит: «Дьэ, бэйэбит дьүһүммүтүгэр холоон, бэйэбитигэр майгынныр бодолоох киһини айыахха, кини уу балыктарын, халлаан көтөрдөрүн, сүөһүнү, сири-дойдуну, сир үрдүгэр баар хамсыр харамайы баһылаатын-көһүлээтин диэн». ²⁷Оннук Танара бэйэтигэр холоон киһини, Танараба холооннооҕу айбыт: кинини эр киһи уонна дьахтар гына айбыт. ²⁸Итиэннэ кинилэри Танара алжаан маннык диэбит: «Ууһаан-тэнийин, элбээн,

сиргэ олохсуйун уонна уу балыгын, халлаан көтөрүн, сир кыылын баһылаанг». ²⁹Ол кэnnэ Танара: «Дьэ, мин эһиэхэ сииргитигэр анаан сир үрдүгэр сиэмэлээн үүнэр оту, сиэмэлээн үүнэр ас биэрэр баар маһы барытын биэрэбин. ³⁰Оттон сир кыыллара уонна халлаан көтөрдөрө, сир үрдүгэр баар тыынар тыыннаах харамайдар аһыылларыгар күөх үүнээйини биэрэбин». Оннук буолбут. ³¹Танара тугу айбытын барытын көрбүтэ — олус үчүгэй эбит. Киэһэ буолбут, сарсыарда буолбут — алтыс күн туолбут.

2 ¹Халлаан уонна сир силиктэрэ сиппит. ²Танара сэттис күн үлэтин бүтэрбит, итиэннэ бу онорбут үлэтин кэнниттэн сэттис күнүгэр сынньаммыт. ³Танара бу сэттис күнү албаабыт, ытык күн онорбут, тобо диэтэххэ онно Танара айан онорбутун ситэрбититтэн сынньаммыт.

⁴Бу — сир уонна халлаан айыллыбытын туһунан номох. Айыы Тойон Танара сирдээх халлааны онорор кэмигэр, ⁵сиргэ буула талаба да суоба, хонуу ото да үүнэ илигэ, тобо диэтэххэ Айыы Тойон Танара сиргэ ардабы-самыры кута илигэ, сир кунуһун сөхсүтүөх киһи эмиэ суоба. ⁶Арай, сир сылаас тыына тахсан сир ньуурун барытын сиигирдэрэ. ⁷Айыы Тойон Танара буор күдэниттэн киһини онорбут. Ити кэnnэ таныытын үүтүнэн олох тыынын үрбүт. Онуоха киһи тыынар тыыннаах буолбут. ⁸Илин диэки Тойон Танара Эдиэмнэ уйгу-быйан сири олохтообут, онно онорбут киһитин олохсуппут. ⁹Тойон Танара сир буоруттан киһи сииригэр уонна көрүөбэр кэрэ мас эгэлгэтин үүннэрбит. Оттон быйаннаах сир хаба орто-тугар олох маһын уонна үтүнү-мөкүнү арааран билэргэ аналлаах маһы олордубут. ¹⁰Эдиэмтэн өрүс тахсан быйаннаах сири нүөлсүтэр эбит, онтон түөрт салааба арахсар эбит. ¹¹Олортон биирдэрин аата Пишон, көмүстээх Хавил сири эргийэр эбит. ¹²Ол сир көмүһэ үтүөтүнэн биллэр, онно үчүгэй сыттаах сымала, шохам диэн күндү таас баар эбит. ¹³Иккис өрүс аата Гихон: ол Кууш сири эргийэ ус-

тар эбит. ¹⁴Үһүс өрүс Декель диэн ааттаах, Ашшуур илин өттүгэр түһэр эбит. Оттон төрдүс өрүс Ферат. ¹⁵Айыы Тойон Танара киһини ылан быйаннаах сири бэрийдин уонна көрдүн-харайдын диэн Эдиэмнэ олохсуптут. ¹⁶Кини киһиэхэ бу курдук эппит: «Быйан хайа баҕар маһыттан ылан айаххар аһаа. ¹⁷Ол гынан баран үтүнү-мөкүнү араарар билии маһыттан сиэмэ. Өскөтүн сиэтэххинэ, сиэбит күннэр өлүөн!» ¹⁸Айыы Тойон Танара: «Киһи соботох сылдыара куһаҕан буолсу, онон киниэхэ холоонноох көмөлөһөөччүтэ оноруум», — диэбит. ¹⁹Айыы Тойон Танара буорунан бары кыылы, халлаан көтөрүн барытын чочуйан онорбут уонна киһиэхэ илдьибит; кини туох диэн аатталыырын көрөөрү. Инньэ гынан тыынар тыыннаахтары киһи ааттаабыт. ²⁰Киһи сүөһүнү барытын, халлаан көтөрүн, хонуу кыылын барытын ааттаабыт. Оттон бэйэтигэр холоонноох көмөлөһөөччүнү булбатах. ²¹Онуоха Айыы Тойон Танара киһини кытаанахтык утутан кэбиспит. Утуйбутун кэннэ биир ойоһоһун ороон ылан баран, ол оннун этинэн бүрүйбүт. ²²Айыы Тойон Танара ол киһитэн орообут ойоһоһунан дьахтары онорбут уонна киһиэхэ илдьибит. ²³Киһи эппит:

— Бу — мин унуобум сорбото,
Этим-сииним сорбото,
Эрин сорбото буоларын туоһута
Ойох диэн буоллун кини аата.

²⁴Ол иһин киһи аҕалаах ийэтин хаалларан ойоһор тардыһар, кинилиин биир таманнаах буолаары. ²⁵Киһи уонна дьахтар иккиэн сыгыннаах сылдыар эбиттэр уонна онтон кыбыстыбат эбиттэр.

З ¹Моҕой Айыы Тойон Танара айбыт кыллартан барыларын саамай угаайылаах өйдөөхтөрө эбит. Кини дьахтартан ыйыппыт: «Быйаннаах сир хайа да маһын аһыттан сиэмэн диэн Танара эппитэ, чахчы дуо?»

²Дьахтар моҕойго: «Биһиги быйаннаах сир мастарын аһыттан сиэхпитин сөп. ³Ол гынан баран, Танара быйан-

наах сир ортотугар турар мастан сиэмэн, таарыйман даҕаны — өлүөххүт, — диэбитэ». ⁴Моҕой дьахтарга: «Олох өлүөххүт суоҕа, ⁵тоҕо диэтэххэ Танара билэр, сиэбит күннүтүгэр хараххыт аһыллыаҕа, Танара курдук үтүнү-мөкүнү арааран билэр буолуоххут», — диэбит. ⁶Дьахтар бу мас аһа сииргэ үчүгэйн уонна киһини кэрэхсэтэр көрүннээбин, билиини биэрэринэн умсугутарын көрбүт. Итиэннэ аһыттан ылан сиэбит, өссө эригэр биэрбитэ, анараанньыта эмиэ сиэбит. ⁷Онуоха иккиэн-нэрин хараҕа аһыллыбыт: сыгынньахтарын билбиттэр уонна смоковница сэбирдэбинэн тиктэн бэйэлэрин иилии бааммыттар. ⁸Быйаннаах сиргэ күнүскү сөрүүн тыал илгийбитигэр, хааман иһэр Айыы Тойон Танара санатын истэн, киһи ойоҕунаан Айыы Тойон Танараттан быйаннаах сир мастарын быһыгар саспыттар. ⁹Айыы Тойон Танара киһиэхэ туһулаан: «Ханна бааргыный?» — диэбит. ¹⁰Кини: «Эн санаҕын быйаннаах сиргэ истээт, сыгынньахпын диэн куттанан саһан хаалбытым», — диэбит. ¹¹Онуоха: «Сыгынньаххын диэн эйиэхэ ким эттэ? Мин боппут маспыттан сиэбэтэбин дуо?» — диэбит. ¹²Киһи эппит: «Эн миэхэ биэрбит дьахтарын ол мастан ылан биэрбитин сиэбитим». ¹³Айыы Тойон Танара дьахтарга эппит: «Эн ити тугу гыннын?» Дьахтар: «Моҕой миигин ымсыырдыбыта, ол иһин сиэбитим», — диэбит. ¹⁴Айыы Тойон Танара моҕойго эппит:

— Ити онорбутун иһин, эн,
Сүөһүттэн да, хонуу да кыылларыттан
барыларыттан ордон, эн эрэ кыран!
Өрөбөбөр үнэ сырыт,
Күдэн аһылыктан!

¹⁵Эн уонна дьахтар ыккардыгар,
Эһиги ыамаларгыт ыккардыгар
Өлөр өстөһүүнү олохтуом!
Дьахтар оҕото эйигин үрдүгүттэн үктээтин,
Оттон эн кини тилэбин тэһитэ кэйиэбин!

¹⁶Оттон дьахтарга эппит:

— Хат буолар кэмгэр эрэйгин элбэттэбим буоллун,
Оҕо төрөтөрүн ыарыылаах буоллун,
Эргэр талаһарын күүстээх буоллун,
Оттон эрин эйиэхэ тойон буоллун!

¹⁷Оттон киһиэхэ эппит:

— Дьахтаргың истэннин,
Мин «итинтэн сиэмэ» диэн
боппут маһым аһыттан сиэбиккин.
Эң буруйгуттан сылтаан сир-дойду кыранна,
Онон тыыннаабың тухары
аһыргың эрэйинэн булуон!

¹⁸Сиргэ эрбэһин уонна хатыылаах от үүнүбүэ,
Эң хонуу отунан аһылыктаныан.

¹⁹Хара көлөһүңнүнэн килиэптэниэн,
Ол кэннэ, сиртэн кэлбитин — сиргэ төннүөн,
Эң күдэннин — күдэннэ кубулуйуон!

²⁰Адаам ойобун Хаава диэн ааттаабыт. Тоҕо диэтэххэ
кени икки атахтаах удьуорун төрүттээччи ийэ буолбут.

²¹Айыы Тойон Танара киһиэхэ уонна кени ойобор тири
танас онорбут уонна кенилэри таныннарбыт. ²²Тойон
Танара эппит: «Дьэ бу, киһи үтүнү-мөкүнү арааран билэр
биһигиттэн биирдэспит буолла. Аны хайдах эрэ гынан
олох маһыгар илиитин уунан аһыттан сиэбэтэр, өлбөт
эрэ үөстэммэтэр». ²³Ол кэннэ сиртэн ылыллыбыта — си-
рин-буорун кытта булкуһа сырыттын диэн, киһини Эдиэм
быйаннаах сириттэн киэр үүрбүт. ²⁴Киһини үүрэн баран,
олох маһыгар тиэрдэр суолу манаатыннар диэн, Эдиэм
быйаннаах сириң илин өттүгэр Херувимнары уонна эр-
гийэ турар уот кылыһы туруорбут.

4 ¹Адаам ойобун Хааваны кытта хоонньоспут. Ойобу
хат буолбут, Каины төрөппүт уонна эппит: «Айыы
Тойон миэхэ эр киһини бэлэхтээтэ». ²Өссө уолугар ини-
тин Хавелы төрөппүт. Хавель бараан маньыр, оттон
Каин сир үлэтигэр сылдыар эбит.

³Күн-дьыл ааспытын кэннэ, Каин сирин аһыттан Айыы Тойонно үүнүүтүн бэлэх илпит. ⁴Оттон Хавель бастакы төрүүхтэн уонна бастын сыатыттан бэлэх илпит. Айыы Тойон Хавелы уонна кини бэлэбин сэнээрэ көрбүт. ⁵Оттон Каины да, кини бэлэбин да көрө да барбатах. Онуоха Каин олус абарбыт, сүөм түспүт. ⁶Айыы Тойон Каинтан: «Туохтан абардын, туохтан сүөм түстүн?» — диэн ыйыппыт, ⁷— «Үтүөнү онорор буоллаххына — төбөбүн өндөт, оттон үтүө буолбатах буоллабына — аан айабар эйигин аныы кэтиир. Эйиэхэ талаһар, эн — киниэхэ тойоннун». ⁸Онуоха Каин инитигэр Хавельга: «Хонууга тахсыахха», — диэн ынырбыт. Хонууга тахсан баран Каин инитигэр Хавельга саба түһэн өлөрөн кэбиспит.

⁹Айыы Тойон Каинтан: «Инин Хавель ханнаный?» — диэн ыйыппыт. Каин: «Билбэппин, кинини кэтии сылдыабын дуо?» — диэбит. ¹⁰«Тугу онордун? Инин тохтубут хаанын хаһыта сиртэн миэхэ иһиллэр. ¹¹Билигин эн кыраннабын буоллун! Эн илиигиттэн өлбүт инин хаанын инэриммит сир эйигин кыраата. ¹²Сиргэ үлэлээтэргин да, уруккутун курдук эйиэхэ үүнүүтүн биэриэ суоҕа. Эн сир үрдүгэр кэрэдэк, хаамаайы буолуоҕун». ¹³Каин буоллабына Айыы Тойонно эппит: «Сүгүөххэ сүдү аныылаах эбиппин. ¹⁴Дьэ, Эн миигин бу сиртэн үүрдүн, онон эйигиттэн саһа сылдыаам. Сир үрдүгэр кэрэдэк уонна хаамаайы буоллум. Көрсүбүт эрэ киһи миигин өлөрөр кыахтанна». ¹⁵Онуоха Айыы Тойон киниэхэ: «Каины өлөрбүккэ сэттэ төгүл сэттээх буолуоҕа», — диэн эппит. Итиэннэ ким да кинини көрсөр түгэнигэр өлөрбөтүн диэн, Айыы Тойон Каинга бэлиэ уурбут. ¹⁶Каин Айыы Тойонтон киэр барбыт уонна Эдиэмтэн илин диэки бардахха баар Нод диэн сиргэ олохсуйбут. ¹⁷Каин ойоҕун кытта хоонньоспут. Онуоха ойоҕо хат буолбут, ол кэннэ Ханобу төрөспүт. Каин буоллабына, куорат тута сылдыар эбит, онон куоратын уолун аатынан Ханох диэн

ааттаабыт. ¹⁸Ханохтан Ираад төрөөбүт, Ираад Михаэли төрөппүт, Михаэл Мэтушаэлы, Мэтушаэл Лаамеҕы. ¹⁹Лаамех икки ойохтоммут: биирин аата Аада, атына Циллаа диэн эбит. ²⁰Аада Йаваалы төрөппүт. Йаваал отуу олохтоох сүөһү көрөөччүлэр төрүттэрэ буолбут. ²¹Кини инитин аата Йуваал кырымпаҕа уонна ойдуоҕа оонньооччулар төрүттэрэ буолбут. ²²Циллаа Каинтан Туваал Каины төрөппүт. Кини алтаны уонна тимирин таптайар уус буолбут. Туваал Каин балта Наама эмиэ. ²³Лаамех ойохторугар эппит:

— Аада уонна Циллаа, миигин истин!

Лаамех ойохторо этэрбин болҕойун!

Өлөрүөм:

Өскөтүн миигин эр киһи эчэттэбинэ,

Өскөтүн уол оҕо оҕустаҕына.

²⁴Өскөтүн Каин туһугар

Сэт-сэмэ сэттэ төгүл сэтэриир буоллаҕына,

Лаамех туһугар —

Сэттэ уон сэттэ төгүл буолуохтун.

²⁵Адаам ойобун кытта өссө хоонньоспут. Ойоҕо уол оҕону төрөппүт уонна Шиэт диэн ааттаабыт, ол эбэтэр: «Кини — Танара миэхэ Каин өлөрбүт уолун Хавель онугар биэрбит төрүөбэ», — диэбит. ²⁶Шиэттэн эмиэ уол оҕо төрөөбүт. Ону кини Энош диэн ааттаабыт. Онтон ыла бары Айыы Тойон аатыгар үнэр буолбуттар.

5 ¹Бу киһи төрдүн туһунан сурук. Танара киһини айарыгар Танараҕа маарыннатан онорбут. ²Эр уонна дьахтар гына айбыт уонна кинилэри алҕаабыт. Айбыт күнүгэр кинилэри «киһи» диэн ааттаабыт. ³Адаамтан сүүс отут саастааҕар бэйэтин курдук дьүһүннээх-бодолоох уол оҕо төрөөбүт. Кинини Шиэт диэн ааттаабыт. ⁴Шиэт төрүөбүттэн Адаам аҕыс сүүс сыл олорбут. Киниттэн өссө уолаттар, кыргыттар төрөөбүттэр. ⁵Адаам олобун бары күннэрэ холбоон тобус сүүс отут сыл буолбут. Ол кэnnэ өлбүт.

⁶Шиэт сүүс биэс сааһыгар уола Энош төрөөбүт. ⁷Энош төрүүбүттэн Шиэт абыс сүүс сэттэ сыл олорбут. Киниттэн өссө уолаттар уонна кыргыттар төрөөбүттэр. ⁸Шиэт олобун усталаах туората тобус сүүс уон икки сыл буолбут. Ол кэннэ өлбүт.

⁹Энош тобус уон сааһыгар уола Кенан төрөөбүт. ¹⁰Кенан төрүүбүттэн Энош абыс сүүс уон биэс сыл олорбут. Киниттэн өссө уолаттар уонна кыргыттар төрөөбүттэр. ¹¹Энош барыта тобус сүүс биэс сыл олорбут. Ол кэннэ өлбүт.

¹²Кенан сэттэ уон сааһын туолуута уола Махалалел төрөөбүт. ¹³Махалалел төрүүбүттэн Кенан абыс сүүс түүрт уон сыл олорбут. Киниттэн өссө уолаттар уонна кыргыттар төрөөбүттэр. ¹⁴Кенан барыта холбоон тобус сүүс уон сыл олорбут. Ол кэннэ өлбүт.

¹⁵Махалалел алта уон биэс сааһыгар Еред төрөөбүт. ¹⁶Еред төрүүбүттэн Махалалел абыс сүүс отут сыл олорбут. Киниттэн өссө уолаттар уонна кыргыттар төрөөбүттэр. ¹⁷Махалалел барыта абыс сүүс тобус уон биэс сыл олорбут. Ол кэннэ өлбүт.

¹⁸Еред сүүс алта уон икки сааһыгар уола Ханох төрөөбүт. ¹⁹Ханох төрүүбүттэн Еред абыс сүүс сыл олорбут, киниттэн өссө уолаттар, кыргыттар төрөөбүттэр. Ол кэннэ өлбүт. ²⁰Еред тобус сүүс алта уон иккитигэр диэри олорбут, онтон өлбүт.

²¹Ханох алта уон биэс сааһыгар уола Мэтушэлах төрөөбүт. ²²Мэтушэлах төрүүбүттэн Ханох үс сүүс сыл олорбут. Ол тухары кини олобо Тангараны кытта алтыһар эбит. Киниттэн өссө уолаттар уонна кыргыттар төрөөбүттэр. ²³Ханох үс сүүс алта уон биэс сыл олорбут. ²⁴Кини олобо Танараба анаммыт эбит. Ханох суох буолбут — кинини Танара ылбыт.

²⁵Мэтушэлах сүүс абыс уон сэттэ сааһыгар уола Лаамех төрөөбүт. ²⁶Лаамех төрүүбүттэн Мэтушэлах сэттэ сүүс абыс уон икки сыл олорбут. Киниттэн өссө уолаттар

уонна кыргыттар төрөөбүттэр. ²⁷Мэтушэлах тобус сүүс алта уон тобуһугар диэри олорон баран өлбүт.

²⁸Лаамех сүүс абыс уон иккитигэр уолламмыт. ²⁹Кинини Ной диэн аатгабыт итиэннэ: «Дьэ, кини биһигини эрэйтэн, Танара кыраабыт сиригэр сылаалаах үлэттэн уоскутуо», — диэбит. ³⁰Ной төрүөбүттэн Лаамех биэс сүүс тобус уон биэс сыл олорбут. Киниттэн өссө уолаттар уонна кыргыттар төрөөбүттэр. ³¹Лаамех сэттэ сүүс сэттэ уон сэттэ сааһыгар диэри олорон баран өлбүт.

³²Ной биэс сүүс сааһыгар уолаттара Шем, Хам, Йафет төрөөбүттэр.

Б ¹Сир үрдүгэр киһи элбээн испит. Кинилэртэн кыргыттар төрүүллэр эбит. ²Танара уолаттара дьон кыргыттара үтүө дьүһүннээхтэрин көрөн кинилэртэн талбыттарын ойох ылаллар эбит. ³Айыы Тойон эппит: «Киһиэхэ мин тыным үйэтэ суох. Кини эт эмэгэт. Онон олобун күннэрэ сүүс сүүрбэ сыл буолуохтуннар». ⁴Оччолорго сиргэ аарыма дьон олорбуттар. Танара уолаттара сир кыргыттарыгар киирэллэр эбит. Оттон кыргыттар кинилэртэн оҕолонолор эбит. Ол төрүөхтэрэ былыргыттан күүстээхтэринэн аатыраллар эбит. ⁵Айыы Тойон сир үрдүгэр дьон хара санаата үксээбитин көрбүт. Дьон санаата барыта уонна сүрэхтэрин соргута хаһан да буоллар харана эрэ эбит. ⁶Айыы Тойон сир үрдүгэр киһини айбытын кэмсиммит уонна ис сүрэбиттэн хомойбут. ⁷Айыы Тойон эппит: «Айбыт дьоммун сир үрдүттэн симэлитим: киһититтэн саҕалаан, сүөһүтүгэр, харамайыгар, халлаан көтөрүгэр тийэ — кинилэри айбышпын кэмсинэбин». ⁸Арай, Ной эрэ Айыы Тойон санаатын таппыт. ⁹Бу Ной ууһун туһунан.

Ной бэйэтин ууһугар аныыта-харата суох, чөл киһи эбит. Кини олоҕо Танараны кытта ыкса ситимнээх эбит. ¹⁰Ной үс уоллаах эбит: Шем, Хам, Йафет. ¹¹Танара сирдээби олохтон сиргэммит: сир сидьин кэмэлдьинэн туолбут. ¹²Танара сиргэ харабын хатаабыта: олох түннэстибит, —

тыыннаах эрэ барыта бу сиргэ олобун түктэри онорбут. ¹³Танара Нойга эппит: «Инчэбэй эттээби имири эһэргэ тийдим. Тобо диэтэххэ сир үрдүгэр сидьин кэмэлдьи кэмэ суох буолла. Дьэ онон, кинилэри сирдиин баҕастыын симэлиттиэм. ¹⁴Бэйэбэр гофер маһынан аалла оноһун, аалын иһигэр хосто онор, оттон иһин уонна таһын сы-маланан сыбаа. ¹⁵Манньык гын: үс сүүс тобонох усталаах, биэс уон тобонох кэтиттээх, оттон үрдүгэ отут тобонох буоллун. ¹⁶Аалгар түннүктэ онор, ол үрдүнэн биир то-бонох курдугунан түмүктээ, киирэр ааны ойбоһугар онор. Алын, иккис, үһүс дьаарыстаах гын. ¹⁷Оттон, дьэ, мин халлаан анныгар баар бары тыынар тыыннаах буор куттаабы симэлитээри сиргэ улахан ууну ытыам. Сиргэ баар барыта имири эстиэбэ. ¹⁸Эйигинниин кэс тыл түһэр-сиэм. Эн аалга уолаттаргын, ойоххун уонна уолаттарын ойохторун илдэе киир. ¹⁹Итиэннэ эйигин кытта тыыннаах ордоллоругар аалга тыынар тыыннаахтан барытыттан иккилии: атырыттан уонна тыһытыттан киллэр. ²⁰Көтөр, сүөһү, сирдээби харамай бары көрүннэриттэн иккилии буолан, эйигинниин тыыннаах ордор туһугар киирдиннэр. ²¹Эн аһыар ас эгэлгэтиттэн ылан бэйэбэр уонна кинилэргэ хаһаан». ²²Ной Танара тугу соруйбутун барытын онорбут.

7 ¹Айыы Тойон Нойга эппит: «Эн уонна эн ууһун ба-рыта аалга киирин. Миэхэ дьонтон эрэ эрэллээх эн буоларгын көрдүм. ²Ыраас кыыл-сүөл бары көрү-нүттэн: атырыттан уонна тыһытыттан сэттэлиитэ ыл, оттон ырааһа суохтан: атырыттан уонна тыһытыттан биирдиини ыл. ³Ону тэнэ, сир үрдүгэр төрүөхтэрэ ор-дорун туһугар, халлаан көтөрүттэн: атырыттан уонна тыһытыттан сэттэлиини. ⁴Тобо диэтэххэ аны сэттэ кү-нүнэн мин сир үрдүгэр түөрт уон күннээх түүн ардах түһэриэм. Тугу айбыппын, баары барытын сир үрдүттэн симэлиттиэм». ⁵Ной барытын Айыы Тойон соруйбутун хоту онорбут. ⁶Сир үрдүгэр улахан уу кэлэригэр Ной

алта сүүс саастаах эбит. ⁷Ной, кини уолаттара, ойоҕо, кийииттэрэ улахан ууттан күрэнэн аалга киирбиттэр. ⁸Кыыл-сүөл ыраас да, ырааһа да суох көрүнүттэн, көтөр кынаттаахтан, үөнтэн-көйүүртэн, ⁹Танара Нойга соруйбутун курдук, олортон иккилии: атыыра уонна тыһыта Ной аалыгар киирбиттэр. ¹⁰Сэттэ күнүнэн сиргэ уу бөбө кэлбит. ¹¹Ной олоҕун алта сүүһүс сылыгар, иккис ыйын уон сэттис күнүгэр түгэбэ биллибэт улуу куйаар уулар кутуллубуттар, халлаан үөлэстэрэ аһыллыбыттар. ¹²Итиэннэ сир үрдүгэр түөрт уон күннээх түүн ардаабыт. ¹³Ол ааттаах күн Ной уолаттарын: Шемы, Хамы, Йафеты илдэе киирбит, Ной ойоҕо, уолаттарын ойохторо үһүөн эмиэ кинилэри кытта аалга киирбиттэр. ¹⁴Кинилэрдиин кыыл-сүөл бары көрүнэ, сүөһү бары көрүнэ, үөн-көйүүр бары көрүнэ, көтөр бары көрүнэ, чыычаах барыта, кынаттаах барыта. ¹⁵Кинилэр бары Нойга, аалга кэлбиттэр: тыынар тыыннаахтан, эт бүттэлээхтэн барыта иккилии. ¹⁶Танара соруйбутун курдук атыырыттан да, тыһытыттан да бары көрүнүттэн киирбиттэр. Айыы Тойон ол кэннэ ааны сабан кэбиспит. ¹⁷Сир үрдүгэр уу түөрт уон күн бүрүүкээбит. Уу эбиллэн испит, аалы сиртэн өрө көтөхпүт, аал дагдайбыт. ¹⁸Уу эбиллэн испит, сир үрдүн толорбут. Аал уу үрдүнэн устан испит. ¹⁹Сир үрдүгэр уу эбилиннэр эбиллэн испит, халлаан анныгар баар үрдүк хайалары барытын саппыт. ²⁰Уу уон биэс тоҕоноҕунан эбиллээтин хайалар уунан бүрүллүбүттэр. ²¹Сир үрдүгэр баар эт бүттэлээх барыта: көтөрүттэн саҕалаан сүөһүтүгэр тийэ, сиргэ баар тыынар тыыннаах, үөн-көйүүр барыта, дьон барыта өлбүт. ²²Таныыларыгар тыынар тыыннаах сир олохтоохторо өлбүттэр. ²³Сиргэ баар барытын: киһини-сүөһүнү, харамайы, халлаан көтөрдөрүн сир үрдүттэн имири эспит. Сир үрдүгэр баар барыта имири эстибит, арай Ной уонна кинилиин аалга киирбиттэр эрэ орду-буттар. ²⁴Улахан уу сири сүүс биэс уон күн сабардаан турбут.

8 ¹Тангара Нойу, итиэннэ аалга баар кыылы-сүөлү, сүөһүнү барыларын санаан, сиргэ тыалы түһэрбитигэр уу намтаан барбыт. ²Түгэбэ биллибэт улуу куйаар харахтара, халлаан үөлэстэрэ сабыллыбыттар. Халлаан ардаан бүппүт. ³Сир үрдүттэн уу аргый наллаан түһэн испит. Сүүс биэс уонус хонук ааспытын кэннэ уу намтаан барбыт. ⁴Сэттис ый уон сэттис күнүгэр аал Ара-раат хайатын үрдүгэр тохтообут. ⁵Уу онус ыйга диэри намтаатар намтаан испит. Онус ый маннайгы күнүгэр хайалар төбөлөрө көстүбүттэр. ⁶Онтон ыла түөрт уон күн ааспыт. Ной аалга онорбут түннүгүн арыйбыт. ⁷Кини суору таһаарбыта: сир үрдүнээби уу кууруор диэри төт-төрү-таары элиэтии сылдыбыт. ⁸Онтон холуубу ыппыт, сир ньууруттан уу түспүтүн билээри. ⁹Ол эрэн холууп атабын ууруох сири булбакка, аалга төннүбүт. Уу өссө даҕаны сир ньуурун барытын сабан сытар эбит. Онон кини холуубу бэйэтигэр аалга киллэрбит. ¹⁰Өссө сэттэ күн ааһарын кэтэһэн баран, холуубун аалтан эмиэ таһаарбыт. ¹¹Холууп киниэхэ ыкса киэһэ төннүбүт: арай, тумсугар эдэр маслина сэбирдэбин ильдэ кэлбит. Онуоха Ной сир ньууруттан уу түспүтүн билбит. ¹²Кини өссө сэттэ күн ааһарын кэтэспит уонна холуубу эмиэ ыппыт: холууп киниэхэ төннүбэтэх.

¹³Ной олобун алта сүүс биирис сылын бастакы ыйын маннайгы күнүгэр сир ньууруттан уу барбыт. Онуоха Ной аалын бүрүөһүнүн арыйан көрбүтэ: сир ньуура кураанах эбит. ¹⁴Иккис ыйын сүүрбэ сэттис күнүгэр сир куурбут.

¹⁵Онуоха Тангара Нойга эппит:

¹⁶«Ойоххун, уолаттаргын, кийииттэргин кытта аалтан табыс. ¹⁷Бэйэбин кытта баар бары кыылларгын, эт бүттэ-лээби барытын: көтөрдөрү, сүөһүнү, хамсыыр харамайы, үөнү-көйүүрү таһаар. Сиргэ тарҕанан, төрөөн-үөскээн бардыннар». ¹⁸Ной тахсыбыт. Кинини кытта уолаттара, ойоҕо, кийииттэрэ эмиэ тахсыбыттар. ¹⁹Тыынар тыыннаах, үөн-көйүүр, көтөр-сүүрэр, сир харамайын биийин ууһа

устар улуу аалтан тахсыбыт. ²⁰Ной Айыы Тойонно анаан кэрэх онорбут. Итиэннэ сүөһүттэн, көтөртөн барытыттан ыраастарын талан ылан уот аһылыга гыммыт. ²¹Айыы Тойон манньытар кэнсик сытын ылан иһигэр санаабыт: «Киһиттэн сылтаан аны сири кырыам суоҕа, тоҕо диэтэххэ киһи ис сүрээбин санаата — киниэхэ эрдэбэс эрдэбиттэн инпит өһүөн санаа. Аны ити курдук тынар тыннааҕы самнарыам суоҕа. ²²Мантан иннэ ыһы уонна хомуур, тымны уонна куйаас, сайын уонна кыһын, күнүс уонна түүн сиргэ мэлдьи тохтообокко солбуһа туруохтара».

9 ¹Танара Нойу уонна кини уолаттарын албаан эппит: «Ууһаан, үксээн, сиргэ тэнийин. ²Эһигиттэн сиргэ баар тынар тыннаах барыта, халлаан көтөрө, сиргэ баар үөн-көйүүр барыта, уу балыга барыта куттанныннар, салынныннар. Ол барыта эһиэхэ бэриллибитэ. ³Хамсыыр харамай, тыннаах эрэ барыта эһиэхэ аһылык буоллун. Эһиэхэ барытын күөх оту кэриэтэ биэрэбин. ⁴Ол гынан баран эти хаанныы баҕастыы сизэмэн, хаанга олох тына баар. ⁵Эһиги хаанныт, тынныт иһин эмиэ ирдэһиэм: кыылтан да буоллун, инитин тыныгар турбут киһиттэн да буоллун.

⁶Киһи хаанын тохпут —

бэйэтин хаана киһиттэн тобуннун.

Тоҕо диэтэххэ киһи Танараҕа холонон айыллыбыта.

⁷Эһиги ууһаан, үксээн, сир үрдүгэр тэнийин, онно үксээн».

⁸Танара Нойга уонна кини уолаттарыгар эппит: ⁹«Дьэ, мин эһигинниин, эһиги кэnnэ ыччаттаргытын кытта кэс тылбын түстүөм. ¹⁰Эһигинниин баар тынар тыннааҕы кытта, көтөрү, сүөһүнү кытта, эһигинниин баар сир кыылларын кытта, аалтан тахсыбыттары барыларын кытта, сир харамайын барыларын кытта. ¹¹Эһигинниин кэс тылбын түстээтэхпинэ, уу халааньттан хайа да эт бүттэлээх эстиэ суоҕа, итиэннэ аны сир иэнэ иччитэхсийэр гына уу халаана буолуо суоҕа». ¹²Танара эппит: «Мин эһигинниин

уонна тыынар тыыннаабы кытта түһэрсибит кэс тылым эһиэхэ үйэ-саас тухары буоллун. ¹³Былыт быһыгар кустугу уурбутум — мин уонна сир-дойду икки ардыгар кэс тыл бэлиэтэ буолуоҕа. ¹⁴Сир-дойду үрдүнэн былыты мустахпына, былыт быһынан кустук көстүөҕэ. ¹⁵Оччоҕо мин эһиги уонна бары тыынар тыыннаах, эт бүттэлээх икки ардыгар түһэрсибит кэс тылбын санаабым. ¹⁶Былыт быһынан кустук тахсыбытын көрдөхпүнэ, Танара уонна сир үрдүгэр баар инчэбэй эттээх, тыынар тыыннаах икки ардыгар бэриллибит үйэлээх кэс тылы санаабым. ¹⁷Танара Нойга: «Бу баар — мин сир үрдүгэр баар эт бүттэлээби кытта олохтообут кэс тылым бэлиэтэ», — диэбит.

¹⁸Аалтан тахсыбыт Ной уолаттара: Шем, Хам, Йафет этилэр. Хам буоллабына Ханаан аҕата. ¹⁹Бу үһүөн Ной уолаттара. Кинилэртэн аан дойдуга дьон ууһа үөскээбитэ.

²⁰Ной сири тиэрэн, виноград олордубут. ²¹Кини арыгы иһэн итирбит уонна отуутун иһигэр сыгыннаах охтубут. ²²Ханаан аҕата Хам аҕатын сыгыннаабын көрбүт. Итиэннэ тахсан убайдарыгар иккиэннэригэр кэпсээбит. ²³Шем уонна Йафет танас ылан иккиэн санныларыгар бүрүнэн баран, кэннилэринэн хааман тийиэн, сыгыннаах аҕаларын бүрүйбүттэр. Кинилэр сирэйдэринэн төттөрү хайыспыт буолан, аҕаларын сыгыннаабын көрбөтөхтөр. ²⁴Ной өйдөнөн үһүктүбүт уонна кыра уола тугу гыммытын билбит. ²⁵Кини эппит:

— Ханаан кыраннын,

Убайдарын кулуттарын кулута буоллун.

²⁶Өссө эппит:

«Шем Айыы Тойон Танарата алҕаннын,

Ханаан киниэхэ кулут буоллун.

²⁷Йафет Танарата кинини үксүүр-тэнийэр онордун, итиэннэ Шем отуутугар олохсуйдун. Оттон Ханаан кинилэргэ кулут буоллун». ²⁸Уу халаанын кэнниттэн Ной үс сүүс биэс уон сыл буолбут. ²⁹Ной олоҕун күннэрэ барыта тобус сүүс биэс уон сыл буолбут. Онтон өлбүт.

10 ¹Бу — Ной уолаттарын: Шем, Хам, Йафет удьуордара. Улахан уу кэннэ кинилэр оѳоломмуттар. ²Йафет уолаттара: Гомер, Магог, Мадай, Йаван, Тувал, Мешех уонна Тираас. ³Гомер уолаттара: Ашкеназ, Рифат уонна Тогарма. ⁴Йаван уолаттара: Элиша уонна Таршиш, Киттиим уонна Доданим. ⁵Бу дьонтон бэйэлэрин сирдэригэр тус-туһунан тыллаах, туспа уустаах дьон арыларынан араһсан олохсуйбуттар. ⁶Хам уолаттара: Куш, Мицраим, Фут уонна Ханаан. ⁷Куш уолаттара: Сева, Хавила, Савта, Рама, Савтеха. Рама уолаттара: Шева уонна Дедан. ⁸Куштан Нимрод төрөөбүт. Кини сиргэ бастакы улуу сэрийһит буолбут. ⁹Кини Айыы Тойон иннигэр булчут бэрдэ буолбут. Ол иһин этэллэр эбит: «Нимрод курдук Айыы Тойон иннигэр күүстээх булчут», — диэн. ¹⁰Аан бастаан кини саарыстыбата Вавилон, Эрэх, Аккаад уонна Калныа сирдэрэ эбиттэр. Бары Шиннаарга киирсэллэр. ¹¹Ол сиртэн кини Ашшуурга тахсыбыт уонна Ниневия, Риховот-Ир итиэннэ Калаах куораттары туһпут. ¹²Онтон Ниневия уонна Калаах икки ардыгар Риэсэн куораты эмиэ. Ол — улахан куорат эбит. ¹³Мицраимтан Лудим, Анавиим, Лехавиим уонна Нафтухиим, ¹⁴Патрусиим, Каслухиим уонна Кафториим үөскээбиттэр. Олортон Пилистиимнэр тахсыбыттар. ¹⁵Ханаантан үөскээбиттэр: бастакы оѳото Сидуон, Хиэт, ¹⁶йевусэйдэр, амарыайдар уонна гиргашиилар, ¹⁷хиввилэр, аркейдар, синейдэр, ¹⁸арбаадыайдар, сыамарыайдар, хамаатыайдар. Кэлин Ханаан уустара тэнийбиттэр. ¹⁹Ханааннар олохсуйбут сирдэрэ Сидуонтан саѳалаан Гирээрэбэ, Хаазаѳа тийэй тайыыр эбит. Онтон салгыы Содуому, Хомуораны, Адмааны, Сибэйиими, Лаашаны хабар эбит. ²⁰Бу барыта — Хам уолаттара уустарынан, тылларынан, олохсуйбут сирдэринэн, норуоттарынан араһсар удьуордара эбит.

²¹Йафет улахан убайа, Эвердэр аѳалара Шем эмиэ оѳолордоох эбит. ²²Шем уолаттара: Елаам, Ашшуур,

Арпакшаад, Лууд уонна Араам. ²³Араам уолаттара: Ууц, Хуул, Гиэтэр уонна Мааш. ²⁴Арпакшаад Шалаабы төрөппүт, Шалаах Эвери төрөппүт. ²⁵Эвэртэн икки уол төрөөбүт: биирин аата Пиэлэк диэн эбит — арахсыы диэн суолталаах, тобо диэтэххэ, ол кэмнэ дьон-норуот оло-
 рор сирдэрин араарбыттар, оттон кини инитэ Дьактаан. ²⁶Дьактаантан удьуордара: Алмараад, Шалеф, Сарма-
 вет уонна Дьараах, ²⁷Дуораам, Узаал, Диикилэ, ²⁸Овал, Абимаэль, Шева, ²⁹Офир, Хавиила, Йовав. Балар бары Дьактаан уолаттара эбиттэр. ³⁰Кинилэр Мешаттан са-
 балаан Сафаар диэн илинни хайалаах сирдэргэ тийэ олохсуйбуттар. ³¹Бу — Шем уолаттарын уустарынан, тыл-
 ларынан, арахсан тэнийбит түөлбэлэринэн удьуордара. ³²Бу — Ной уолаттарын бэйэлэрин норуоттарын ортоту-
 гар удьуордарынан уустара. Улахан уу кэннэ кинилэртэн сиргэ киһи аймах тэнийэн үөскээбит.

11 ¹Сир үрдүгэр бар дьон биир тыллаахтар, биир сана-
 лаахтар эбит. ²Кинилэр илин диэки тэн сыбарыйан Шинаарга дэхси ньуурдаах сири булан олохсуйбуттар. ³Кинилэр: «Туойу таптайан уокка уматыахха», — диэн сүбэлэспиттэр. Кинилэр тааһы кирпиччэнэн солбуй-
 буттар, испиэскэ оннугар сымаланы сыбах оностубуттар. ⁴Кинилэр: «Сири-дойдуну биир гына ыһыллан хаалыах-
 таабыр куоратта уонна халлаанна тийэр үрдүктээх дьиэтэ туттан, аапытын үйэтитиэххэ», — диэбиттэр. ⁵Киһи аймах удьуора туппут куоратын уонна үрдүк таас тутуутун көрөөрү Айыы Тойон үөһэттэн түспүт ⁶уонна: «Дьэ, бу биир норуот, кинилэр бары биир тыллаахтар. Оттон бу үлэ — кинилэр сабалааһыннара эрэ. Аны ылсы-
 быттарын ыһыктыахтара суоҕа. ⁷Түһэн, бэйэ-бэйэлэрин өйдөспөттөрүн гына, тылларын булкуйуохха», — диэбит. ⁸Айыы Тойон кинилэри ылан сир-дойду үрдүнэн ыһан кэбиспит. Онон кинилэр куорат туталлара тохтообут. ⁹Ол иһин Бавель [Вавилон] диэн ааттабыттар, тобо диэтэххэ, онно Айыы Тойон сир-дойду тылын булкуйан

кэбиспит. Айыы Тойон кинилэри, онтон сири-дойдуну биир гына ыспыт.

¹⁰Бу Шем ууһа. Улахан уу кэннэ икки сыл буолан баран Шемтэн сүүс саастааҕар Арпакшаад төрөөбүт. ¹¹Шемтэн Арпакшаад төрүөбүттэн биэс сүүс сыл олорбут, ол кэмнэ атын уолаттар, кыргыттар төрөөбүттэр. ¹²Арпакшаад отут биэс сааһыгар киниттэн Шалаах төрөөбүт. ¹³Арпакшаадтан Шалаах төрүөбүттэн түөрт сүүс үс сыл олорбут, элбэх уол, кыыс оҕо төрөөбүт. ¹⁴Шалаах отут сааһыгар Эвер төрөөбүт. ¹⁵Шалаахтан Эвер төрүөбүттэн түөрт сүүс үс сыл олорбут, Шалаахтан элбэх уол, кыыс төрөөбүт. ¹⁶Эвер отут уон түөрдүгэр Пиэлэк төрөөбүт. ¹⁷Эвертэн Пиэлэк төрүөбүттэн түөрт сүүс отут сыл олорбут, киниттэн элбэх уол, кыыс оҕо төрөөбүт. ¹⁸Пиэлэк отут сааһыгар Реу төрөөбүт. ¹⁹Пиэлэктэн Реу төрүөбүттэн ыла кини икки сүүс тобус сыл олорбут, ол кэм устата киниттэн уолаттар, кыргыттар төрөөбүттэр. ²⁰Реу отут икки сааһыгар Серуг төрөөбүт. ²¹Серуг төрүөбүттэн Реу икки сүүс сэттэ сыл олорбут, ол тухары атын уол, кыыс ыччаттамыт. ²²Серуг отут сааһыгар киниттэн Нахуор төрөөбүт. ²³Нахуор төрүөбүттэн ыла Серуг икки сүүс сыл олорон үгүс ыччаттамыт. ²⁴Нахуор буоллабына сүүрбэ тобус сааһыгар Тараах төрөөбүт. ²⁵Нахуор Тараах төрүөбүттэн сүүс уон тобус сыл олорбут, киниттэн уолаттар, кыргыттар төрөөбүттэр. ²⁶Тараах сэттэ уон сыл олорбут. Киниттэн Авраам, Нахуор, Араан төрөөбүттэр.

²⁷Бу Тараах ууһа. Тараахтан Авраам, Нахуор уонна Араан төрөөбүттэр. Араантан Лот төрөөбүт. ²⁸Араан, аҕата Тараах баарына, төрөөбүт сиригэр, Касдиим Ууругар өлбүт. ²⁹Авраам уонна Нахуор ойох ылбыттар. Авраам ойобун аата Саара, Нахуор ойоҕо Милкаа — Араан кыыһа (Араан — Милкаа уонна Иска аҕата). ³⁰Саараҕа оҕо сатаан үөскээбэт буолан оҕоломмотох эбит. ³¹Тараах уолун Авраамы, Араантан сизэнин Лоту, Авраам кэргэнэ кийиитин Саараны ильдэ Касдиим Ууруттан

тахсан Ханаан сиригэр барбыттар. Ол эрэн кинилэр Хараанна тиййээт, онно олохсуйбуттар. ³²Тараах икки сүүс биэс сааһыгар диэри олорон баран Хараанна өлбүт.

12 ¹Айыы Тойон Авраамна эппит: «Сиргиттэн-уоккуттан, дьоннуттан-сэргэбиттэн, төрөөбүт дьэбиттэн мин эйиэхэ ыйан биэрэр сирбэр бар. ²Оччобуна эйигиттэн улуу норуоту удьурдатыам, эйигин албыам, суон сурабырдыам, оччоҕо эн алгыстаах буолуон. ³Эйигин албааччылары албыам, эйигин кыраабыты кырыам. Эн нөнгүө киһи аймах барыта албаныаҕа». ⁴Онуоха Авраам Айыы Тойон эппитин хоту барбыт. Кинилиин Лот эмиэ барсыбыт. Авраам Хараантан тахсарыгар сэттэ уон биэс саастаах эбит. ⁵Авраам ойоҕун Саараны, убайын уолун Лоту, Хараанна олорон муспут баайдарын-дуолларын уонна дьонун-сэргэтин ильдэ Ханаан сиригэр тийиээри барбыттар. Кинилэр Ханаан сиригэр тийибиттэр, ⁶Авраам Шехем куорат аттынаағы Маре аарыма маһыгар тийибит. Онно оччолорго ханааннар олорбуттар. ⁷Айыы Тойон Авраамна көстүбүт уонна: «Бу сири эн ыччаккар биэриэм», — диэбит. Кини онно, Айыы Тойон көстүбүт сиригэр, кэрэх туппут. ⁸Кини онтон Бэт Эль сирин илин өттүгэр тайаан сытар хайалаах сир диэки сыбарыйбыт, итиэннэ олохсуйар улахан отууларын туруоруммут, ол арҕаа өттүгэр Бэт Эль, оттон илин өттүгэр Хаай баар эбит. Онно Айыы Тойонно кэрэх туппут уонна Айыы Тойону ааттаан ынырбыт. ⁹Авраам туран Негевкэ кэрийэ барбыт. ¹⁰Ол дойдуга сут буолбут. Авраам Эгиипэккэ быстах кэмнэ олохсуйа барбыт. Тоҕо диэтэххэ, били сиргэ улуу сут турбут. ¹¹Эгиипэккэ чугаһаан иһэн кини ойоҕор Саараҕа эппит: «Дьэ, бу мин билэбин, эн кэрэ дьүһүннээх дьахтаргын. ¹²Эйигин Эгиипэккэ көрдөхтөрүнэ: «Бу — кини ойоҕо» диэхтэрэ уонна миигин өлөрүөхтэрэ, эйигин тыыннаах ордоруохтара. ¹³Эн, миэхэ үчүгэйи онорон: «Балтабын», — диэн этээр эрэ. Мин олобум

эйигиттэн тутулуктаах. ¹⁴ Авраам Эгиипэккэ киирбитин кэннэ, олохтоохтор дьахтар үтүөкэн бэйэлээбин көрбүттэр. ¹⁵ Дьахтары фараон кулуттарын тойотторо эмиэ көрбүттэр уонна фараонна тийэн сөбөн-махтайан кэпсээбиттэр. Дьахтары фараон дьиэтигэр ылбыттар. ¹⁶ Онон Авраам абыраммыт. Киниэхэ кыра, улахан сүөһү, өсүөллэр, эр дьон да, дьахтар да кулуттар, тыһы өсүөллэр, тэбиэннэр баар буолбуттар. ¹⁷ Айыы Тойон Авраам ойоҕо Саараттан сылтаан фараонна уонна кини дьиэ кэргэнигэр ыар охсуулары онортообут. ¹⁸ Фараон Авраамы ыныран эппит: «Бу тугу онордун эн миэхэ? Тоҕо эппэтин, кини эн ойобун буоларын? ¹⁹ Тоҕо кинини балтым диэтин? Мин буоллабына кинини ойох оностубутум. Билигин дьэ ойоххун ыл уонна бар». ²⁰ Фараон дьонугар кинини утааралларыгар дьаһал биэрбит. Онуоха кинини уонна ойобун, баайын-малын биэрэн туран утаарбыттар.

13 ¹ Авраам ойобун уонна туох баарын барытын илдьэ Лоту кытта Эгиипэттэн Негев диэки тахсыбыттар. ² Авраам сүөһүтүнэн, үрүн да, кыһыл да көмүһүнэн олус баай эбит. ³ Салгыы Негевтэн Бэт Эльгэ тийэ барбыт. Бэт Эль уонна Хаай икки ардыгар урут отуута турбут сиригэр, ⁴ аан бастаан онорбут кэрэбин таһыгар тийбит. Авраам онно Айыы Тойону аатынан ынырбыт. ⁵ Лот Авраамы кытта сылдьан эмиэ кыра, бөдөн сүөһүлэрдээх, отуулардаах эбит. ⁶ Онон мэччирэн сирдэрэ кинилэргэ тийбэт буолбут. Тоҕо диэтэххэ, кинилэр бииргэ баган олорор кыахтара суох гына баайдара-дуоллара үгүс эбит. ⁷ Ол иһин Авраам уонна Лот сүөһү көрөөччүлэрин икки ардыларыгар этиһии-иирсээн тахсар эбит. Ханаан уонна Феризей дьоно оччолорго онно олорбуттар. ⁸ Авраам Лотка эппит: «Эн биһикки ардыбытыгар уонна сүөһү көрөөччүлэрбит икки ардыларыгар мөккүөр тахсыбатын, биһиги аймахты дьон буоллахпыт дии. ⁹ Сир-дойду көхсө киэн буолбатах дуо? Миигиттэн арабыс. Өскөтүн эн ханас бардаххына, мин уна диэки буолуом, эн уна

диэки бардаххына, мин хангас диэки буолуом». ¹⁰Лот тулатын эргиччи көрбүт: Айыы Тойон Содуому уонна Хомуораны симэлитигэн иннинэ, Иордан сирэ Цоарга тийэ Айыы Тойон быйаннаах сири курдук, Эгиптэ сири курдук нүөл сир эбит. ¹¹Онон Лот бэйэтигэр Иордан сири талан илин диэки барбыт. Кинилэр арахсыбыттар. ¹²Авраам Ханаанга олохсуйбут. Лот Иордан эргин куораттарга олохсуйан Содуомна тийэ олбоҕун тэлгэппит. ¹³Содуом дьоно Айыы Тойон иннигэр хара санаалара уонна аныылары сүр эбит. ¹⁴Лот арахсыбытын кэннэ, Айыы Тойон Авраамна эпит: «Хараххын ас, ити сиргиттэн хоту, собуруу, илин, арҕа диэки көр. ¹⁵Бу — эн көрөр сиргин барытын эйиэхэ, эн ыччаттаргар үйэ-саас тухары биэрэбин. ¹⁶Эн ыччаккын буор кыыбаҕын курдук үксэтиэм. Ким буор бытархайын ааҕый? Эн ыччатын, эмиэ оннук, киһи ааҕан сиппэт ахсааннаах буолуоҕа. ¹⁷Тураннын бу сири уһаты-туора хааман көр, барытын эйиэхэ биэрэбин». ¹⁸Онуоха Авраам отууларын хомунан, Хэвронна аарыма ытык маһынан аатырбыт Мамре сиригэр тийэн олохсуйбут, онно Айыы Тойонно кэрэх туспут.

14 ¹Шинаар ыраактаабытын Амрафэль кэмигэр, Элласар ыраактаабытын Ариох саҕана, Элам ыраактаабытын Кедорлаомер уонна гоимнар ыраактаабыларын Тидаал саҕана, ²ити ыраактаабылар Содуом ыраактаабытын Бера, Хомуора ыраактаабытын Биршаа, Адмаа ыраактаабытын Шинаав, Цевоим ыраактаабытын Шемевер, Белаа (атын биллэр аата Цоар) ыраактаабы утары сэриигэ туруммуттар. ³Кинилэр бары Сиддим хочотугар, ол эбэтэр туустаах муора оннугар түмсүбүттэр. ⁴Кинилэр уон икки сыл тухары Кедорлаомер үлэлээбиттэр, оттон уон үһүс сылларыгар утары турбуттар. ⁵Уон төрдүс сылларыгар Кедорлаомер уонна кинини кытта баар ыраактаабылар кэлэн Рефаимнары, Аштерот-Карнаимна, Зузимнары Хаамна, Эмиимнэри

Шаве-Кириатаимна самнарбыттар. ⁶Оттон Хорилары Сеир хайатыттан саҕалаан иччитэх сирдэргэ сытар Эль-Фараанна тийэ самнарбыттар. ⁷Кинилэр Кадеш дэнэр Эн-Мишпаат сыккыһыгар төннөн кэлбиттэр. Итиэннэ амалыктар сирдэрин барытын тобу сынныбыттар, ону кытта Хацецон-Тамаарга олохтоох амарыайдары эмиэ. ⁸Содуом, Хомуора, Адмаа, Цевоим, Белаа (билигин Цоар) ыраахтаабылара тахсан кинилэри кытта Сиддиим хочотугар кыргыспыттар. ⁹Элам ыраахтаабытын Кедорлаомеры кытта, гоимнар ыраахтаабыларын Тидалы, шинаардар Амрафэлларын, эллисардар Ариохтарын кытта кыргыспыттар. Түөрт ыраахтаабы биэһи утары. ¹⁰Сиддиим хочото сымалалаах хотооллордоох эбит. Содуом уонна Хомуора ыраахтаабылара куотан иһэн онно түспүттэр. Ордубуттара хайаҕа куоппуттар. ¹¹Онон хоппут өттө Содуом уонна Хомуора баайдарын-дуолларын, астарын-үөллэрин ылан барбыттар. ¹²Авраам убайын уолун Содуомна олорбут Лоту уонна кини баайын-дуолун илдэ барбыттар. ¹³Биир тыыннаах ордубут киһи Авраам еврейгэ кэлэн кэпсээбит. Авраам буоллабына Мамре диэн ааттаах амарыай аарыма маһын аттыгар олорор эбит, оттон Мамре инилэрин Эшколу уонна Анеры кытта кинини өйөөччүлэр эбиттэр. ¹⁴Авраам инитин уолун тутан барбыттарын истэн, кини дьиэтигэр төрүүхтэриттэн олорбут үс сүүс уон абыс бэриниилээх чаҕары мунһан өстөөхтөрүн Даанна диэри батыспыт. ¹⁵Түүн кулуттарынаан хас да бөлөбүнэн арахан кинилэргэ саба түспүттэр уонна өлөртөөбүттэр. Ол кэннэ Авраамнаах кинилэри Дамааск ханас өттүгэр сытар Ховаҕа тийэ сойуоласпыттар. ¹⁶Кини инитин уолун Лоту, кини баайын-дуолун, ону кытта дьахталлары уонна Лот дьонун-сэргэтин эмиэ төннөрбүт. ¹⁷Авраам Кедорлаомеры уонна атын ыраахтаабылары самнаран төннөн истэбинэ, Шаве хочотугар (билигинитэ Ыраахтаабы хочото) киниэхэ уун-утары Содуом ыраахтаабыта тахсыбыт. ¹⁸Шалеем ыраахтаабыта Малки-Цедек килиэп

уонна арыгы таһаарбыт. Кини Үрдүкү Танара алгысчыта эбит. ¹⁹Кини Авраамы албаан эппит:

— Авраам сир уонна халлаан баһылыгыттан,
Үрдүк Танараттан албаннын!

²⁰Өстөөхтөргүн эн илиигэр тиксэрбит
Үрдүк Танараба айхал!

Авраам киниэхэ баайыттан барытыттан уон гиммыт биирин биэрбит. ²¹Онуоха Содуом ыраактаабыта Авраамна эппит: «Оттон миэхэ дьоммун биэр, баайы бэйэбэр ыл». ²²Авраам Содуом ыраактаабытыгар эппит: «Үрдүкү Айы Тойон Танараба, сирдээх халлаан баһылыгар андабайабын, ²³эн «Авраамы мин байыттым» диэбэтин гына эйигиттэн тугу даҕаны: сабы да, этэрбэс да быатын ылыам суоҕа. ²⁴Арай, чаҕардар сизбиттэрин аахпатахха уонна миигин кытта сылдыбыт дьон өлүүтүтэн уратыны ылыам эрэ суоҕа. Анер, Эшкол, Мамре өлүүлэрин ыллынар».

15 ¹Ити быһылааннар кэннилэриттэн Авраам көрүү-лэммит, онно Айы Тойон киниэхэ эппит тыллара: «Куттаныма, Авраам. Мин эйиэхэ дурда-хахха буолабын. Эйиэхэ улуу махтал буолуоҕа». ²Авраам ыйыппыт: «Айы Тойон Баһылыгым, миэхэ эн тугу бизриэххиний? Мин оҕото-уруута суох киһибин. Мин ууспун утумнааччы Дамааск киһитэ Элиэзээр». ³Авраам: «Дьэ, эн миэхэ ыччат биэрбэтин. Онон мин ууспун утумнааччы — кулутум», — диэбит. ⁴Онуоха Айы Тойон киниэхэ эппит тыллара: «Кини эн уускун утумнуо суоҕа. Арай бэйэн төрөппүт эрэ оҕон эйигин утумнуоҕа». ⁵Итиэннэ кинини таһырдыа таһаарбыт уонна эппит: «Халлааны көр эрэ уонна сулустары аах, ааҕар кыахтаах буоллаххына». Итиэннэ эбэн эппит: «Маннык элбэх ыччаттаныан». ⁶Кини Айы Тойонно итэҕэйбит, онуоха Айы Тойон кини бэриниилээбин бэлиэтии көрбүт. ⁷Киниэхэ эппит: «Мин бу сири эн баһылыргар биэрээри эйигин Касдиим Ууруттан таһаарбыт Айы Тойоммун». ⁸Онуоха Авраам: «Айы

Тойон Баһылыгым, мин ону баһылыырбын хантан билиэхпиний?»⁹ Айыы Тойон киниэхэ эппит: «Миэхэ үс хаардаах тингэһэни, үстээх козаны, үстээх хойу, тыһы холоубу уонна эдэр холоубу ажал». ¹⁰Кини ону барытын ажалан ортолорунан быһа эттээбит. Анардарын анардарыгар утары-таары уурталаабыт, арай көтөрдөрү эр ортолорунан быһа эттээбэтэх. ¹¹Өлүк үрдүгэр элиэлэр саба түһэллэрин Авраам үүртэлиир эбит. ¹²Күн киирэрин сабана Авраам эмискэ утуйар уута сабардаан кэлбит. Арай кинини улуу харана куттала үүйэ туспут. ¹³Айыы Тойон Авраамна эппит: «Бил, эн ыччатын атын сиргэ туора дьон буолуохтара, кинилэри кулут оностуохтара, түөрт сүүс сыл баттыахтара-атабаастыахтара. ¹⁴Оттон мин кинилэри баттаан-атабаастаан олорор норуоту дьүүллүөм, ол кэннэ эн ыччатын онтон байан-тайан тахсыаба. ¹⁵Оттон эн этэннэ өбүгэлэргэр аттаныан, аар сааскар тийэн баран көмүллүөн. ¹⁶Кинилэр буоллабына төрдүс көлүөнэлэригэр манна төннүөхтэрэ, тобо диэтэххэ, билигин амарыайдар аньыылара өссө да туола илик». ¹⁷Күн киирээтин харанарбыт. Одох буруота уонна уот кыыма бысталаммыт эт быһынан ааспыт. ¹⁸Ол күн Айыы Тойон Авраамы кытта кэс тылын түһэрситбит уонна эппит: «Бу сири Эгиипэттэн сабалаан Улуу өрүскэ — Эппэрээккэ тийэ барытын эн ыччаккар биэрэбин: ¹⁹кэнэйдэр, кенизилэр, кадмонейдар, ²⁰хиттилер, феризейдэр, рефаимнар, ²¹амарыайдар, ханааннар, гиргешилэр уонна йевусилар сирдэрин».

16 ¹Авраам ойоҕо Саара оҕоломмот эбит. Кини Хагаар диэн ааттаах Эгиипэт дьахтара кулуттаах эбит. ²Саара Авраамна эппит: «Дьэ, Айыы Тойон миигин төрөөбөт гына хам бүөлээбит. Онон эн мин кулут дьахтарбар киир, баҕар, мин киниттэн уолланыам». Авраам Саара тылын истибит. ³Авраам Ханаанна олохсуйбута онус сылыгар кини ойоҕо Саара Эгиипэттэн төрүттээх кулут дьахтарын Хагаары эригэр одьулуун ойох быһытынан

биэрбит. ⁴Авраам Хагаарга киирбит, онуоха Хагаар хат буолбут. Хат буолбутун билэн баран хотунун сэниир буолбут. ⁵Саара Авраамна эппит:

«Мин сэнэбилгэ сылдырбар эн буруйдааххын.

Мин кулуппун түөскэр түстээбит буруйдаахпын.

Онтун хат буолан ханайаат миигин сэнээтэ.

Онон эн биһиккини Айыы Тойон дүүллүбүэ».

⁶Авраам Саараба эппит: «Дьэ, кулут дьахтарын бэйэн илиигэр баар, ону хайдах бабарбыккынан дьаһай». Онуоха Саара кинини ээбин этиппит, дэлби эрэйдээбит. Хагаар күрээн хаалбыт. ⁷Кинини иччитэх сиргэ Суур суолун кытытынаабы уу сыккыһын аттыгар Айыы Тойон аанньала булбут, ⁸итиэннэ ыйыппыт: «Хагаар, Саара кулутаа, хантан иһэбин, ханна бардын?» Хагаар эппит: «Хотуммуттан Саараттан куоттум». ⁹Онуоха Айыы Тойон аанньала киниэхэ: «Хотуннар төнүн, кинини иһит», — диэбит. ¹⁰Өссө айыы Тойон аанньала киниэхэ эппит: «Эн ыччаккын ааҕан сиппэт ахсааннаах гына үксэтиэхпинэн үксэтиэм». ¹¹Айыы Тойон аанньала эппит:

— Дьэ, эн хаккын, уолланыан,

Йишмаэль диэн ааттыан —

Эн эрэйгин Айыы Тойон иһиттэ.

¹²Кини кыыл өсүөл курдук киһи буолуоҕа:

кини барыларын утары туруоҕа — бары кинини

утары туруохтара,

кини инилэриттэн туспа-туора туттуоҕа.

¹³Кинилиин Айыы Тойон аатынан кэпсэппиккэ Хагаар аат биэрбит: «Эн миигин көрөөччү Танарабын». Ол кэннэ: «Ама, миигин көрөөччүнү манна көрдүм дуо?» — диэбит. ¹⁴Ол иһин ол холоудьаһы Беэр-Лахай-Рои [миигин көрөр тыын холоудьаһа] диир буолбуттар. Уу сыккыһа Кадеш уонна Бааред икки ардыгар баар эбит. ¹⁵Хагаар Авраамтан уол оҕоломмут. Ол Хагаар төрөппүт уолун Авраам Йишмаэль диэн ааттаабыт. ¹⁶Хагаар Йишмаэли төрөтөрүгэр Авраам аҕыс уон алта саастаах эбит.

17 ¹Авраам тобус уон тобус сааһыгар киниэхэ Айыы Тойон көстүбүт уонна эппит: «Мин Модун Тангарабын. Эн мин этэрбинэн сырыт, оччоҕо энкилэ суох буолуоҕун. ²Кэс тылбын эн биһикки ардыбытыгар олохтуом. Итиэннэ эн уускун ахса суох элбэтиэм». ³Авраам умса нөрүйбүт. Тангара кинини кытта кэпсэтэ турбут уонна эппит: ⁴«Дьэ, бу, мин эйигинниин кэс тылым — эн үгүс норуот аҕата буолуоҕун. ⁵Мантан инньэ эн аатын Авраам диэн буолбатын, Авраамаам диэн буолабын, тоҕо диэтэххэ мин эйигин үгүс норуот аҕата оноруом.

⁶Эйигин ууһатыам, эйигиттэн элбэх норуоттар үөскүөхтэрэ, ыраактаабылар тахсыахтара. ⁷Эн биһикки ардыбытыгар уонна эн кэнчээри ыччаккын кытта кэс тылбын үйэлэргэ олохтуом. Эйиэхэ уонна эн кэнчээри ыччаккар Тангара буолуом диэн үйэлээх кэс тылбын биэрэбин. ⁸Эйиэхэ уонна кэнчээригэр кэрийэ хаампыт сирдэргин, Ханаан сиригэр, үйэ-саас тухары биэриэм, кинилэргэ Тангара буолуом». ⁹Тангара Авраамаамна эппит: «Эн мин кэс тылбын тутус, эн уонна эйигиттэн үөскээбит кэнчээри ыччатын эмиэ. ¹⁰Мин эйигинниин уонна эн кэнчээригин кытта олохтообут кэс тылбынан эһиги эр дьоннугар барыларыгар быһыллыы сиэрэ-туома оноһуллуохтаах. Итини тутуһуох тустааххыт. ¹¹Ууһуур сәпкит тас тириитин быстарын. Ол — мин эһигинниин быспыт кэс тылым бәлиэтэ буолуоҕа. ¹²Үйэ-саас тухары эһиги дьыһитигэр төрөөбүт хайа баҕар уол оҕо итиэннэ, эн сыдыаанын буолбакка, атын дьонтон үрүн көмүскэ атыласпыт киһин уол оҕолоннобуна эмиэ ахсыс күнүгэр быстарыахтаах. ¹³Эһиги дьыһит оҕото, харчыга атылаһыллыбыт да оҕо булгуччу быһыллыахтаах. Мин кэс тылым туоһута эһиги эхкитигэр үйэлээх бәлиэ буолуохтун. ¹⁴Тас тириитин быстарбатах — быһыллыы сиэрин-туомун барбатах эр киһини, мин кэс тылбын кәспитин иһин, норуота туоратыаҕа». ¹⁵Ити кәннэ Тангара Авраамаамна эппит: «Ойоххун Саараны Саара диэн

ааттаама. Кини аата Саарра буоллун. ¹⁶ Мин кинини албыам уонна эйиэхэ киниттэн уол оҕо төрөтүөм. Кинини албаатахпына, киниттэн дьон-сэргэ уонна норуот ыраахтаабылара тахсыахтара». ¹⁷ Авраахам сирэйинэн умса нөрүйбүт, күлбүт уонна иһигэр санаабыт: «Ама, сүүс саастаахтан оҕо төрөөтөбөй, тобус уоннаах дьахтар Саарра хайдах оҕолонуой?» ¹⁸ Итиэннэ Авраахам Танараҕа эппит: «Йишмаэль эрэ баар буоллун, эн көрүүгэр». ¹⁹ Танара эппит: «Оннук, ойобун Саарра эйиэхэ уол оҕону төрөтүөбэ, кинини Йицхаак диэн ааттаар. Мин кинилиин үйэлэргэ кэс тылбын олохтуом уонна кини кэнчээри ыччатын кытта эмиэ. ²⁰ Йишмаэль туһунан эн этэргин иһиттим, кинини албыам уонна тэнитиэм, олуһун үкэтиэм. Уон икки кинээс төрүүхтэрэ, киниттэн улуу норуоту төрүттүөм. ²¹ Ол эрэн кэс тылбын Саарра эһиил баччаҕа эйиэхэ төрөппүт уолун Йицхаагы кытта түһэрсим». ²² Ол кэннэ Танара Авраахамныын кэпсэтэн бүшпүт уонна үөһэ төннүбүт.

²³ Авраахам уолун Йишмаэль, итиэннэ кини дьэтигэр төрөөбүт эр дьон, ону тэнэ харчыга атыылаһан ылбыт дьонун, Авраахам ууһун эр дьонун бука барыларын киниэхэ Танара эппит күнүгэр барыларын тас тириилэрин быспыт. ²⁴ Авраахам тас тириитин быстарарыгар тобус уон тобус саастаах эбит. ²⁵ Оттон уола Йишмаэль тас тириитин быстарарыгар уон үстээх эбит. ²⁶ Авраахам уонна уола Йишмаэль эмиэ чопчу ол күн быстарбыттар. ²⁷ Кини дьэтигэр төрөөбүт эр дьон уонна харчыга туора дьонтон атыылаһыллыбыт уолаттар — бары быстарбыттар.

18 ¹ Күнүс куйаас сатыылаан турдабына Авраахам отуутун айабар олоодобуна, Мамре ытык мастарын аттыгар киниэхэ Айыы Тойон көстүбүт. ² Кини үөһэ диэки көрбүтэ, арай, кини иннигэр үс киһи турар эбит. Көрөөт да, кинилэргэ отуу ааныттан утары сүүрэн тийбит уонна сиргэ диэри умса нөрүйбүт, ³ итиэннэ эппит: «Тойонуом, өскүөрүтүн эн санаабын таба тайам-

мыт эрэ буолларбын, кулуккун тумнан ааһыма даа. ⁴Уу аҕалан атаххытын сууйуохтара. Онтон бу мас анныгар сынньанаарын. ⁵Оттон мин ас аҕалыам, эниги сэниэҕитин эбиннэххит. Ол кэннэ бараарын, син биир кулуккут аттынан ааһан иһэбит». Кинилэр эппиттэр: «Эн этэрин курдук буоллун». ⁶Аврааһаам отууга Саарратыгар тиэтэйбит. Тийээт эппит: «Түргэнник бастын бурдуктан үс мээрэйдэ ыл, тиэтэтэ мэһий уонна лэппиэскэтэ астаа». ⁷Аврааһаам сүөһүлэригэр сүүрэн тийэн сымнабас, эмис эттээх ньирэйи ылан хамначчыт уолугар биэрбит. Онуоха биирэ тутта астаан барбыт. ⁸Кини издьэҕэйи, үүтү уонна астаммыт ньирэйи ылан, кинилэр иннилэригэр уурбут. Бэйэтэ кинилэр иннилэригэр тийэн мас анныгар турбут. Оттон анараанньылара аһабыттар. ⁹Кинилэр: «Ойобун Саарра ханнаный?» — диэн ыйыпыттарыгар, — «Манна отууга», — диэбит. ¹⁰Ол кэннэ биирдэстэрэ: «Мин эһиил баччаҕа эмиз эйиэхэ кэлиэҕим. Эн ойобун Саарра уолланыаҕа», — диэбит. Ону Саарра кини кэтэбэр, отуу ааныгар туран истибит. ¹¹Аврааһаам уонна Саарра саастарын монообут кырдыаҕастар эбит. Онон Саарраҕа дыахтар буоларын бэлиэтэ тохтообут эбит. ¹²Саарра иһигэр күлбүт уонна эппит: «Ама, аны кэлэн күөлэһийиэх баҕам кэлэр үһүө? Тойонум да кырдыаҕас». ¹³Айыы Тойон Аврааһаамтан ыйыппыт: «Саарра, ити, туохтан күлэрий, «ама, кэлэн оҕолонуом дуо, кырдыан баран» дии-дии? ¹⁴Айыы Тойонно кыаллыбат диэн баара дуо? Болдьообут кэммэр эһиил эйиэхэ кэлиэҕим. Онон Саарра оҕолоох буолуоҕа». ¹⁵Саарра куттанан: «Күлбэтэҕим», — диэн мэлдьэспит. Онуоха анараанньыта: «Суох, күлбүтүн», — диэбит. ¹⁶Онтон ол дьон туран Содуом диэки барбыттар. Аврааһаам кинилэри атаарбыт. ¹⁷Айыы Тойон эппит: «Аврааһаамтан тугу гынарбын кистиэм дуо? ¹⁸Аврааһаамтан улуу, күүстээх норуоттар тахсыахтара. Кининэн сир-дойду дьоно-сэргэтэ барыта алҕаныаҕа. ¹⁹Кинини удьуордарыгар уонна кэнэҕэски ууһугар Айыы

Тойон суолун батыһан кырдыгы уонна дьүүлү тутуһалларыгар соргу буоллун диэн талбытым. Оччоҕо Айыы Тойон Авраһаамна эпитин толоруоҕа». ²⁰ Айыы Тойон эпит: «Содуому уонна Хомуораны үнсэр хаһы кэмэ суох, аныыллара-харалара ыарахан. ²¹ Түһэн көрүүм эрэ: кинилэри буруйдаан миэхэ тийэр ыар ынчык курдук буруйдаахтар дуу, эбэтэр суох дуу, билиэм». ²² Эр дьон ол сиртэн Содуомна барбыттар, оттон Авраһаам өссө да Айыы Тойон иннигэр турбут. ²³ Авраһаам чугаһаабыт уонна эпит: «Ама буруйдааҕы кытта буруйа суоҕу эмиэ симэлитинэн дуо? ²⁴ Баҕар, бу куоракка биэс уон буруйа суох дьон баара буолуо. Ама, барыларын симэлитинэн дуо? Бу сири манна баар биэс уон айыы сиэрдээх киһи туһуттан харыстыан суоҕа дуо? ²⁵ Кэбис, оннук эрэ гыныма. Бэриниилээх киһини буруйдааҕы кытта тэннэ симэлитинэн суоҕа, бэриниилээх аныыллааҕы кытта бииргэ буолуо суоҕа. Оннук эрэ буолбатын. Сир-дойду судьуйата түктэри дьүүллээбэтин». ²⁶ Айыы Тойон эпит: «Өскөтүн Содуомна аныыта суох биэс уон киһини буллахпына, бу куораты кинилэр эрэ тустарыттан тытыам суоҕа». ²⁷ Авраһаам салгыы санарбыт: «Дьэ, бу мин, күдэн, күл-көмөр эрэрибин Тойоммор этэргэ быһаарынным: ²⁸ арай, биэс уонна биэс киһинэн тийбэтин, ама, биэс киһи тийбэтин иһин куораты урусхаллыан дуо?» Онуоха Айыы Тойон: «Түөрт уон биэс аныыта суоҕу буллахпына, урусхаллыам суоҕа», — диэбит. ²⁹ Авраһаам этэрин уураппатах: «Арай, онно түөрт уону бул». Биирэ: «Түөрт уон киһи туһуттан эмиэ оннук гыныам суоҕа». ³⁰ Онуоха Авраһаам эпит: «Тойонум мин этэрбэр, бука диэн, кыһырбатын, арай, онно отут киһини бул». Айыы Тойон эпит: «Отут да киһи туһуттан урусхаллыам суоҕа». ³¹ Авраһаам эпит: «Дьэ, бу мин Тойоммор этэргэ күһэллэбин, арай, онно сүүрбэни эрэ бул». Онуоха: «Сүүрбэни да буллахпына урусхаллыам суоҕа», — диэбит. ³² Авраһаам: «Тойонум, өссө биирдэ эттэхпинэ, бука диэн, кыһырбатын. Арай,

онно уону эрэ бул». «Уон киһи инниттэн эмиэ урусхал-
лыам суоҕа», — диэбит. ³³Айыы Тойон Авраһаамныын
кэпсэтэн бүшпүт уонна барбыт. Авраһаам дьиэтигэр
төннүбүт.

19 ¹Ол икки Аанһал Содуомна киэһэ кэлбиттэригэр,
Лот Содуом аанын айаҕар олорор эбит. Лот көрбүт
уонна туран утары көрсө тийээт, сиргэ диэри сүгүрүй-
бүт ²уонна эппит: «Дьэ, тойотторуом, кулуккут дьиэтигэр
тохтоон, хонун-өрөөн, атаххытын суунун, сарсыарда эрдэ
туран айаннытын салҕаарын». Онуоха кинилэр: «Суох,
биһиги таһырдыа хонуохпут», — диэбиттэр. ³Лот олус
көрдөспүтүгэр, киниэхэ кэлэн дьиэтигэр киирбиттэр.
Лот кинилэри аһынан күндүлээбит, лэппиэскэ буһарбыт,
кинилэр аһабыттар. ⁴Киэһэ сыта иликтэринэ, Содуом
олохтоохторо — эдэриттэн эмэнигэр тийэ, куорат бары
уһугуттан кэлбит дьон барыта дьиэни төгүрүйэн кэбис-
питтэр. ⁵Кинилэр Лоту ыныран: «Эйиэхэ хоно кэлбит
дьон ханналарый? Биһиэхэ таһаар, тутан-хабан көрүөх-
пүтүн», — диэбиттэр. ⁶Лот кинилэргэ тахсыбыт, аанын
саппыт ⁷уонна эппит: «Кэбис, доботторуом, түктэри
быһыланыман! ⁸Ити миэхэ эр дьиэни билбэтэх икки
кыыстаахпын. Ол кэриэтэ эһиэхэ кинилэри таһаарыым.
Кинилэри хайдах гынаргыт көнүлгүт. Арай, бу дьонно
тугу да оноруман, кинилэр мин дьиэм өһүөтүн күлүгэр
кэлбиттэрэ». ⁹Онуоха кинилэр эппиттэр: «Киэр дьүгэ-
лий! Эн туора киһи дьүүл дьүүллэһээхтиэн дуо? Дьэ,
билигин эйиэхэ кинилэрдээбэр өссө куһаҕан буолуо».
Кинилэр Лотка ыга кимэн испиттэр, аанын алдыатал-
лара буолбут. ¹⁰Онуоха били дьон Лоту дьиэбэ тардан
ылбыттар, ааны хатаан кэбиспиттэр. ¹¹Оттон аан айаҕар
турааччылары — кыраларыттан улаханыгар тийэ балай
онорбуттар. Онуоха кинилэр ааны булбакка сордоммут-
тар. ¹²Ыалдыттара Лоттан ыйыппыттар: «Манна, эйиэхэ
өссө ким баарый? Күтүөккүн, уолаттаргын, кыргыттаргын,
куоракка баар дьоннун барыларын мантан таһаар. ¹³Бу

куораты урусхаллыахпыт, тобо диэтэххэ, Айыы Тойонно тиййбит кинилэри буруйдуур ыар ынчык кэмэ суох. Ол иһин биһигини Айыы Тойон урусхаллаан диэн ытта».

¹⁴Лот тахсан, кини кыргыттарын ылыахтаах күтүөттэрин кытта кэпсэппит уонна эппит: «Бу сиртэн туран барын, тобо диэтэххэ Айыы Тойон куораты урусхаллаары гыммыт». Оттон күтүөттэрэ ону «күлүү гынар» дии санаабыттар.

¹⁵Күн тахсаатын, Аанньаллар Лоту тиэтэппиттэр уонна: «Тур, куорат аньытын-харатын туһуттан симэлийбэтин туһугар ойоххун уонна икки кыргыттарын илдэ табыс».

¹⁶Кини бытаанын көрөн, Айыы Тойон үтүөтүнэн, кинини, кини ойобун уонна икки кыргыттарын илиилэриттэн сизтэн куорат таһыгар таһаарбыттар. ¹⁷Ол илдэллэригэр биир аанньал эппит: «Тыыннын өрүһүн, кэннигин хайыһыма, толоонно тохтоомо, быһанар туһугар хайаба сас». ¹⁸Онуоха Лот: «Суох, Тойонуом», — диэбит.

¹⁹«Дьэ, бу эн кулутун эйиэхэ сөбүлэттим: эн мин тыыммын өрүһүйэн, мизэхэ онорбут үтүөн улуу. Оттон мин издээн ситэн сизбэтин диэн, хайаба күрэнэр кыабым суох.

²⁰Ол чугас кыра куорат баар, онно куотуом. Кыра куорат дии, онно тийэн, тыыммын өрүһүнүөм», — диэбит. ²¹Ол кэннэ киниэхэ аанньал эппит: «Дьэ, эн тускар кыһаллан иннэ гыныам — эн эппит куораккын урусхаллыам суо-ба.

²²Тиэтэй, быһан, тобо диэтэххэ эн онно тийиэххэр диэри мин сорукупун толорор кыабым суох». Ол иһин бу куораты Цоар диэн ааттаабыттар. ²³Сир ньуурун күн сырдатарын саһана Лот Цоарга тийбит. ²⁴Оттон Айыы Тойон Содуомна уонна Хомуораба халлаантан сизэрэ уонна уот ардабы түһэрбит. ²⁵Итиэннэ бу икки куораты, тула толооннорун барытын, куорат олохтоохторун барыларын буортан быкпыт үнүгэһигэр тийиэ урусхаллаабыт.

²⁶Лот ойобо сүүрэн иһэн кэннин хайыһан көрбүт уонна туус көһөнө буолбут. ²⁷Авраһаам сарсыарда эрдэ Танара көстө сылдыбыт сиригэр тийбит. ²⁸Кини Содуому,

Хомуораны, тула толооннору көрбүтэ: арай, сиртэн оһох буруолуурун курдук буруо тахсар эбит.

²⁹Танара куораттары, куорат тулаларын урусхаллыыр кэмигэр, Танара Авраһаамы санаабыт. Онон Лот олоорбут куоратын сири кытта тэнниэн иннинэ, Лоту урусхал ортотуттан таһааран күрэппит. ³⁰Лот Цоартан тахсан икки кыргыттарын илдэ хайалаах сиргэ олохсуйбут. Кини Цоарга олоруон куттаммыт. Онон икки кыһын кытта хаспахха олоорбуттар. ³¹Улахан кыһа балтыгар эппит: «Аҕабыт кырдыаҕас. Оттон айылҕа ыйбытын курдук биһигини ылыах сир үрдүгэр ким да суох. ³²Онон аҕабытыгар арыгы иһэрдэн баран, кинилиин хоонньоһоохха уонна аҕабытыттан ууһоохха». ³³Кинилэр ол түүн аҕаларыгар арыгы иһэриттэр, ол кэннэ улахан кыыс киирэн аҕатын кытта сыппыт. Аҕата кини хаһан кэлэн сыппытын да, турбутун да билбэтэх. ³⁴Сарсынны күнүгэр улахана балтыгар: «Дьэ, мин бөлүүн аҕабын кытта хоонньоһостум. Бу түүн эмиэ арыгы иһэрдииһэ уонна эн киирэн сыт — аҕабытыттан ууһоохха», — диэбит. ³⁵Ол түүн аҕаларыгар эмиэ арыгы иһэриттэр. Балыс кыыс киирэн аҕатын кытта сыппыт. Аҕата кини хаһан киирэн сыппытын да, турбутун да билбэтэх. ³⁶Оннук Лот кыргыттара иккиэн аҕаларыттан хат буолбуттар. ³⁷Улахан кыыс уол оҕоломмут уонна Моав диэн ааттаабыт. Кини бүгүнгэ диэри Моав дьонун төрдө буолар. ³⁸Балыс кыыс эмиэ уолламмыт уонна Бен-Амми диэн ааттаабыт. Кини бүгүнгэ диэри аммуон дьонун төрдө.

20 ¹Авраһаам онтон тахсан Негев сирин диэки барбыт, итиэннэ Кадеш уонна Суур икки ардыгар олохсуйбут, онтон Гераарга тийбит. ²Авраһаам ойобун Саарраны: «Балтым», — диэбит. Онон Гераар ыраахтааҕыта Авимелех Саарраны ыллара дьонун ыппыт. ³Түүн Авимелех түүлүгэр Танара кэлбит уонна киниэхэ эппит: «Бу ылбыт дьахтарын туһуттан өлүбүн, тобо диэтэххэ, кини эрдээх». ⁴Авимелех дьахтарга чугаһы

илик буолан эппит: «Тойонуом, ама аньыта-буруйа суох дьону эмиэ өлөрүөн дуо? ⁵Ама, кини бэйэтэ миэхэ «мин балтым» диэн эппэтэбэ дуо? Уонна Саарра да, эмиэ «убайым» диэбитэ. Мин маннык быһыыланарбар сүрэбим көнө уонна илиим ыраас этэ». ⁶Кини түүлүгэр Танара эппит: «Сүрэбин көнөтүнэн быһыыламмыккын билэбин. Ол иһин миэхэ аньыы онорботун диэн эйигин тохтооттум, ол иһин кинини тыытаргын көнүллээбэтим. ⁷Оттон билигин ойоҕун эригэр төннөр, тоҕо диэтэргин кини — Танара этитэр киһитэ, эн тускар үнүөбэ, оччоҕо эн тыыннаах буолуон. Оттон төннөрбөтөххүнэ, өлөр өлүүн тириэбэ, итиэннэ дьонгор-сэргэбэр эмиэ». ⁸Авимелех сарсыарда эрдэ турбут уонна чабардарын барыларын ыныртаабыт. Кинилэргэ ити тыллары барытын тиэрдибит. Ол дьон олус диэн куттаммыттар. ⁹Авимелех Авраһаамы ынырбыт уонна киниэхэ: «Эн тоҕо итинник быһыыланнын? Эйиэхэ туох аньыым иһин миэхэ уонна саарыстыбабар улахан аньыыны аҕаллын. Ити — киһи киһиэхэ оноруо суохтаабын онордун», — диэбит. ¹⁰Авимелех Авраһаамна эппит: «Тугу түүйэн маннык быһыыны быһыыланнын?» ¹¹Авраһаам эппит: «Бу сиргэ Танараттан куттал суоҕа буолуо диэн, онон ойоҕум туһуттан миигин өлөрүүхтэрэ диэн. ¹²Итиэннэ, кини, кырдык, балтым — аҕам кыһа, ол эрэн ийэм кыһа буолбатах. Кини ойоҕум буолбута. ¹³Миигин Танара төрөөбүт дьэбиттэн таһааран ытарыгар мин ойохпор: «Абыраа, ханнык да сиргэ тийдэргин, онно миигин убайым диэр», — диэн эппитим», — диэбит. ¹⁴Авимелех Авраһаамна кыра да, улахан да сүөһүнү, кулуттары биэрбит уонна ойоҕун Саарраны төннөрбүт. ¹⁵Авимелех киниэхэ: «Дьэ, эн иннигэр бу мин сирим — сөбүлээбит сиргэр олохсуй», — диэбит. ¹⁶Оттон Саарраҕа: «Дьэ, убайгар үрүн көмүһүнэн тыһыынчаны биэрдим, ити бар дьонгор эйигин сааттан-сууттан харыстыаҕа», — диэбит. ¹⁷Авраһаам Танараҕа үнпүт, онуоха Танара

Авимелефи, кини ойбуун, кулут дьахталларын чөллөрүгэр түһэрэн, төрүүр-ууһуур аналламмыттар. ¹⁸Тоҕо диэтэххэ бу иннинэ Айыы Тойон Авраһаам ойобуттан Саарраттан сылтаан кини ууһун дьахталларын төрөөбөт гына хам баайбыт эбит.

21 ¹Айыы Тойон, эппитин толорон, Саарраны санаабыт итиэннэ Айыы Тойон Саарраҕа эппитин онорбут. ²Саарра хат буолбут. Танара киниэхэ эппит болдьобор, кини Авраһаамна кырдыар сааһыгар уол оҕону төрөппүт. ³Авраһаам Саарраттан төрөөбүт уолугар Йицхаак диэн аат биэрбит. ⁴Авраһаам Танара киниэхэ соруйбутун курдук, уолугар Йицхаакка, төрөөбүтэ ахсыс күнүгэр быһыллыы сиэрин-туомун онорбут. ⁵Уола Йицхаак төрүүрүгэр Авраһаам сүүс саастаах эбит. ⁶Саарра буоллабына эппит: «Танара миэхэ үөрүүнү биэрдэ. Ким мин туспунаан истибит — үөрүөбэ». ⁷Уонна эппит: «Авраһаамна ким этиэ этэй «Саарра оҕолорун эмтэриэ» диэн, тоҕо диэтэххэ, мин уолбун кырдыан баран төрөттүм». ⁸Оҕо улаатан эмэрэ уурайбыт. Ол күн — Йицхаак ийэтин эмийиттэн араһыт күнүгэр Авраһаам улахан малааһын онорбут. ⁹Саарра Эгиипэт дьахтарын Хагаар Авраһаамтан төрөппүт уола кини уолун Йицхаагы хаадылыырын көрбүт, ¹⁰итиэннэ Авраһаамна эппит: «Ити кулут дьахтарын уонна кини уолун үүр. Ити кулут дьахтар уола мин уолбун Йицхаагы кытта нэһилиэстибэ былдыаспатын». ¹¹Онуоха Авраһаамна сүрдээх ырахан буолбут, ордук уолун туһуттан. ¹²Оттон Танара Авраһаамна эппит: «Ити уолун уонна кулут дьахтарын туһуттан санаарбаама, эйиэхэ Саарра тугу этэрин барытын толор. Тоҕо диэтэххэ эн удьуорун Йицхаагынан салбаныаҕа. ¹³Итиэннэ кулут дьахтарын уолуттан эмиэ дьон-сэргэ таһаарыам, тоҕо диэтэххэ, ол — эмиэ эн хаанын». ¹⁴Авраһаам сарсыарда эрдэ туран килиэп уонна тири мөһөөччүккэ уу ылан Хагаар санныгар сүктэрбит уонна уолун кытта ыппыт. Кини баран Беэр

Шева иччитэх сирдэригэр мунан хаалбыт. ¹⁵Мөһөөччүгэр уута бүтэн, уолун биир талах анныгар хаалларбыт. ¹⁶Бэйэтэ баран тэйиччи, ох көтөн тиййэр сиригэр утары олорунан кэбиспит уонна: «Оҕом өлөрүн көрүөхпүн ба-барбаппын», — диэбит. Ол кэnnэ сана таһааран ытаабыт. ¹⁷Онуоха Танара уол санатын истибит, онтон Танара аанньала халлаантан Хагаары ынҕырбыт уонна эппит: «Хагаар, туох буоллун? Куттаныма, Танара оҕо ыты-рын иһиттэ. ¹⁸Туран оҕону туруор уонна илиититтэн ыл, тоҕо диэтэххэ мин киниттэн улуу норуоту үөскэ-тиэм». ¹⁹Танара кини харабын арийбыт, арай көрбүтэ: холуодьастаах уу баар эбит. Онуоха кини баран тирии мөһөөччүгү уунан толорбут уонна улугар иһэрдибит. ²⁰Уол улаатыар диэри Танара кинини араҥаччылаабыт. Уол иччитэх сирдэргэ олорбут, охчут буолбут. ²¹Кини Фараан куйаарыгар олорбут. Киниэхэ ийэтэ Эгиипэт сириттэн ойох ылан биэрбит. ²²Ол кэмнэ Авимелех сэриитин тойонунуун Фихоллуун Авраһаамна: «Эн тугу гынаргар барытыгар Танаралааххын, ²³дьэ, билигин миэхэ миигин бэйэбин да, бэдэрбин да, сиэммин да түөкэй-диэм суоҕа диэн андаҕай. Мин эйиэхэ үтүнү онорбутум курдук, эн миэхэ уонна олорор сиргэр сыһыаннас», — диэбит. ²⁴Онуоха Авраһаам: «Андаҕайабын», — диэбит. ²⁵Авраһаам Авимелех кулуттара холуодьастаах ууну былдьаабыттарын Авимелеххэ үнсүбүт. ²⁶Авимелех эппит: «Ким итинник быһыылааммытын билбэппин. Эн миэхэ эппэтэбин. Күн бүгүннэ диэри истибэккэ сыл-дьыбытым». ²⁷Авраһаам кыра, бөдөн сүөһүтүттэн ылан Авимелеххэ биэрбит. Оннук гынан кинилэр илии охсус-путтар. ²⁸Авраһаам сэттэ эдэр хойу ылан туспа туруорбут. ²⁹Авимелех Авраһаамтан: «Дьэ, бу сэттэ барааны ылан тоҕо туспа туттун?» — диэн ыйыппыт. ³⁰Биирэ эппит: «Бу сэттэ оҕо барааны миигиттэн ыл — мин бу холуодьаһы хаспытым туоһута буоллун диэн». ³¹Бу сири Беэр Шева диэн ааттаабыттар [ол — андаҕар холуодьаһа биитэр

сэтгэ холуодьяа диэн суолталаах], тобо диэтэххэ, онно иккиэн андабайбыттар. ³²Кинилэр Беэр Шеваба ил тү-
 һэрсибиттэр. Авимелех сэрии тойонунуун Фихоллуун
 Пилистиим сиригэр олохсуйбуттар. ³³Отгон Авраахам
 Беэр Шеваба улахан мас олордубут уонна онно Үйэлээх
 Тойон Танара аатын ааттаабыт. ³⁴Авраахам Пилистиим
 сиригэр өр сылларга кэлии киһи буолан олорубут.

22 ¹Дьэ, бу кэннэ маннык буолбут: Танара Авраахамы
 үтэн-анньан көрбүт. Кини: «Авраахам», — диэбит,
 онуоха биирэ: «Тугуй», — диэбит. ²Кини эппит: «Соботох
 таптыыр уолгун Йицхаагы ыл эрэ уонна Морийа сиригэр
 тий. Итиэннэ онно мин этэр хайабар кинини уот аһы-
 лыга гын». ³Авраахам сарсыарда эрдэ туран, өсүөлүн
 ыңгырдаабыт. Бэйэтин кытта икки кулуту, уолун Йиц-
 хаагы ылбыт. Уматыллар сиэртибэҕэ анаан мас хайыппыт
 уонна туран Танара киниэхэ эппит сиригэр барбыт. ⁴Үһүс
 күнүгэр Авраахам харабын өрө көрбүтэ: ыраахтан ол сир
 көстүбүт. ⁵Авраахам чабардарыгар эппит: «Манна өсүөлү
 кытта хаалын. Оттон мин уолбунаан сүгүрүйүү сиэрин-
 туомун толорон баран эһиэхэ төннүөхпүт». ⁶Авраахам
 оттук маһын ылан уолугар Йицхаакка сүктэрбит, бэйэтэ
 уот уонна быһах ылбыт. Итиэннэ иккиэн барбыттар. ⁷Йиц-
 хаак абатыгар Авраахамна: «Абаа», — диэбитигэр, «Тугуй,
 тоойуом?» — диэбит. Уола ыйыппыт: «Бу — уот уонна
 мас бааллар, оттон уокка толук бэриллээхтээх бараан
 обото ханнаны?» ⁸Авраахам: «Ол сиэртибэни Танара
 бэйэтэ булан көрүөбэ, тоойуом», — диэбит. Итиэннэ ик-
 киэн баран испиттэр. ⁹Кинилэр Танара эппит сиригэр
 кэлбиттэр. Авраахам онно сиэртибэннык туппут, маһын
 кыстаабыт, уолун Йицхаагы баайбыт уонна сиэртибэн-
 ныккэ мас үрдүгэр олордон кэбиспит. ¹⁰Авраахам быһах
 ылан уолун үрдүгэр илиитин далаппыт. ¹¹Арай, кинини
 халлаантан Айы Тойон Аанньала ыңырбыт: «Авраахам,
 Авраахам», — диэбит. Онуоха кини: «Тугуй», — диэ-
 бит. ¹²Кини эппит: «Уолгар илиигин көтөбүмэ, киниэхэ

тугу да гыныма! Мин эн Танараттан куттанаргын көрөн итэбэйдим. Оннооѳор баар-суох уолгун мин туспар харыйһыйбатын». ¹³ Авраһаам хараѳын өрө көрбүтэ: арай, кэннигэр бараан оѳото муоһунан иһирик талах быһыгар иилистэн турар эбит. Авраһаам баран ол барааны ылбыт уонна уолун оннугар уокка толук бизэрбит. ¹⁴ Авраһаам ол сири Йахве Йире [«Айыы Тойон булан көрүөѳэ»] диэн ааттаабыт. «Айыы Тойон хайатыгар көстүө» диэн билигин да этэллэр.

¹⁵ Айыы Тойон аанһала халлаантан Авраһаамы иккис-тээн ынгырбыт. ¹⁶ «Бэйэбинэн андаѳайабын», — диэбит Айыы Тойон уонна эппит: «Баар-суох соѳотох уолгун харыстаабакка маннык быһыыламмытын иһин ¹⁷ алѳаныххын алѳан, эн уускун халлаан сулуһун тэнэ уонна муора кытылын кумаѳын кэриэтэ үксэтиэхпинэн үксэтиэм. Эн ууһун өстөөхтөрүн самнаран куораттарын ылыаѳа. ¹⁸ Эн мин этэрбин истибитин иһин эн ууһун нөнүө сир үрдүгэр баар норуоттар бары алѳаныхтара», — диэн эппит. ¹⁹ Авраһаам чаѳар уолаттарыгар төннүбүт. Онтон бары туран Беэр Шеваѳа барбыттар. Авраһаам Беэр Шеваѳа олохсуйбут.

²⁰ Бу кэннэ «Дьэ, Милкаа инигэр, Нахуорга, уолаттары төрөттө» диэн Авраһаамна тиэрдибиттэр. ²¹ Улахан уол Уц, Буз — кини инитэ, итиэннэ Кэмуэль (Араам аѳата). ²² Кэсэд, Хазо, Пилдааш, Йидлаф уонна Бэтуэль. ²³ Бэтуэльтэн Ривека төрөөбүт. Бу ахсыаннарын Милка Нахуорга, Авраһаам инитигэр төрөппүт. ²⁴ Оттон Нахуор Реума диэн ааттаах кулут дьахтарыттан Тевах, Гахам, Тахаш уонна Мааха төрөөбүттэр.

23 ¹ Саарра сүүс ордугуна сүүрбэ сэттэ сыл олорбут. Бу Саарра олоѳун күннэрэ-сыллара. ² Саарра Кириат-Арбаѳа өлбүт. Ол — Ханаан сиригэр баар Хеврон. Авраһаам онно Саарратын ытаабыт, кутурѳанна ылларбыт. ³ Авраһаам өлбүт ойоѳуттан араѳан, Хет уолаттарыгар эппит: ⁴ «Мин эһиэхэ олохсуйбут кэлии

киһибин. Онон миэхэ ойохпун кистиирбэр, көмөрбөр иин сиринэ бас биэрин эрэ». ⁵Хет уолаттара Авраһаамна хоруйдаан эппиттэр: ⁶«Иһит, тойоммуот, эн биһиэхэ Танараттан анаммыт баһылыккын. Онон биһиги көмөр сирбит бастын өттүгэр ойоххун кистээ. Биһигиттэн ким да эн ойоххун кистииргэр көмөр сириттэн көнүө суоҕа». ⁷Авраһаам ол дойду дьонугар, Хет уолаттарыгар махтаммыт, ⁸итиэннэ кинилэргэ маннык диэбит: «Өскөтүн ойоҕум өлүгүн кистиирбэр сөбүлэхэр буоллаххытына, истин миигин. Цохар уолуттан Эфронтан мин туспар көрдөһүн. ⁹Махпела иччитэхсийбит сирин, онно хонуу уһугар баар хаспаһын миэхэ биэрдин. Көмөрбөр анаан, эһиги көрөн турдаххытына, толору төлөбүрүгэр миэхэ бас билиибэр биэрдин». ¹⁰Эфрон Хет уолаттарын ортолоругар олорут. Хет киһитэ Эфрон Авраһаамна хоруйдаан, Хет уолаттара истэн олодохторуна, барыларыгар, кини куоратын аанынан киирээччилэргэ эппит: ¹¹«Суох, тойонуом, иһит миигин: хонуубун эйиэхэ биэрэбин, итиэннэ онно баар хаспах сири эмиэ биэрэбин. Ойоҕун өлүгүн кистээ диэн, норуотум уолаттара көрөн турдахтарына, босхо биэрэбин», — диэбит. ¹²Онуоха Авраһаам бу дойду дьонугар сүгүрүйбүт. ¹³Кини бу дойду дьоно истэллэригэр Эфронна эппит: «Ол эрэн эн миигин иһит. Хонуу иһин үрүн көмүс биэрэбин. Миигиттэн ыллаххына, ойоҕум өлүгүн онно кистиэм». ¹⁴Эфрон Авраһаамна хоруйдаан эппит: ¹⁵«Тойонуом, иһит миигин, ол сир түөрт сүүс шекель үрүн көмүскэ тэн. Миэхэ да, эйиэхэ да ол туох суолталааһый? Эн өлбүтү көмп». ¹⁶Авраһаам Эфрону истэн баран, Эфронна Хет уолаттара истэллэригэр эппитин саҕа үрүн көмүһү — түөрт сүүс шекель үрүн көмүһү, атыһыттар ааһыларынан, ыйаан биэрбит. ¹⁷Мамре утары сытар Махпелаҕа баар Эфрон хонуута, хонууну кытта хаспах сир эмиэ, итиэннэ ол тулатыгар баар мас барыта, ¹⁸Хет уолаттара уонна куорат айаҕар киирбит дьон

бука бары көрөн турдактарына, Авраахам бас билиитэ буолбут. ¹⁹Ол кэннэ Авраахам ойоҕун Саарраны Мамре, ол эбэтэр билиннитэ Ханаан Хевронун, чугаһыгар сытар Махпела хонуутугар баар хаспахха көмпүт. ²⁰Бу курдук Хет уолаттарыттан ылбыт хонуута уонна хаспаҕа Авраахамна көмүллэр сир быһыытынан — кини бас билиитэ буолбуттар.

24 ¹Авраахам тонхойо кырдыбыт. Барытыгар Авраахамы Айыы Тойон алҕаабыт. ²Авраахам дыэтигэр барытын дьаһайан олорор аҕа хамначчытыгар эппит: «Илиигин ылан өттүгүм анныгар уур ³уонна мин уолбар, миигин тулалыыр Ханаан кыргыттарыттан ойох ылан биэриэм суоҕа диэн миэхэ Айыы Тойонунан, халлаан уонна сир Танаратынан андаҕай. ⁴Ол оннугар, уолбар Йицхаакка мин дойдубуттан ойох ылан биэрээр». ⁵Онуоха хамначчыта киниэхэ: «Арай, ол дьахтар миигин батыһан бу дойдуга кэлиэн баҕарбатын? Уолгун эн төрөөбүт сиргэр төннөрөбүн дуо?» — диэн ыйыппыт. ⁶Киниэхэ Авраахам эппит: «Кэбис! Мин уолбун онно төннөрүмэ. ⁷Миигин төрөөбүт дойдубуттан, аҕам дыэтиттэн ылбыт Айыы Тойон, халлаан Танарата «бу сири эн ыччаккар биэриэм» диэн миэхэ андаҕайбыта. Кини эйиэхэ аанньалын ытытаҕа, оттон эн мин уолбар онтон ойохто ылан биэрээр. ⁸Өскөтүн ол дьахтар эйигин батыһан кэлсиэн баҕарбатаҕына, миэхэ биэрбит андаҕаргыттан босхолонобун, мин уолбун онно эрэ төннөрүмэ». ⁹Ол хамначчыт илиитин тойонун Авраахам атаҕын икки ардыгар уурбут уонна толоруох буолан андаҕайбыт. ¹⁰Итиэннэ бу кулут тойонун тэбиэннэриттэн уон тэбиэни ылбыт уонна барбыт. Ону кытта Тойонун күндү баайын эгэлгэтиттэн эмиэ ылбыт. Кини Арам Нахараим диэки, Нахуор олорор куоратыгар, барбыт. ¹¹Кини кизэхэлик, дьахталлар уу баһар кэмнэрин саҕана, куорат таһынаабы холуодьас аттыгар тэбиэннэрин бүлгүрүшпүт. ¹²Итиэннэ: «Тойонум Авраахам Айыы Тойон Танарата! Бүгүн миигин

соргулаа, Тойоммор Аврааамна үтүнү онор даа. ¹³ Дээ, бу мин холуодьас аттыгар турабын, куорат дьонун кыргыт-тара уу баһа табыстылар. ¹⁴ «Мин уу иһиэхпин, иһиккин уун эрэ» диэтэхпинэ, «ис, тэбиэннэргин эмиэ уулатыам» диэбит кыһы — эн кулуккар Йицхаакка биэрэбин. Мин тойоммор үтүнү онорбуккун онно билиэбим». ¹⁵ Кини өссө санаран да бүтэ илигинэ, арай, Аврааам инитин Нахуор ойобун Милкаа уола Бэтуэль төрөппүт кыһа Ривека санныгар иһиттээх тахсан кэлбит. ¹⁶ Кыыс дьү-һүнүнэн олус кэрэ, кырыллыбытынан кыыс эбит. Кини холуодьаска түһэн иһитин толоруммут уонна тахсан испит. ¹⁷ Онуоха хамначчыт киниэхэ утары сүүрэн тийбит уонна эппит: «Иһиккиттэн кыратык уута ыймахтат эрэ». ¹⁸ Ону кини: «Ис, тойонуом», — диэбит уонна хап-сабар иһитин илиитигэр түһэрээт уу иһэрпит. ¹⁹ Уу иһэрдэн бүтэн баран: «Эн тэбиэннэргин эмиэ, утахтара ханыар диэри уу баһан иһэрдием», — диэбит. ²⁰ Итиэннэ хап-сабар уулаах иһитин харытаҕа сүөкээт холуодьастан уу баһа сүүрбүт. Кини тэбиэннэрин барыларын уулаппыт. ²¹ Оттон ол киһи киниттэн харабын араарбакка, Айыы Тойон кинини соргулаабытын дуу, суобун дуу билээри, саната суох одуулаан турбут. ²² Тэбиэннэр уулаан бүппүттэрин кэннэ, били киһибит шекель анарын саҕа, кыра кыһыл көмүс мурун ытарбатын, итиэннэ уон көмүс шекель саҕа икки бөбүбү кыыска ылан биэрбит ²³ уонна ыйыппыт: «Эн ким кыһаҕыный? Эт эрэ миэхэ, эн аҕан дьиэтигэр биһигини хоннорор кыахтаах дуо?» ²⁴ Кыыс киниэхэ эппит: «Мин — Милкаа Нахуорга төрөппүт уолун Бэтуэль кыһабын». ²⁵ Кыыс киниэхэ өссө эбии: «Биһиэхэ соломо да, сүөһү аһылыга да элбэх, итиэннэ хонук да сирэ көстүөбэ», — диэбит. ²⁶ Били киһи төбөтүн хонкутан Айыы Тойон иннигэр сөһүргэстээбит ²⁷ уонна эппит: «Тойонум Аврааам Айыы Тойон Танарата айхалланнын! Мин тойоммор эппит тылын энчирэппэтэбэр. Айыы Тойон мин суолбун чопчу тойонум урууларын дьиз-

тигэр салайда». ²⁸ Кыыс ийэтигэр сүүрэн тийээн маны барытын дьиэлээхтэргэ тиэрдибит. ²⁹ Ривека Лаваан диэн ааттаах убайдаах эбит. Лаваан ол киһиэхэ холуодьас аттыгар барбыт. ³⁰ Кини балтын муннугар ытарҕаны уонна харытыгар бөбөхтөрү көрөн, балта Ривека «миэхэ ол киһи манньк кэпсээбитэ» диэн эппитин истэн, тийбитэ: ол киһи тэбиэннэрин кытта холуодьас аттыгар турар эбит. ³¹ Онуоха Лаваан эппит: «Киир, Айыы Тойонтон алгыстаах. Тоҕо таһырдыа турабын? Мин дьиэни уонна тэбиэннэр сытар сирдэрин бэлэмнээтим». ³² Хамначчыт дьиэбэ киирбит. Тэбиэннэрин сыбыдахтаабыттар, соломо уонна аһылык биэрбиттэр, оттон киниэхэ уонна дьонугар атахтарын сууналларыгар уу биэрбиттэр. ³³ Кини иннигэр ас уурбуттар, онуоха Аврааам кулута: «Туһааннаах сорукупун этэ иликпинэ, аһаабар», — диэбит. Анараангыта: «Эт», — диэбит. ³⁴ «Мин Аврааам кулутабын. ³⁵ Айыы Тойон мин тойоммун дэлэгэйдик албаан, тойонум баай-талым олохтоммута. Киниэхэ Айыы Тойон барааны, сүөһүнү, үрүн, кыһыл көмүһү, эр дьон, дьахтар кулуттары, тэбиэннэри, өсүөллэри биэрбитэ. ³⁶ Тойонум ойоҕо Саарра кырдыан баран уол оҕону төрөппүтэ. Онуоха тойонум киниэхэ баарын барытын биэрбитэ. ³⁷ Оттон миигиттэн Тойонум, «бу мин олорор сирбиттэн, Ханаан кыргыттарын уолбар ойох ылыма» диэн андабар ылбыта. ³⁸ «Ол оннугар мин аҕам дьиэтигэр, мин урууларбар тийээннин, уолбар онтон ойохто ажал», — диэбитэ. ³⁹ Онуоха мин тойоммор: «Арай, ол дьахтар миигин кытта барсыбатын» — диэбиппэр, ⁴⁰ кини миэхэ: «Миигин көрөр Айыы Тойон эйигинниин аанһалын ытыаҕа, эйигин соргулуоҕа, эн мин ууспуттан, аҕам дойдутуттан мин уолбар ойох ылан биэриэбин. ⁴¹ Оччоҕо эрэ миэхэ биэрбит андабаргыттан босхолонуон. Оттон мин ууспар тийбитин кэннэ, кинилэр биэрбэттиннэр, оччоҕо эмиэ андабаргыттан босхолонуон», — диэбитэ.

⁴² Ол иһин мин бүгүн холуодьаска кэлбитим уонна: «Тойонум Аврааам Танарата, Айыы Тойон! Эн мин

ирдээр суолбун ыйан биэрдэргин. ⁴³Мин бу холуодьас үрдүгэр турабын. Уу баһа тахсыбыт кыыска мин «иһит-тээх уугуттан кыратык иһэрт эрэ» диэтэхпинэ, ⁴⁴миэхэ «эн да ис, тэбиэннэргэр да уу баһан биэриэм» диэбит кыыс — ол Айыы Тойон тойонум уолугар анаабыт ойбо буолуохтун», — ⁴⁵диэн испэр санаран да бүтэ иликпинэ, кувшины санныгар ууруммутунан, арай, Ривека тахсан холуодьас диэки түстэ, уу баста. Онуоха мин киниэхэ тийэн: «Уута иһэрт эрэ», — диэтим. ⁴⁶Кини санныттан иһитин түһэрэн баран: «Ис, тэбиэннэргин эмиэ уула-тыам», — диэтэ. Мин уу истим, кини тэбиэннэрбин эмиэ уулатта. ⁴⁷Мин киниттэн: «Эн ким кыһабыны?» — диэн ыйыппыппар, кини: «Милка Нахортан төрөппүт улун Бэтуэль кыһабын», — диэбитэ. Онуоха мин киниэхэ муннугар ытарҕаны уонна харытыгар бөбөхтөрү кэтэрдибитим. ⁴⁸Төбөбүн хонкутан, Айыы Тойон иннигэр сөһүргэстээбитим. Тойонум уруутун кыһын тойонум уолугар ойох ылан биэрэрбэр сөптөөх суолунан чопчу сирдээн аҕалбытын иһин, тойонум Авраһаам Танаратын, Айыы Тойону айхаллаабытым. ⁴⁹Дьэ, билигин, мин уна дуу, ханас дуу хайыһахпын, мин тойоммор үтүөнэн уонна кырдыгынан хардараргытын дуу, суох дуу миэхэ этин».

⁵⁰Онуоха Лаваан уонна Бэтуэль: «Бу дьайыы Айыы Тойонтон айдарыылаах. Онон эйиэхэ үтүө дуу, мөкү дуу диэн этэр кыахпыт суох», — диэн хардарыттар. ⁵¹«Ривека бу баар. Ыл уонна бар. Айыы Тойон эппитин хоту, кини эн тойонун уолугар ойох буолуоҕа». ⁵²Авраһаам кулута бу тыллары истэн баран Айыы Тойон иннигэр сиргэ тийэ сөһүргэстээбит. ⁵³Кулут биир иһит үрүн көмүс, биир иһит кыһыл көмүс мал эгэлгэтин уонна таһаһы таһааран Ривекаҕа биэрбит. Маны тэнэ кини убайыгар, ийэтигэр күндү бэлэх биэрбит. ⁵⁴Кини илдэ сылдыар дьонунуун аһабыттар-сиэбиттэр уонна хоммуттар. Сарсыарда туран: «Миигин тойоммор ытыт», — диэбит. ⁵⁵Онуоха кыыс убайа уонна ийэтэ: «Кыыс биһигинниин уонча күн олор-

дун, ол кэннэ бараар», — диэбиттэр. ⁵⁶Онуоха кинилэргэ: «Миигин тутуман, мин суолбун Айыы Тойон соргулуур. Миигин ытыгын, тойоммор барыам» — диэбит. ⁵⁷Кинилэр эппиттэр: «Кыыһы ынгырыахха уонна киниттэн ыйытыахха». ⁵⁸Кинилэр Ривеканы ынгырбыттар уонна киниттэн: «Бу киһилиин барсыан дуо?» — диэн ыйыппыттарыгар, кини: «Барсыам», — диэбит. ⁵⁹Онуоха кыыстарын Ривеканы көрөөччү дьахтарын кытта, Авраһаам кулутун уонна кини дьоннорун ыппыттар. ⁶⁰Ривеканы албаан ыппыттар:

— Биһиги кыыспыт,
Эн тыһыынчаны, үтүмэни төрөт,
Отгон кэнчээри ыччатын
өстөөхтөрүн сирдэрин-уоттарын баһылаатын!

⁶¹Ривека туран хамначчыт дьахталларын кытта тэбиэннэрин мэнэстибиттэр уонна ол киһини батыһан барсыбыттар. Ол хамначчыт Ривеканы илдэ барбыт.

⁶²Йицхаак, Беэр-Лахай-Рои диэн, ол эбэтэр «Миигин көрөр тыын холуодьаһа» диэн ааттаах сиртэн кэлбит. Кини Негевкэ олорор эбит. ⁶³Киэһэрэн эрдэбинэ, Йицхаак хонууга тахсыбыт. Арай, одуулуу туран көрбүтэ, тэбиэннэр иһэллэр эбит. ⁶⁴Ривека Йицхаакка харабын хатаан, тэбиэнигтэн ыстанан түспүт. ⁶⁵Уонна хамначчыттан ыйыппыт: «Бу, толоон устун биһиэхэ утары иһэр киһи кимий?» Кулут: «Кини — мин тойонум», — диэбит. Онуоха кыыс бүрүнэр таһаһынан сирэйин саптыбыт.

⁶⁶Хамначчыт тугу гыммытын барытын Йицхаакка кэпсээбит. ⁶⁷Кыыһы Йицхаак ийэтин Саарра шатеругар киллэрбит. Кини Ривеканы ылбыт. Ривека киниэхэ ойох буолбут. Кини ойобун таптаабыт. Йицхаак ийэтин курутуяа ахтара намыраабыт.

25 ¹Авраһаам өссө ойох ылбыт. Кини аата Кетура диэн эбит. ²Кини Зимраны, Йакшаны, Меданы уонна Мидеаны, Йишбагы уонна Шуағы төрөппүт. ³Йакшаантан Шева уонна Дедан төрөөбүттэр. Дедан уолаттара

Ашурим, Летушим уонна Леуммим эбиттэр. ⁴Мидеан уолаттара Эйфа, Эфер, Ханох, Авида уонна Елдаба эбиттэр. Кинилэр бары Кетура удьурдара. ⁵Аврааһаам туохтаабын барытын Йицхаакка биэрбит. ⁶Оттон Аврааһаамна баар кэргэн дьахталларын уолаттарыгар Аврааһаам бэлэх-туһах биэртэлээбит уонна тыыннаах эрдэбинэ, улуттан Йицхаактан тэйтэн, илин диэки, илинни сиргэ ытылаабыт. ⁷Аврааһаам олобут олобун уһуна сүүс сэттэ уон биэс сыл буолбут. ⁸Кини тына быстыбыт. Аврааһаам олобунан дуоһуйан, күрэнсийэ кырдьан, сааһын моһоон өбүгэлэригэр аттамыт. ⁹Кинини уолаттара Йицхаак уонна Йишмаэль, Хет киһитэ Цохар улун Ефрон толоонугар, Мамре чугаһыгар баар, Махпела хаспабар көмпүттэр, ¹⁰Аврааһаам Хет уолаттарыттан атыласпыт сиригэр. Онно Аврааһаам ойобунуун Саарралыын көмүл-лүбүттэр. ¹¹Аврааһаам өлбүтүн кэннэ, Танара кини улун Йицхаакка албаабыт. Йицхаак Беэр Лахай Роэ аттыгар олобут.

¹²Бу Аврааһаам улун, Саарра хамначчыта — Эгиипэт дьахтара Хагаар Аврааһаамна төрөппүт улун Йишмаэль удьуора. ¹³Бу Йишмаэль уолаттарын ааттара. Кинилэр төрөөбүт бэрээдэктэринэн утуу-субуу ааттаналлар: Йишмаэль улаһана — Нэвайт, онтон Кедар, Адбеэль, Мивсам, ¹⁴Мишма, Дума, Масса, ¹⁵Хадаад, Тэйма, Иэтур, Надэши, Кедма. ¹⁶Кинилэр — Йишмаэль уолаттара. Кинилэр уон икки уус баһылыктара, олохсуйбут уонна тохтообут сирдэригэр ааттара. ¹⁷Йишмаэль сүүс отут сэттэ сыл олобут уонна тына быстан, өбүгэлэригэр аттамыт. ¹⁸Кинилэр Хавилаттан сабалаан Ашшуурга кириигэ Эгиипэт иннигэр баар Шуурга тийэ тайаан олобуттар. Кинилэр урууларыттан туора олобуттар.

¹⁹Бу — Аврааһаам улун Йицхаак уһа. Аврааһаамтан Йицхаак төрөөбүт. ²⁰Падаан-Араамтан төрүттээх арамый киһитэ Бэтуэль кыһын, арамый Лаваанын балтын Ривеканы ойох ыларыгар Йицхаак түөрт уон саастаах эбит.

²¹Йицхаак Айыы Тойонно ойобун туругар үнпүт. Тоџо диэтэххэ кини сатаан оџоломмот эбит. Ону Айыы Тойон истибит, ол кэннэ ойоџо Ривека хат буолбут. ²²Уолатгара кини иһигэр сылдьан үтүрүһэн-анньыалаһан барбыттар. Онуоха кини: «Тый, туох буоллум бу», — диэн Айыы Тойонтон ыйыта барбыт. ²³Айыы Тойон киниэхэ эппит:

— Эн искэр икки норуот баар,
Онон эйигиттэн икки уус үөскүөџэ,
Биирэ биирин баһыйыаџа,
Улахана оччугуйга чаџардыаџа.

²⁴Төрүүр болдоџо туолбут, арай иһигэр игирэ баар эбит. ²⁵Бастакы оџо бүүс-бүтүннүү тирии танас курдук кытархай дьүһүннээх, баттахтаах эбит. Кинини Эсав диэн ааттаабыттар. ²⁶Ол кэннэ кини инитэ илиитинэн Эсав тилэџин туппутунан тахсыбыт. Кинини Йааков диэн ааттаабыттар. Кинилэр төрүүллэригэр Йицхаак алта уон саастаах эбит.

²⁷Уолаттар улааппыттар. Эсав булчут бэрдэ, хара тыаны кэтэр киһи буолбут. Оттон Йааков чуумпу, дьиэ киһитэ буолбут. ²⁸Эсав булда минньигэһин иһин, кинини Йицхаак таптыыр эбит. Оттон Ривека Йааковы таптыыр эбит. ²⁹Биирдэ Йааков хойуу миин буһара сырыттаџына, Эсав тыаттан хам аччык кэлбит. ³⁰Эсав Йааковка эппит: «Миигин ити кытархай өннөөх, ити кытархай аскынан аһат эрэ, мин дэлби аччыктаатым». Онтон ыла кинини Эдом [кыһыл] диэн ааттаабыттар. ³¹Йааков: «Оччоџо ол оннугар, бастакы оџо буолан төрөөбүт ааккын бу күн миэхэ биэр», — диэбит. ³²Эсав: «Оо-дьэ, өлөрбөр тийдим. Тугу туһалыай миэхэ бастакы оџо буолан төрөөбүт аатым?» — диэбит. ³³Йааков: «Оччоџо бүгүн миэхэ андаџай», — диэбит. Кини андаџайбыт уонна бастакы оџо буолан төрөөбүт аатын ас туһуттан Йааковка биэрбит. ³⁴Йааков Эсавка килиэби уонна итии аһылыгы биэрбит. Кини аһаабыт-сиэбит уонна туран барбыт. Эсав бастакы оџо буолар аатын аанньа ахтыбатах.

26 ¹Авраһаам оморбут кэмигэр урукку сут дьылларынааҕар ордук улахан сут турбут. Йицхаак пилистиимнэр ыраахтааҕыларыгар Авимелехха Гераарга барбыт. ²Киниэхэ Айыы Тойон көстүбүт уонна эппит: «Эгийпэккэ барыма, мин эйиэхэ эппит сирбэр олохсуй. ³Бу сиргэ олохсуй, мин эйигинниин буолуом уонна эйигин албыам, тоҕо диэтэххэ эйиэхэ уонна ыччаккар бу сирдэри барытын биэриэм, итиэннэ эн аҕаҕар Авраһаамна биэрбит кэс тылбын толоруом. ⁴Эн кэнчээригин халлаан сулуһун тэнгэ ханатыам, ыччаккар бу сирдэри барытын биэриэм. Эн ыччатын нөнүө сир-дойду дьоно-сэргэтэ албаныа. ⁵Ити — Авраһаам мин этэрбин истибитин уонна мин ыйаахтарбын, сокуоннарбын, такайыбын тутуспутун иһин». ⁶Онон Йицхаак Гераарга олохсуйбут. ⁷Ол сир дьоно киниттэн ойоһун ыйыппыттарыгар, кини: «Бу балтым», — диэбит. Тоҕо диэтэххэ бу сир дьоно Ривека туһуттан миигин өлөрбөтүннэр диэн, «ойоһум» диэбин куттаммыт. Тоҕо диэтэххэ кини дьүһүнүнэн кэрэ эбит. ⁸Кини онно олохсуйбута балай да дьыл буолтун кэннэ, пилистиим ыраахтааҕыта Авимелех түннүгүнэн көрбүтэ: арай, Йицхаак ойоһун Ривеканы кытта имэрийсэ сылдьар эбит. ⁹Авимелех Йицхаагы ыныран ылбыт уонна эппит: «Дьэ, ити кини чахчы ойоһун эбит дии. Тоҕо эн кинини балтым диэбиккиний?» Онуоха Йицхаак киниэхэ: «Кини туһуттан өлүмээрибин эппитим», — диэбит. ¹⁰Авимелех эппит: «Эн бу биһиэхэ тугу гыннын? Арай, мин дьоммуттан биир эмэ киһи эн ойохун кытта хоонньоспута буоллар, эн биһигини буруйга анһабын». ¹¹Авимелех бар дьонугар дьаһайан эппит: «Бу киһини уонна кини ойоһун таарыйбыт — өлөрүүгэ ууруллуоҕа!» ¹²Йицхаак ол дьыл ол сиргэ ыспытыттан сүүс төгүл элбэх ньэчимизэни хомуйбут, тоҕо диэтэххэ кинини Айыы Тойон албаабыт. ¹³Бу киһибит баайа үүнэүксүү турбут, онон улуу баай киһи буолбут. ¹⁴Киниэхэ кыра да, бөдөн да сүөһү үөрэ уонна кулута элбэх эбит.

Онуоха пилистиим дьоно киниэхэ ымсыылар буолбуттар. ¹⁵Онон, кини абатын Авраахам кулуттара хаспыт холуодьастарын барытын пилистиимнэр бүөлээбиттэр уонна буорунан толорбуттар. ¹⁶Онуоха Авимелех Йицхаакка: «Эн биһигиннээбэр таһыччы кыабырдын, онон биһигиттэн бар», — диэбит. ¹⁷Йицхаак ол сиртэн барбыт уонна Гераар хочотугар тийэн отууларын туруоран, онно олохсуйбут. ¹⁸Йицхаак абатын Авраахам кэминээби уу холуодьастарын, кэлин пилистиимнэр бүөлээн кэбиспиттэрин, хаттаан хаспыт уонна олорго атата инэрбит ааттарын биэртэлээбит. ¹⁹Ол хочобо Йицхаак кулуттара хаспыттар уонна кинилэр онно уу сыккыһын булбуттар. ²⁰Онуоха Гераар маньыһыттара Йицхаак маньыһыттарын кытта мөккүспүттэр, «биһиги уубут» диэбиттэр. Онон мөккүөр тахсыбытын туоһулаан, Йицхаак ол холуодьаһы Эсек диэн ааттаабыт. ²¹Атын холуодьаһы хаспыттар уонна ол туһуттан эмиз мөккүспүттэр, ону Ситна [Утарсыы] диэн ааттаабыт. ²²Кини онтон салгыы баран, атын холуодьаһы хаспыт. Ол туһунан мөккүөр суох буолбут. Ону Реховот диэн ааттаабыт уонна эппит: «Айыы Тойон биһиэхэ киэн сирри биэрдэ, онон сир үрдүгэр элбиэхпит». ²³Кини онтон Беэр Шеваба [Вирсавияба] көспүт. ²⁴Киниэхэ ол түүн Айыы Тойон көстүбүт уонна эппит: «Мин — эн абан Авраахам Танаратабын. Мин эйигин кытта баарбын, куттаньма. Эйигин албыам уонна ыччаккын кулутум Авраахам туһугар үксэтиэм». ²⁵Кини онно сиэртибэньик туппут уонна Айыы Тойон аатын ааттаабыт. Онон отуутун туруорбут, Йицхаак дьоно холуодьас хаспыттар. ²⁶Киниэхэ Гераартан Авимелех сүбэһитин Ахуззаты уонна сэриитин тойонун Фихолу илдэ кэлбит. ²⁷Йицхаак кинилэргэ эппит: «Тоҕо миэхэ кэллигит? Эһиги миигин абааһы көрбүккүт, киэр үүрбүккүт». ²⁸Кинилэр эпиттэр: «Айыы Тойон эн аттыгар баарын илэ көрдүбүт. Онон эн биһикки андабар бэрсиххэ, иллэ олохтуохха.

²⁹Ол эбэтэр, биһиги эйигин тыппатахпытын, эйиэхэ үтүөнү эрэ онорбуппутун уонна эйигин этэннэ ыппытытын курдук, эн эмиэ биһиэхэ хара санааны тутуом суоҕа диэн андаҕай. Эйигин билигин Айыы Тойон алҕаата». ³⁰Йицхаак кинилэргэ малааһын онорбут, кинилэр аһаабыттар-сиэбиттэр. ³¹Сарсыарда эрдэ туран бэйэ-бэйэлэригэр андаҕар бэрсибиттэр. Йицхаак кинилэри атаарбыт. Кинилэр этэннэ барбыттар. ³²Ол күн Йицхаак үлэһиттэрэ кэлбиттэр. Кинилэр сыккыс үрдүгэр хаспыт холоудьастарын туһунан эппиттэр. Итиэннэ: «Биһиги уу буллубут», — диэбиттэр. ³³Кини ону Шева, ол эбэтэр андаҕар диэн ааттаабыт. Ол иһин ол куорат бу күнгэ диэри Бээр Шева диэн ааттанар.

³⁴Эсав төрүүбүттэн түөрт уон сааһа эбит. Кини Хет кинитин Бээр кыһын Йехудиты уонна Хет кинитин Елон кыһын Басемааты ойох ылбыт. ³⁵Ол дьахталлар Йицхаакка уонна Ривекаҕа элбэх эрэйи аҕалбыттар.

27 ¹Йицхаак кырдьан хараҕа мөлтөөбүт. Кини улахан уолун Эсавы ыңыран: «Тоойуом», — диэбит, онуоха кини: «Тугуй?» — диэбит. ²Кини эппит: «Дьэ, мин кырыйдым. Хаһан өлөрбүн билбэппин. ³Билигин эн саадаххын, оххун ыл уонна тыаҕа тахсан миэхэ бултаан киир. ⁴Итиэннэ миэхэ мин таптыыр аспын буһаран аҕал. Өлүөм иннинэ эйигин алгыырым туһугар». ⁵Ривека, Йицхаак уолугар Эсавка эппитин истибит. Эсав тыаҕа бултуу тахсыбыт. ⁶Ривека уолугар Йааковка эппит: «Дьэ, аҕан убайгар Эсавка этэрин иһиттим. Манньк: ⁷«Миэхэ бултаан аҕал уонна аста буһар. Мин эйигин өлүөм иннинэ Айыы Тойон иннигэр алҕыам» — диэн. ⁸Онон билигин уолум эрэ буолларгын, мин эйиэхэ тугу гыныахтааххын иһит! ⁹Коза үөрүттэн тийиэн миэхэ икки бастын ньирэйдэри аҕал. Мин онон аҕаҕар, кини хайдах таптыырын курдук, амтаннаах аһы бэлэмниэм. ¹⁰Эн аҕаҕар илдьэн биэриэн, өлүөн иннинэ эйигин алҕаары сиэбэ. ¹¹Йааков ийэтигэр Ривекаҕа эппит: «Убайым Эсав түүлээх киһи, оттон мин

суох. ¹²Арай, аҕам таарыйан көрдүн, оччоҕо мин кини харабар түөкүн буолабын. Оччоҕо алгыс оннугар кырыыска тиксиэм». ¹³Ийэтэ онуоха киниэхэ эппит: «Эн кырыһын мин үрдүбэр түстүн, уолчааныам. Мин этэрбин эрэ иһит, баран миэхэ аҕал». ¹⁴Кини баран ылбыт уонна ийэтигэр аҕалбыт. Ийэтэ, аҕата таптыыр аһын буһарбыт. ¹⁵Ривека улахан уола Эсав дьиэбэ баар мааны танаһын ылан, кыра уолугар Йааковка кэтэрдит. ¹⁶Итиэннэ уолун илиитин, ньалбааркай моонньун коза ньирэийин тириитинэн саба уурбут. ¹⁷Онтон бэлэмнээбит аһын уонна килиэбин уолун Йааков илиитигэр биэрбит. ¹⁸Кини аҕатыгар киирбит уонна: «Аҕаа», — диэбит. Онуоха: «Тугуй? Эн кимниий, тоойуом?» — диэбит. ¹⁹Йааков аҕатыгар: «Эн улахан уолун Эсавпын. Миэхэ эппиккин толордум. Мин куппун алгыырын туһугар туран олоҕо уонна мин булбуттан сиэ». ²⁰Йицхаак уолуттан: «Хайдах бачча түргэнник буллун, тоойуом?» — диэн ыйыппыт. Онуоха кини: «Тоҕо диэтэххэ, эн Айыы Тойон Тангаран миэхэ утары уунна», — диэбит. ²¹Йицхаак Йааковка эппит: «Чугаһаа, эрэ, тоойуом, таарыйан көрүүхпүн: чохчу уолум Эсав дуу, суох дуу диэн», — диэбит. ²²Йааков аҕатыгар Йицхаакка чугаһаабыт. Кини уолун тутан-хабан көрбүт уонна: «Куолаһа, куолаһа Йааков, оттон илиитэ, илиитэ Эсав», — диэбит. ²³Кинини билбэтэх, тоҕо диэтэххэ илиитэ — убайа Эсав илиитин курдук түүлээх эбит, онон кинини албаабыт. ²⁴Эппит: «Эн, уолум, Эсавкын дуо?» Кини: «Мин», — диэбит. ²⁵Онуоха: «Эйигин алгыахпын, уолум булбуттан сиэм этэ, ылан кулу», — диэбит. Йааков аҕатыгар ууммутун аҕата сиэбит, арыгы аҕалбытын испит. ²⁶Аҕата Йицхаак киниэхэ эппит: «Чугаһаа, эрэ, тоойуом, мийгин сыллаа». ²⁷Кини чугаһаан аҕатын сыллаабыт. Онуоха аҕата кини танаһын сытын ылбыт уонна кинини албаабыт. Итиэннэ: «Уолум сыта — Айыы Тойон албаабыт толоонун курдук», — диэбит, —

²⁸ «Тангара эйиэхэ —
Халлаан сиигиттэн,
Сир сүмэтиттэн
өлгөм үүнүүнү,
элбэх арыгыны биэрдин!

²⁹ Эйиэхэ норуоттар хамначыт буоллуннар,
уустарын сүгүрүйдүдүннэр!
Инилэргэр тойон буол!
Эн норуотун уолаттара эйиэхэ сүгүрүйдүдүннэр!
Эйигин кыраабыт кыраннын!
Эйигин албаабыт албаннын!»

³⁰ Йицхаак Йаакову албаан бүппүтүгэр Йааков абатыттан тахсан бараатын, убайа Эсав бултаан кэлбит. ³¹ Кини эмиэ амтаннаах аһылык бэлэмнээн баран абатыгар илдьибит уонна киниэхэ: «Абаа, туран уолун булдуттан сиэ, онтон миигин албаар», — диэбит. ³² Онуоха абата Йицхаак киниэхэ: «Эн кимгиний?»- диэбит. Кини: «Мин, эн улахан уолун, Эсавпын», — диэбит. ³³ Онуоха Йицхаак олус улаханлык соһуйан дьигиһийэ түспүт уонна: «Оччоҕо ким этэй, миэхэ булт бултаан ажалбыт? Мин ону барытын сиэбитим уонна эн кэлиэн иннинэ кинини албаабытым. Онон кини албанна». ³⁴ Эсав абатын тылларын истээт, сүрдээх улаханлык абатыйар хаһыытын түһэрбит, итиэннэ абатыгар: «Абаа, миигин эмиэ албаа», — диэбит. ³⁵ Онуоха кини эппит: «Инин албыннаан киирэн эн алгыскын ылла». ³⁶ Эсав эппит: «Ол иһин кини аата Йааков — тилэхтэн харбыыр диэн суолталаах буоллаба, мин иккитэ тилэхпиттэн харбаттым: бастакы оҕо буолбут ааппын былдыаата, онтон аны алгыспын ылла. Ама, миэхэ алгыс хаалларбатың дуо?» — диэн ыйыппыт. ³⁷ Йицхаак Эсавка хоруйдаан эппит: «Мин кинини эйиэхэ тойонунан анаатым, аймахтарын барытын киниэхэ хамначыттата биэрдим, ас да, арыгы да барыта кини дьаһалыгар киирдэ. Ити кэннэ эйиэхэ тугу биэриэмий, тоойуом?» ³⁸ Эсав абатыгар: «Абаа, эйиэхэ соботох эрэ алгыс баар дуо,

ама? Миигин эмиэ албаа, абаа», — диэбит уонна Эсав ытаан тобу барбыт. ³⁹Абата Йицхаак киниэхэ хоруйдаан эпит:

«Дьэ, эн олохсуйар дойдун
өнг сиртэн тэйиччи буолуоҕа,
халлаантан таммах да түһүө суоҕа.

⁴⁰эн кылыскынан олоруон,
инигэр хамначчыт буолуон.
арай, кэмэ кэллэбинэ көнүл барыан,
моойгуттан бурбалдытын киэр илгиэн».

⁴¹Абата Йааковы албаабытыттан, Эсав киниэхэ өстүй-бүт. Эсав «аҕам өлөрө чугаһаата, онон инибин Йааковы өлөрүөм» диэн иһигэр санаабыт. ⁴²Ривекаҕа улахан уолун Эсав тылларын тиэрпиттэр. Кини кыра уолун Йааковы ыныртаран ылбыт, уонна киниэхэ эпит: «Дьэ, убайын Эсав иэстэһэн эйигин өлөрөөрү гынар. ⁴³Билигин, уолчааным, мин этэрбин иһит. Мин убайбар Лаваанна куот, Хараанна. ⁴⁴Кинилиин аҕыйах күн олоро түс, убайын кыһырбыта ааһыар диэри, ⁴⁵эйиэхэ уордайбыта уҕары-йыар диэри. Эн киниэхэ онорбуккун умнуоҕа, оччоҕо мин эйигин онтон ыныртара ытыам. Туох иһин мин биир күн иһигэр икки оҕобуттан биирдэ матыахпыный». ⁴⁶Оттон Йицхаакка Ривека: «Ити, хет кыргыттарыттан сылтаан олоҕум да олох буолбатах: арай, Йааков эмиэ хет кыргыттарыттан, бу дойду кыргыттарыттан ойох ыллын? Оччоҕо олорон да диэн», — диэбит.

28 ¹Йицхаак Йааковы ынырбыт уонна албаабыт. Итиэннэ киниэхэ: «Ханаан кыргыттарыттан ойох ылаайабын», — диэн кэс тылын эпит. ²«Оттон билигин Падаан-Араамна ийэн абатын Бэтуэль дьэтигэр тий. Уонна онтон бэйэбэр ийэн убайын Лаваан кыргыттарыттан ойохто ыл. ³Модун Тангара эйигин албаан ууһаттын уонна үксэттин. Эйигиттэн норуоттар ханыы турдуннар. ⁴Тангара Авраһаамна биэрбит сирин, эн хонор хоһоһо буола сылдыбыт сиргин эн баһылыырын туһугар Тангара

Аврааһаамна биэрбит алгыһын эйиэхэ уонна эн ыччаккар биэриэбэ», — диэбит.

⁵Йицхаак Йаакову быппыт. Онуоха кини Падаан-Араамна Йааков уонна Эсав ийэтин Ривека убайыгар, араам киһитин Бэтуэль уолугар Лаваанна барбыт. ⁶Йицхаак Йаакову албырын уонна кинини Падаан-Араамтан ойох ыллын диэн онно быппытын уонна киниэхэ «Ханаан кыргыттарыттан ойох ылыма» диэн кэс тылын эппитин Эсав билбит. ⁷Йааков аҕалаах ийэтин истибит уонна Падаан-Араамна барбыт. ⁸Аҕата Йицхаак Ханаан кыргыттарын иһигэр киллэрбэтин Эсав билбит. ⁹Онон кини Йишмаэльга тийбит уонна Аврааһаам уолун Йишмаэль кыһын, Невайот балтын Махалааты ойохторугар эбии ойох ылбыт.

¹⁰Йааков Бээр Шеваттан тахсан Хараанна барбыт. ¹¹Күн киирэн, кини аара биир сиргэ хоно хаалбыт. Кини ол сир тааһын ылан төбөтүн анныгар ууруммут уонна онно сыппыт. ¹²Кини түүл түһээбит: арай, сиртэн халлаанна тийэр кирилиэс тардыллан турар эбит. Ол устун арай Танара аанһаллара үөһэ тахсаллар, аллара түһэллэр эбит. ¹³Арай ол үрдүгэр Айыы Тойон турар эбит. Уонна эппит: «Миң — Айыы Тойоммун, эн аҕан Аврааһаам Танаратабын, Йицхаак Танаратабын. Бу — эн сытар сиргин эйиэхэ уонна эн ыччаккар биэрэбин. ¹⁴Эн ыччатын буор бытархайын курдук элбиэбэ, эн удьуордарын арбаа, илин, хоту уонна собуруу диэки тэнийиэхтэрэ. Эйигинэн уонна эн ыччаккынан сир-дойду уустара албаныахтара. ¹⁵Эн ханна сылдьаргар барытыгар эйигинниин буолуом, эйигин араначчылыам уонна бу сиргэ төннөрүөм. Эйиэхэ эппиппин толоруохпар диэри эйигин хаалларыам суоҕа». ¹⁶Йааков уһуктан кэлбит уонна: «Чакчы даҕаны бу сиргэ Айыы Тойон баар эбит, мин билбэтэхпин», — диэбит. ¹⁷Куттаммыт: «Тугун сүрэй манна? Бу чакчы даҕаны Танара дьиэтэ, халлаан аартыга буолбаат!» — диэбит. ¹⁸Йааков сарсыарда эрдэ туран били төбөтүн анныгар

сыттаммыт тааһынан ылан ытык тааһы туруорбут уонна үрдүгэр олива арыытын куппут. ¹⁹Уонна ол сири Бэт Эль ол аата Танара Дьиэтэ диэн ааттаабыт. Ол иннинэ бу куорат Лууз диэн ааттааба үһү. ²⁰Йааков андабар эппит: «Өскөтүн Танара миигин кытта буоллабына уонна бу айаммын араначчылаатабына, миэхэ ас-танас биэрдэбинэ, ²¹мин аҕам дьиэтигэр этэннэ төнүннэхпинэ, Айыы Тойон мин Танарам буолуоҕа, ²²бу ытык тааһым миэхэ Танара Дьиэтэ буолуоҕа. Итиэннэ эн миэхэ тугу биэрэргиттэн барытыттан уон гыммытын зийэхэ өлүүлүөм».

29 ¹Йааков салгыы барбыт. Илинни дьон сиригэр тийбит, ²көрбүтэ: арай, толоонно холуодьас баар эбит, оттон ол аттыгар кыра сүөһү үс үөрэ сытар эбит, тоҕо диэтэххэ, ол холуодьастан сүөһүнү уулаталлар эбит. Оттон холуодьас айаҕар улахан таас сытар эбит. ³Онно сүөһү үөрэ барыта муһуннабына, маньыһыттар ол тааһы холуодьас үрдүттэн түһэрэллэр эбит уонна сүөһүнү уулатан баран ол тааһы төттөрү оннугар, холуодьас айаҕар уураллар эбит. ⁴Йааков кинилэртэн ыйыппыт: «Убайдарыам, хантан сылдыабыт?» Ону кинилэр: «Биһиги Хараантан», — диэбиттэр. ⁵Кини: «Эһиги Нахуор уола Лавааны билэбит дуо?» — диэн ыйыппытыгар, кинилэр: «Билэбит», — диэбиттэр. ⁶Кини буоллабына: «Этэннэ дуо, кини», — диэн ыйыппытыгар, анарааннылара: «Этэннэ, бу кыһа Рахель сүөһүтүн үөрүн кытта иһэр», — диэбиттэр. ⁷Йааков: «Күн өссө да уһун, сүөһүнү мунһар кэм буолбатах. Сүөһүлэргитин уулатын уонна баран мэччитин», — диэбит. ⁸Кинилэр эппиттэр: «Сүөһү үөрэ барыта мустуор диэри сатаммат. Тааһы холуодьас айабыттан түһүрдэхтэринэ, сүөһүнү уулатыахпыт». ⁹Кинилэр кэпсэтэ турдахтарына, Рахель аҕатын барааннарын үөрүн илдэ кэлбит, кини маньыһыт эбит. ¹⁰Йааков ийэтин убайа Лаваан кыһын Рахели уонна ийэтин инитэ Лаваан сүөһүлэрин көрөн, холуодьас айабыттан били тааһы түһэрбит уонна ийэтин убайын Лаваан барааннарын уулаппыт.

¹¹Йааков Рахели сыллаан ылбыт уонна ытаан тобу барбыт. ¹²Йааков Рахельга аҕатын аймаҕа уонна Ривека уола буоларын эппит. Оттон Рахель сүүрэн тийиэн аҕатыгар кэпсээбит. ¹³Лаваан балтын уола Йааков кэлбитин истэн, кинини көрсө охсон, ыга кууспут, сыллаабыт уонна дьиэтигэр киллэрбит. Онуоха кини Лаваанга маны барытын саас-сааһынан кэпсээбит. ¹⁴Лаваан Йааковка: «Эн — чаччы мин аймаҕым буолабын: мин унуоҕум унуохтааххын, мин этим эттээххин», — диэбит. Йааков киниэхэ ый устата олорбут. ¹⁵Лаваан Йааковка: «Ама да аймаҕым буолбутун иһин, босхо үлэлиэн дуо? Үлэн иһин тугу эрэйэргин эт», — диэбит. ¹⁶Лаваан икки кыыстаах эбит: улахана Лия диэн ааттаах, кырата — Рахель диэн эбиттэр. ¹⁷Лия харабынан мөлтөх эбит, оттон Рахель быһытынан-таһаатынан да, дьүһүнүнэн да кэрэ эбит. ¹⁸Йааков Рахели таптаабыт, онон эппит: «Сэттэ сыл эн кыра кыыһын Рахель туһугар эйиэхэ үлэлиэм». ¹⁹Онуоха Лаваан: «Сөп, атын киһиэхэ биэриэм онугар кинини эйиэхэ биэриэм, биһиэхэ хаал», — диэбит. ²⁰Йааков Рахель туһугар сэттэ сыл үлэлээбит. Ол киниэхэ, Рахели таптыыра бэрдиттэн, абыйах күн кэриэтэ ааспыт. ²¹Онуоха Йааков Лаваанга: «Ойохпун аҕал, болдьоҕо туолла, киниэхэ кириэм этэ», — диэбит. ²²Лаваан дьонун-сэргэтин мунһан малааһын онорбут. ²³Киэһэ буолбутугар кини кыыһын Лияны ылбыт уонна Йааковка илпит, Йааков киниэхэ киирбит. ²⁴Лаваан кыыһыгар Лияҕа бэйэтин кулут дьахтарын Зилфааны кулуттата биэрбит. ²⁵Йааков сарсыарда көрбүтэ: арай, аттыгар Лия сытар эбит. Кини Лаваанга: «Тоҕо итинник гыннын? Ама, мин эйиэхэ Рахель туһугар үлэлээбэтэбим дуо? Тоҕо миигин албыннаатын?» — диэбит. ²⁶Лаваан: «Биһиги дойдубутугар маннык гымматтар: улаханы ойох биэриэх иннинэ кыраны биэрбэттэр, ²⁷уруу сэттэ күнэ аастын, оччоҕо кинини эмиэ биэриэхпит, ол туһугар миэхэ өссө сэттэ сыл үлэлиэбин», — диэбит. ²⁸Йааков уруу сэттэ күнэ аһарын кэтэспит. Онуоха Лаваан кыыһын Рахели ойох биэрбит.

²⁹Лаваан кыыһыгар Рахельга бэйэтин кулут дьахтарын Билхааны кулуттата биэрбит. ³⁰Йааков Рахельга киирбит, кини Рахели Лиятааҕар ордук таптаабыт, онон Лаваанна өссө сэттэ сыл үлэлээбит. ³¹Айыы Тойон Лия көйгөтүллэ сылдьарын көрбүт уонна кини киэлитин арыйбыт, оттон Рахель төрөөбөт төлкөлөммүт. ³²Лия хат буолбут, онтон уол оҕону төрөппүт. Оҕотун Реувен диэн ааттаабыт. Тоҕо диэтэххэ, кини: «Айыы Тойон мин эрэйбин көрдө, эрим дэ таптыаҕа», — диэбит. ³³Кини өссө хат буолбут уонна уол оҕону төрөппүт: «Айыы Тойон мин сириллэ сылдьарбын истэн бу миэхэ өссө оҕо биэрдэ», — диэбит уонна оҕотун Шимеон диэн ааттаабыт. ³⁴Онтон өссө хат буолан уол оҕону төрөппүт уонна: «Билигин баҕас, эрим миэхэ дэ сыстар ини: мин киниэхэ үс уолу төрөттүм», — диэбит. Ол иһин кинини Левий диэн ааттаабыт. ³⁵Өссө хат буолан уолу төрөппүт уонна: «Дэ билигин Айыы Тойону айхаллыбын», — диэбит. Ол иһин уолун Йехуда диэн ааттаабыт. Ол кэннэ төрөөн бүспүт.

30 ¹Рахель Йааковка сатаан оҕоломмотун билэн эдьийигэр күнүүлээбит. Кини Йааковка: «Миэхэ оҕото биэр, эбэтэр мин өлүөм», — диэбит. ²Йааков Рахельга кыыһырбыт уонна: «Мин эйиэхэ Танара үһүбүн дуо, оҕо биэрэр?» — диэбит. ³Рахель эппит: «Ити мин кулутум Билхаа баар, киниэхэ киир. Мин кини көмөтүнэн оҕолонорум туһугар, кини мин түһэхпэр төрөөтүн». ⁴Кини кулутун Билхааны эригэр кэргэн биэрбит, онуоха Йааков киниэхэ киирбит. ⁵Билхаа хат буолбут, Йааковка уол оҕону төрөппүт. ⁶Рахель эппит: «Танара миигин өйдөөтө-дьүүллээтэ, мин этэрбин истэн, миэхэ уол оҕону биэрдэ», — диэбит, ол иһин уолун Даан диэн ааттаабыт. ⁷Рахель кулута Билхаа хат буолбут, Йааковка иккис уолу төрөппүт. ⁸Онуоха Рахель: «Эдьийбин кытта Танара күрүбэр күрүстэстим уонна хоттум», — диэбит уонна уолун Нафталии диэн ааттаабыт. ⁹Лия төрөөн бүспүтүн билбит уонна кулут дьахтарын Зилфааны ылан Йааковка

кэргэн биэрбит. ¹⁰Лия кулута Зилфаа хат буолбут уонна Йааковка уол оҕону төрөппүт. ¹¹Онуоха Лия: «Соргу тосхойдо!» — диэбит уонна уолун Гаад [ол аата Соргу] диэн ааттаабыт. ¹²Лия кулута Зилфаа Йааковка иккис оҕотун төрөппүт. ¹³Онуоха Лия: «Аата, дьоллоннохпуон, миигин дьахталлар дьоллоох диэхтэрэ», — диэбит, уонна уолун Ашер [ол аата Дьол] диэн ааттаабыт. ¹⁴Реувен сэлиэһинэй хомуурун саҕана хонууга барбыт, онно оҕо үөскүүрүн көбүтэр мандрагора диэн үүнээйини булбут. Ону ийэтигэр Лияҕа аҕалбыт. Рахель эдьийигэр Лияҕа: «Уолун булбут үүнээйитин миэхэ биэр», — диэбит. ¹⁵Лия Рахельга: «Мин эрбин ылбытын кыра дуо? Аны мин уолум булбут үүнээйитигэр ымсыырдын дуо?» — диэбит. Онуоха Рахель: «Оччоҕо эн уолун үүнээйитин оннугар, эрим бу түүн эйигинниин сыттын», — диэбит. ¹⁶Йааков киэһэ хонууттан кэлбит. Лия киниэхэ утары тахсан: «Миэхэ киир, мин эйигин уолум булбут отонноругар атастастым», — диэбит. Ол түүн кини Лиялыын хоммут. ¹⁷Танара Лияны истибит: кини хат буолбут, Йааковка бэһис уолун төрөппүт. ¹⁸Лия: «Ити мин кулут дьахтарбын эрбэр биэрбитим иһин Танара миигин манньалаата», — диэбит, онон уолун Иссахаар [Маннья] диэн ааттаабыт. ¹⁹Лия өссө хат буолбут, уонна Йааковка алтыс оҕотун төрөппүт. ²⁰Лия эппит: «Танара миэхэ үтүө бэлэҕи биэрдэ — эрим миигин өрө тутуоҕа, тоҕо диэтэххэ, мин киниэхэ алта уолу төрөттүм», — диэбит уонна уолун Зевулон [Өрө тутуу] диэн ааттаабыт. ²¹Ол кэннэ кыыс оҕоломмут уонна Дина диэн ааттаабыт. ²²Онтон Танара Рахели санаабыт. Танара кинини истибит уонна төрүүр төлкөлөөбүт. ²³Кини хат буолан уол оҕону төрөппүт уонна: «Танара миигин сааттан-сууттан босхолоото», — диэбит. ²⁴Кини уолун Йосеф [Эбиллии] диэн ааттаабыт уонна: «Айыы Тойон миэхэ эбии уолла биэрдэр», — диэбит. ²⁵Рахель Йосебы төрөппүтүгэр, Йааков Лаваанга эппит: «Дойдубар барарбын көнүллээ. ²⁶Эйиэхэ үлэлээбит манньабар

ойохторбун уонна оҕолорбун биэр. Мин эйиэхэ хайдах үлэлээбиппин билэбин». ²⁷Киниэхэ Лаваан эпит: «Бука диэн болҕойон истэрин буоллар, эн баар буолангын байдым уонна Айыы Тойонтон албанным». ²⁸Итиэннэ кини: «Төһө төлөбүрү көрдүүргүн биэриэм», — диэбит. ²⁹Киниэхэ Йааков эпит: «Мин эйиэхэ хайдах үлэлээбиппин уонна мин баарбына эн сүөһүн туруга хайдабын билэбин. ³⁰Мин иннибинэ аҕыйах этэ, онтон үксээбитэ. Мин кэлэммин, эйигин Айыы Тойон албаата. Бэйэм ууспар хаһан манньк үлэлибин?» ³¹Онуоха Лаваан киниэхэ: «Тугу биэрэбин эйиэхэ», — диэбит. Йааков: «Миэхэ тугу да биэриэм. Арай, өскөтүн мин этэрбин толордоххуна, мин эмие эн барааннардын мэччиппитим курдук мэччитим, манаабытым курдук маньям. ³²Мин бүгүн сүөһүн үөрүн баран кэрийэрбин көнүллээ. Эн тыһы барааннартан толбонноохторун уонна эриэннэрин барытын итиэннэ хара дьүһүннээх атыыр барааннары, атыыр, тыһы козалартан эриэннэрин уонна толбонноохторун ылан туспа араар. Ол — миэхэ төлөбүрүн буолуоҕа. ³³Мантан инньэ эйиэхэ бэйэм оннугар үтүө суобаһым хоруйдуоҕа. Ол курдук өскөтүн бэлиэтэ, эриэнэ суох козалар уонна хараттан ураты дьүһүннээх сүөһү баарын көрдөххүнэ: «Кини миигиттэн уорбут диэр», — диэбит. ³⁴Лаваан эпит: «Сөп, эн эпитин курдук буоллун». ³⁵Итиэннэ ол күн кини эриэн-дьураа уонна эбирдээх козалары, толбонноохтору уонна манан эбирдээхтэри, ону тэнэ хара барааннары барытын туспа арааран ылан уолаттарыгар маната биэрбит. ³⁶Бэйэтин уонна Йааков икки ардыгар үс күнүктээх суолу олохтообут. Йааков Лаваанга хаалбыт сүөһүнү көрбүт. ³⁷Йааков тэтини, эриэхэлээх маһы уонна эрмон диэн бөдөн сэбирдэхтээх маһы ылан, мас этэ манхайан көстүөр диэри үрүн субаларын сулуйа хастаабыт. ³⁸Суллубут субалаах мастары, уу иһэри кэлбит сүөһүлэр көрдүннэр диэн уулуур хоруудалар иннилэригэр уурталаабыт. Онно уулуу кэлбит сүөһү буюуур

сирэ эбит. ³⁹Сүөһү эриэн мас иннигэр буоһуур буолан, эриэн-дьураа, бэлиэлээх сүөһү үөскүүр буолбут. ⁴⁰Йааков ол барааннары арааран, Лаваанга баар эриэн уонна хара сүөһүлэрин иннигэр туруортаабыт. Кини бэйэтин үөрүн, Лаваан сүөһүтүн кытта буолбакка, туспа тутар эбит. ⁴¹Бөбө-таба сүөһү буоһууругар анаан, Йааков онно эриэн лабаалары, сүөһү көрөрүн гына, хорууда иннигэр уурталыыр эбит. ⁴²Оттон мөлтөх сүөһү буоһууругар уурбат эбит. Оччоҕо мөлтөх сүөһү Лаваанна, күүстээх сүөһү Йааковка тиксэр эбит. ⁴³Дьэ бу киһи инньэ гынан тиэрэ байбыт: сүөһүтүн үөрэ ханаабыт, кулуттара диэн, хамначчыт дьахталлара диэн, тэбиэннэрэ диэн, өсүөллэрэ диэн.

31 ¹Лаваан уолаттара: «Аҕабыт баарын барытын Йааков ылла. Ити баайын-дуолун барытын биһиги аҕабытыттан оноһунна», — дииллэрин Йааков истибит. ²Лаваан киниэхэ сыһыана уруккутунааҕар уларыйбытын, Йааков кини сирэйиттэн-харабыттан көрөн билбит. ³Айыы Тойон Йааковка эппит: «Төрөөбүт дойдугар, урууларгар төнүн. Мин эйигин кытта буолуом». ⁴Йааков онуоха, сүөһүлэрэ мэччийэр хонууларыгар, Рахели уонна Лияны ыныттара ыппыт. ⁵Кинилэргэ эппит: «Эһиги аҕабыт миэхэ сыһыана уруккутунааҕар тосту уларыйбыт, ол эрэн аҕам Танарата миигин кытта баар. ⁶Эһиги аҕабытыгар мин хайдахтаах курдук кыһаллан үлэлээбиппин билэбит. ⁷Оттон эһиги аҕабыт миигин албынныыр: үлэм иһин үлэхтээх төлөбүрүн уончата уларытта. Ол эрэн миэхэ өһүөннэниэбин, Танара боппута. ⁸Өскөтүн кини: «Эн төлөбүрүн бэлиэлээхтэр буоллуннар», — диэтэбинэ, сүөһү барыта бэлиэлээх буолан төрүүрү, оттон «эриэн сүөһү эйиэхэ төлөбүр буоллун» диэтэбинэ, сүөһү барыта эриэн буолан төрүүрү. ⁹Танара итинник гынан, эһиги аҕабыт сүөһүлэрин ылан миэхэ биэрбитэ.

¹⁰Биирдэ, сүөһү буоһуур кэмигэр түүл түһээн көрбүтүм: арай, козалары сабар козеллар бары эриэннэр,

бэлиэлээхтэр уонна ала эриэннэр эбит. ¹¹ Онуоха түүлбэр Тангара Аанньала: «Йааков», — диэн ыгырда. Мин: «Бу баарбын», — диэтим. ¹² «Дьэ, ити көр, козалары сабар козеллар бары эриэннэр, бэлиэлээхтэр уонна ала эриэннэр. Лаваан эйиэхэ тугу онорорун барытын көрөбүн, ¹³ мин Бэт Эль Тангаратабын. Эн онно ытык тааска ары кутан миэхэ андабайбытын. Билигин буоллабына тур уонна бу сиртэн бар, төрөөбүт дойдугар төнүн», — диэбитэ. ¹⁴ Рахель уонна Лия киниэхэ хоруйдаан эппиттэр: «Ама, аны кэлэн аҕабыт дьэитин баайын-дуолун, нэһилиэстибэтин бас билэр үһүбүт дуо?» ¹⁵ Кини биһигини туора дьон курдук көрөр, тобо диэтэххэ биһигини атыылаабыта, ол төлөбүрүн бэйэтигэр инэриммитэ. ¹⁶ Онон, Тангара биһиги аҕабытыттан былдыабыт баайа биһиэнэ уонна биһиги оҕолорбут киэнэ. Оттон эн билигин Тангара этэрин онор». ¹⁷ Йааков туран оҕолорун уонна ойохторун тэбиэннэргэ мэнэһиннэрбит. ¹⁸ Сүөһүтүн барытын үүрэн, Падаан-Араамна бас билбит малын барытын ылан Ханаан сиригэр аҕатыгар Йицхаакка барбыт. ¹⁹ Оттон Лаваан барааннарын кырыйтара барбыт, онон туһанан, Рахель аҕатын үнэр тангараларын эмэгэттерин уоран ильдэ барбыт. ²⁰ Йааков араам киһитин Лавааны албыннаабыт: киниэхэ тугу да эппэккэ күрээбит. ²¹ Туох баарын барытын ильдэ күрээбит. Өрүһү туораан баран Гилаад хайатын дабайбыт.

²² Ол үһүс күнүгэр Лаваанна Йааков күрээбитин туһунан эппиттэр. ²³ Лаваан аймахтарын ильдэ Йааковы экирэппиттэр. Айаннарын сэттис күнэ ааспытын кэннэ, Йааковы Гилаад хайатыгар сиппиттэр. ²⁴ Ол түүн, араам киһитигэр, Лаваанна түүлүгэр Тангара кэлбит уонна киниэхэ эппит: «Йааковка тугу эмэ оноруон да, бүк сэрэн!» ²⁵ Лаваан Йааковы сиппит: «Йааков ордуутун хайаба оностубут, оттон Лаваан аймахтарын кытта Гилаад хайалаах сиригэр тохтообут», — диэбит. ²⁶ Лаваан Йааковка: «Туох буолан, миигин албыннаатын? Кыргызт-

тарбын тобо сэрии үүрүүтүн курдук күрэтэн бардын?
²⁷Тобо миигиттэн күрээтин? Тобо миигин талаатын?
Мин эйигин күпсүүр уонна кырымпа добуһуолунан
ыллыы-ыллыы үөрүүнү кытта ытыам этэ. ²⁸Кыргыт-
тарбын да, сиэннэрбин да сыллаппакка ильдэ бардын.
Мээнэ бас баттах быһыыламмыккын. ²⁹Эһиэхэ өһүөнү
оноруох күүс илиибэр баар. Ол эрэри эн аҕан Танарата
бэбэһээ миэхэ: «Йааковка тугу эмэ оноруон да, сэрэн», —
диэбитэ. ³⁰Эн барар эрэ буолларгын бардабын дии, аҕан
дьиэтин ахтыбытын сүрдээх этэ. Ол эрэн тобо мин та-
нараларбын уордун?» ³¹Йааков Лаваанна хоруйдаан:
«Кыргыттаргын миигиттэн былдыан ылан дии санаан
куттаммытым. ³²Танараларгын кимтэн булуон да, ол
тыыннаах хаалыа суоҕа. Аймахтарым туоһу буоллун-
нар: миигин ньэннийэн көр уонна миэнэ диэбиккин
ыл», — диэбит. Рахель уорбутун Йааков билбэт эбит.
³³Лаваан Йааков отуутугар, Лия отуутугар уонна икки
кулут дьахталлар отууларыгар киирбит да, булбатах.
Кини Лия отуутуттан тахсаат Рахель киэнигэр киир-
бит. ³⁴Рахель танараларын ылан тэбиэн ынырыгар
кистээбит уонна үрдүгэр олорунан кэбиспит. Лаваан
шатеру барытын ньэннийбит да булбатах. ³⁵Рахель аҕа-
тыгар: «Тойонум киирбитигэр, кыайан турар кыаҕа
суохпар уордайыма, дьахтарга буолар кыһалҕам ти-
рээтэ», — диэбит. Лаваан көрдөөбүт да, танараларын
булбатах. ³⁶Онуоха Йааков киниэхэ кыһыран иирсипит.
Йааков Лаваанна эппит: «Туох буруйдаах, аньыылаах
буоламмын эн миигин экирэтэбин?» ³⁷Эн мин туох баар
малбын барытын ньэннийдин, эн дьинэн малыттан ман-
на тугу буллун? Көрдөр манна, аймахтарын иннигэр.
Эн биһиккини кинилэр дьүүллээтиннэр. ³⁸Бу сүүрбэ
сыл мин эйиэхэ сырыттым. Ол тухары барааннарын
да, козаларын да төрүүхтэрэ амныраабатаҕа. Эн ба-
рааннарын үөрүттэн мин сиэбэтэҕим. ³⁹Кыыл тардыбыт
сүөһүтүн мин эйиэхэ ажалбат этим, бэйэм төлүүрүм.

Күнүс да сүшпүтү, түүн да сүшпүтү эн миигиттэн ирдиин. ⁴⁰Күнүс куйаастан эстэрим, түүн — тымныыттан, онон утуйар уум көтөн хаалара. ⁴¹Сүүрбэ сылы быһа миэхэ итинник этэ эн дьиэбэр. Мин эйиэхэ кыргыттарын туһугар уон түөрт сыл үлэлээтим уонна алта сыл сүөһүлэрин туһугар. Оттон эн манһабын уон төгүл уларыттын. ⁴²Өскөтүн миигин кытта аҕам Авраһаам Танарата уонна Йицхаак сүрэ суоҕа буоллар, эн миигин туга да суох ытыан этэ. Ол эрэн Танара мин эрэйбин уонна сырабын көрөр буолан, бэбэһээ миигин көмүскээбитэ». ⁴³Лаваан Йааковка хоруйдаан: «Кыргыттарым — миэннэрэ, оҕолорум — миэннэрэ, сүөһүм эмиэ миэнэ. Бу эн көрөрүн барыта миэнэ. Ама, бэйэм кыргыттарбар уонна сиэннэрбэр туох куһаҕаны оноруохпунуй? ⁴⁴Билигин эн биһикки кэс тылла бэрсиэххэ, биһикки ардыбытыгар туоһу баар буоллун», — диэбит. ⁴⁵Йааков таас ылан ытык бэлиэ туруорбут. ⁴⁶Йааков аймахтарыгар: «Тааста мунһун», — диэбит. Кинилэр таастары ылбыттар уонна чөмөхтүү уурбуттар. Ол кэннэ ол үрдэл аттыгар аһаабыттар-сиэбиттэр. ⁴⁷Лаваан ону Йегар-Сахадуута [Туоһу хайата] диэн ааттаабыт. Оттон Йааков Гал-Эд, ол эбэтэр [Туоһу таас] диэн ааттаабыт. ⁴⁸Лаваан эппит: «Бу таас өрөһөтө эн биһиэхэ бүгүн туоһу буолла. Ол иһин Гал-Эд диэн ааттанна». ⁴⁹Өссө Мицпаа диэбиттэр, тоҕо диэтэххэ Лаваан эппит: «Айыы Тойон бэйэ-бэйэбитин сүтэрсэр түгэммитигэр миигин уонна эйигин көрө сырыттын. ⁵⁰Ол эбэтэр, өскөтүн эн мин кыргыттарбын атаҕастааххына, эбэтэр кинилэр кэннэ эбии ойохтонноххуна өйдөө: эн биһиэхэ киһи туоһу буолбатах, Танара туоһу». ⁵¹Итиэннэ Лаваан Йааковка эппит: «Көр, бу таас чөмөҕө уонна бу мин туруорбут ытык тааһым — ⁵²бу таас чөмөҕө уонна ытык таас туоһу буолаллар. Эн биһигиттэн хайабыт даҕаны, бу таас чөмөбүн уонна ытык таас нөҕүө түһэн, бэйэ-бэйэбитигэр өһүөннээҕи оноруо суохтаахпыт туоһута.

⁵³ Авраһаам Танарата уонна Нахуор Танарата — кинилэр аҕаларын Танаралара эн биһиккини дьүүллээтин». Йааков аҕатын Йицхаак итэбэлинэн андабайбыт. ⁵⁴ Йааков хайа үрдүгэр сиэртибэ аҕалбыт уонна аймахтарын аһата-сиэтэ ыңыртаабыт. Кинилэр аһаан-сиэн баран ол хайаҕа хоммуттар.

32 ¹ Сарсыныгар Лаваан эрдэ туран сиэттэрин уонна кыргыттарын сыллаан-уураан баран алҕаабыт, итиэннэ дьиэтигэр төннүбүт. ² Йааков бэйэтин суолунан барбыт. Кинини Танара аанньаллара көрсүбүттэр. ³ Йааков кинилэри көрөөт «Танара сэриитэ» дии санаабыт уонна Маханаим диэн ааттаабыт.

⁴ Кини Эдом дойдутун Сеир сиригэр убайыгар Эсавка илдьиттэрин ыппыт. ⁵ Итиэннэ кинилэргэ маннык этин диэн соруйбут: «Тойонум Эсав, кулутун Йааков күн бүгүннэ диэри Лаваанна олорон кэллэ, ⁶ миэхэ өсүөллэр да, сүөһү да, кулуттар да бааллар. Ол туһунан тойоммор Эсавка, санаатын таба тайанаары, биллин диэн иһитиннэрэ ытытым». ⁷ Илдьиттэрэ Йааковка төннөн кэлэн: «Биһиги эн убайгар Эсавка сырыттыбыт, ону кини эйиэхэ түөрт сүүс киһилээх номнуо утары иһэр», — диэбиттэр. ⁸ Йааков олус диэн куттаммыт, дьиксиммит. Кини дьоннорун, сүөһүтүн, тэбиэннэрин икки аңы араарбыт. ⁹ Итиэннэ: «Өскөтүн Эсав биригэр саба түстэбинэ, иккиһэ быһаһаҥа», — диэбит. ¹⁰ Йааков эппит: «Аҕам Авраһаам Танарата уонна аҕам Йицхаак Танарата, «бэйэн сиргэр, төрөөбүт дойдугар төнүн, оччоҕо эйиэхэ үтүөнү оноруом» диэбит Айы Тойон, ¹¹ эн кулуккар — миэхэ онорор бары үтүөбэр, өнөбөр холооно суохпун, тоҕо диэтэххэ мин Иорданна мас тайахтаах кэлбитим, оттон билигин икки үрбэлээх иһэбин. ¹² Убайым Эсав илиититтэн көмүскээ. Кини кэлэн, биһигини, ийэлиин-оҕолуун барыбытын, кыргыаҕа диэн куттанабын. ¹³ Эн миэхэ үтүөнү үксэтиэх уонна мин ыччаптын муора кумаҕын курдук киһи ааҕан сиппэт гына ханатыах буолбутун». ¹⁴ Ол түүн Йааков

онно хоммут. Ол кэннэ сүөһүтүн үөрүттэн ылан убайыгар Эсавка кэһии ыппыт: ¹⁵икки сүүс тыһы козаны, сүүрбэ козелу, икки сүүс тыһы хойу, сүүрбэ барааны, ¹⁶отут ыанар тэбиэни оҕолорун кытта, түөрт уон ынабы, уон оҕуһу, сүүрбэ тыһы өсүөлү, уон атыыры. ¹⁷Хас биирдии сүөһү үөрүн кулуттарынан наардаабыт уонна кинилэргэ эппит: «Мин иннибэр барын, бэйэ-бэйэбиттэн тэйиччи сылдыын». ¹⁸Бастакы киһиэхэ: «Өскөтүн мин убайым Эсав көрсөн: «Кимиэнэ буолабын? Ханна бардын? Иннигэр ким сүөһүтүн үүрэн иһэбин?» — диэн ыйыттабына, ¹⁹«Бу эн кулутун Йааков киэнэ, тойоммор Эсавка бэлэх ытта, кини бэйэтэ кэннибитигэр иһэр» диэн хоруйдаа диэн соруйбут. ²⁰Эсавы көрүстэххитинэ маннык диэрин диэн соруудабы иккис, үһүс кулуттарыгар уонна сүөһү үүрэн иһэр бары кулуттарыгар эппит. ²¹Итиэннэ: «Биһиги кэннибиттэн эн кулутун Йааков иһэр» диэн этээрин», — диэбит, уонна: «бастаан бэлэбинэн күндүлүөм, онтон эрэ бэйэтин көрүөм, оччоҕо, баҕар, миигин үчүгэйдик көрсүө», — диэн санаабыт. ²²Кини бэлэбэ барбыт, оттон бэйэтэ ордуутугар хоно хаалбыт. ²³Кини ол түүн икки ойоҕун, икки кэргэн дьахтарын уонна уон биир уолаттарын ылан баран Йаббок диэн өрүһү унуордаабыт. ²⁴Кинилэри барыларын уонна туох баарын барытын ылан үрэх нөнүө туораппыт. ²⁵Йааков соботох хаалбыт. Онно кинилиин ким эрэ саһарҕа тахсыар диэри тустубут. ²⁶Уонна кыайар кыаҕа суоҕун билэн, Йааков кинини кытта туста сырыттабына, кини Йааковы өттүгүн унуоҕун охсон эчэппит. ²⁷Ол кэннэ: «Миигин ыт, саһарҕа таҕыста», — диэбит. Онуоха Йааков: «Миигин алгыы иликкинэ ытыам суоҕа», — диэбит. ²⁸Кини: «Аатын кимий?» — диэн ыйыппытыгар, «Йааков», — диэбит. ²⁹Онуоха кини: «Мантан иннэ аатын Йааков буолбатах, Йисраэль диэн буоллун, тоҕо диэтэххэ, эн Тангараны уонна дьону кытта туһуннун уонна кыайдыҥ». ³⁰Онтон Йааков: «Эн аатын кимий?» — диэн

ыйытааччы буолбут. Онуоха биирэ: «Мин ааппын тобо туоһуластын?» — диэбит уонна онно кинини албаабыт. ³¹Иааков Тангараны кытта сирэй сирэйгэ көрсөн баран, тыыннаах хаалбытын туоһулаан, ол сири Пэниэль диэн ааттаабыт. ³²Кини Пэниэли ааһарын кытта күн тахсыбыт, кини өттүгүнэн добололонуур эбит. ³³Ол иһин Йисраэль уолаттара иниири, өттүккэ баар иниири күн бүгүнгэ диэри сиебэттэр эбит. Тобо диэтэххэ ол киһи Иааков өттүгүн иниирин таарыйбыт эбит.

33 ¹Иааков көрбүтэ, арай Эсав түөрт сүүс киһилээх иһэр эбит. Онуоха кини Лия уонна Рахель оҕолорун, итиэннэ икки кулут дьахталларын оҕолорун тус-туспа туруортаабыт. ²Кулут дьахталларын уонна кинилэр оҕолорун бастаппыт, кинилэр кэннилэриттэн Лия оҕолорунуун буолбуттар, ол кэннигэр Рахель уонна Йосеф испиттэр. ³Бэйэтэ кинилэр иннилэригэр испит, убайыгар чугаһаан иһэн, сиргэ диэри сэттэ төгүл сөһүргэстээбит. ⁴Оттон Эсав киниэхэ утары сүүрэн тийбит, кууһан ылбыт уонна моонньугар ыйана түһэн сыллаан-уураан барбыт, иккиэн ытаспыттар. ⁵Кини дьахталлары уонна оҕолору көрөн: «Бу кимнээбий?» — диэн ыйыппыт. Иааков: «Танара эн кулуккар биэрбит оҕолоро», — диэбит. ⁶Кини кулут дьахталлара уонна кинилэр оҕолоро кэлэн сөһүргэстээбиттэр. ⁷Лия оҕолорунуун кэлэн эмиэ сөһүргэстээбиттэр, ол кэннэ Йосеф уонна Рахель кэлэн сөһүргэстээбиттэр. ⁸Эсав: «Оттон миигин аара көрсүбүт үһүн үрбэлээх дьон туохха этэй?» — диэн ыйыппытыгар Иааков: «Тойонум санаатын манньытаары», — диэбит. ⁹Онуоха Эсав эппит: «Миэхэ бэйэбэр да элбэх, эйиэнэ бэйэбэр хааллын». ¹⁰Иааков эппит: «Кэбис даа, өскөтүн эн санаабын манньыппыт буоллахпына, биэрэр бэлэчпин ыл. Эн дьүһүннүн көрбүтүм, Тангараны көрбүккэ тэн, эн миигин үтүөнэн көрүстүн. ¹¹Мин эйиэхэ аҕалбыт алгыспын ыл, тобо диэтэххэ миигин Танара өлгөм өлүүлээбитэ — миэхэ барыта баар», — диэбит уонна олус

көрдөспүтүгэр кини ылбыт. ¹²Эсав Йааковка: «Чэ, барыаха, мин эмиэ эйигинниин барсыам», — диэбит. ¹³Йааков киниэхэ: «Оҕолор мөлтөхтөрүн, кыра да, бөдөн да сүөһүм ыанарын тойонум билэр ини. Биир күнүнэн үүрэн илтэххэ, сүөһүм барыта өлүөбэ. ¹⁴Тойонум, кулутун иннигэр бардаргын. Оттон мин сүөһүлэрбин, оҕолорбун манаан бытааннык тойоммор Сеиргэ тийиэбим», — диэбит. ¹⁵Эсав: «Мин илдэ сылдыар дьоммуттан эйиэхэ хааларыам», — диэбит. Йааков: «Ол тоҕо? Тойонум миигин туох иһин итинник үтүөлүөхтээбэй?» — диэбит. ¹⁶Ол күн Эсав кэлбит суолунан Сеиргэ төннүбүт. ¹⁷Оттон Йааков Суккуот диэки барбыт. Бэйэтигэр дьиэ туттубут, оттон сүөһүтүгэр сарай туппунт. Ол иһин ол сирин Суккуот диэн ааттаабыт. ¹⁸Йааков Падаан-Араамтан төннөн Ханаан сирингэр баар Шехем куоракка этэнгэ тийбит уонна куорат иннигэр ордууламмыт. ¹⁹Кини Шехем аҕата Хамуор уолаттарыттан сир өлүүтүн атыылаһан онно отуутун туруорбут. ²⁰Онно кэрэх аспыт уонна ол сирин Эл-Элохе-Йисраэль диэн ааттаабыт.

34 ¹Лия Йааковка төрөппүт кыһа Дина ол дойдуну кыргыттарын көрө-истэ тахсыбыт. ²Онуоха кинини ол дойдуну баһылыгын хивви киһитин Хамуор уола Шехем көрбүт уонна тутан ылан күүһүнэн хоонньооптунт. ³Ол кээнэ кини Йааков кыһыгар, Динаба, кутун туттаран, кыһы таптаабыт уонна кыыс санаатын хоту эппит-тыыммыт. ⁴Шехем аҕатыгар Хамуорга: «Миэхэ бу кыһы ойох ылан биэр», — диэн эппит. ⁵Кыһын Динаны кини саакка-суукка ыппытын туһунан Йааков билбит, ол эрэри уолаттара сүөһүлэрин кытта хонууга сылдыар буоланнар, кинилэр кэлиэхтэригэр диэри санарбакка сылдыбыт. ⁶Шехем аҕата Хамуор Йааковка кэпсэтэ тахсыбыт. ⁷Йааков уолаттара хонууттан кэлбиттэр уонна истээт эр бэртэрэ кыһыйбыттар да, абарбыттар да: тоҕо диэтэххэ, кини Йааков кыһын кытта хоонньоһон Йисраэлыга сизэрэ суох сидьин быһыыны онорбут. Манньк

быһыы — кэрээнэ суох. ⁸Хамуор кинилэргэ: «Мин уолум Шехем эһиги кыыскытыгар кутун туттарбыт, кыыскытын киниэхэ ойох биэрин. ⁹Аймахтаһыабын: биһиэхэ кыргыттаргытын биэрин, оттон биһиги кыргыттаргытын бэйэбитигэр ылын. ¹⁰Биһигинниин бииргэ олоруох. Сир-дойду эһиги иннигитигэр: олохсуйун, эргинин, баһылаан», — диэбит. ¹¹Оттон Шехем кыыс аҕатыгар уонна убайдарыгар эппит: «Эһиги эрэ санаабыт хоту буоллун: этэргитин эрэ барытын биэриэм. ¹²Төһө да улахан энньэни-сулууну эрэйдэххитинэ, эппиккитин биэриэм, кыыскытын эрэ ойох биэрин». ¹³Балыстарын Динаны саакка-суукка анньыбытын иһин, Шехемнэ уонна кини аҕатыгар Хамуорга Йааков уолаттара көлдүүн хорууу биэрбиттэр. ¹⁴Кинилэр эппиттэр: «Кыаллыбат: балтыбытын быһыллыы сизэрин барбатах эр киһиэхэ биэрэр кыахпыт суох, биһиэхэ ол — саат-суут. ¹⁵Эһиги эмиэ биһиги курдук буоллаххытына: эр дьоннугар быһыллыы сизэрин онордоххутуна, биирдэ сөбүлэһиэхпит. ¹⁶Оччоҕо кыргыттаргытын эһиэхэ биэриэхпит уонна эһиэннэриң ылар буолуохпут, эһигинниин биир норуот буолан олоруохпут. ¹⁷Оттон биһиги этэрбитин ылымматаххытына, быстарбат буоллаххытына, кыыспытын ылыахпыт да бара туруохпут». ¹⁸Бу тыллары Хамуор уонна Хамуор уола Шехем сөбүлүү истибиттэр. ¹⁹Уол Йааков кыһын ылыан баҕарара бэрдиттэн, тохтоон турбакка тута толорбут. Кини аҕатын ууһугар барыларынааҕар ордук ытыктанар эбит. ²⁰Хамуор уолунаан Шехемниин куораттарын ааныгар тийбиттэр уонна куорат олохтоохторугар эппиттэр: ²¹«Ол дьон биһигинниин иллээхтэр. Бу сиргэ олохсуйдуннар, үлэлээтиннэр — кинилэр иннилэригэр сир-дойду киэн нэлэмэн. Кинилэр кыргыттарын бэйэбитигэр ылыахпыт уонна бэйэбит кыргыттаргытын кинилэргэ ойох биэриэхпит. ²²Ол гынан баран ол дьон биһигинниин биир норуот буолан олохсуйалларыгар, бэйэлэриң курдук биһиги эр дьом-

мутуттан эмиэ быһыллыы сиэрин онортороллорун ирдииллэр. ²³Кинилэр үөрдэрэ-сүөһүлэрэ, баайдарадуоллара, ама, биһиэнэ буолуо суоҕа дуо? Кинилэр ирдэбиллэрин толоруохпут эрэ кэрэх — биһигинниин олохсуйуохтара». ²⁴Хамуору уонна кини улун Шехеми кытта куорат аанынан тахсааччылар сөбүлэспиттэр: эр дьон барыта быстарбыт — куорат олохтоохторо бары. ²⁵Үһүс күнүгэр — бары ыалдьан сыттаахтарына, Йааков икки уолаттара: Шимеон уонна Левий, Дина убайдара кылыстарын ылан, куоракка харса суох саба түспүттэр уонна эр дьону барытын кыргыбыттар. ²⁶Хамуору уонна кини улун Шехеми кылыһынан өлөрбүттэр. Динаны Шехем дьиэтиттэн ылан барбыттар. ²⁷Ол кэннэ Йааков уолаттара өлбүттэргэ төннөн, Динаны атабаастаабыттарынан иэстэһэн куораты талаабыттар. ²⁸Кинилэр кыра да сүөһүнү, бөдөнү да, өсүөллэри да — куоракка уонна куорат эргин баары барытын ылбыттар. ²⁹Кинилэр баайдарын-дуолларын, ойохторун, оболорун барытын үүрүүлэммиттэр, дьиэлэрин малын барытын халаабыттар. ³⁰Онуоха Йааков Шимеонна уонна Левийгэ эппит: «Эһиги миигин бу дойду олохтоохторугар: ханаан уонна феризей дьонугар абааһы көрдөрөн, миигин иэдээннэ тириэртигит. Мин дьонум ахсаана биллэр, кинилэр миигин утары түмсэн самнарыахтара, оччоҕо мин уонна ууһум эстиэхпит». ³¹Онуоха уолаттара: «Оттон балтыбытыгар сэлээрчэххэ курдук сыһыанныт сиэргэ батар дуо?» — диэбиттэр.

35 ¹Йааковка Танара эппит: «Туран, Бэт Эльгэ тахсан олохсуй. Инигиттэн Эсавтан күрэнэргэр көстүбүт Танараҕа, онно кэрэхтэ тут». ²Йааков бэйэтин ууһун дьонугар уонна киниэхэ баар дьонно барыларыгар туһаайан эппит: «Илдэ сылдыар туора-туспа танараларгытын хаалларын, ыраастанын, тагаскытын уларыттын, ³Бэт Эльгэ тахсыахпыт. Онно мин кэрэх тутуом: эрэйбин-кыһалҕабын истибит уонна мин сыл-

дыбыт суолбун арыаллаабыт Танараба». ⁴Кинилэр илдэ сылдыар туора-туспа эмэгэттэрин барытын, кулгаахтарыттан ытарбаларын устан Йааковка биэрбиттэр. Йааков ону ылан Шэхем чугаһынаабы дууп мас анныгар кистээбит. ⁵Кинилэр айанна туруммуттар. Чугас эргин куораттарга Танара үлүгэрдээх куттала суоһаан Йааков уолаттарын сойуоласпатахтар. ⁶Йааков дьонун кытта Ханаан сиригэр баар Лууз диэн сиргэ, ол эбэтэр Бэт Эльгэ тийбит. ⁷Онно кэрэх туппут уонна ол сири Эль Бэт Эль диэн ааттаабыт, тобо диэтэххэ кини убайыттан куотан истэбинэ ол сиргэ киниэхэ Танара көстүбүт эбит. ⁸Ривеканы эмтэрэн аһаппыт кулут дьахтар, Дево-ра, өлбүт. Кинини Бэт Эль аннынан, дууп мас анныгар көмпүтэр. Ону Йааков Аллуон Бахуут [ытабыл маһа] диэн ааттаабыт. ⁹Йааков Падаан-Араамтан кэлбитигэр Танара киниэхэ эмиэ көстүбүт уонна кинини албаабыт. ¹⁰Танара киниэхэ: «Эн аатын Йааков. Мантан инньэ эн Йааков диэн ааттаммаккын, Йисраэль диэн буолуобун», — диэбит уонна кинини Йисраэль диэн ааттаабыт. ¹¹Танара киниэхэ: «Мин Модун Танарабын. Ууһаа, тэний. Эн үгүс норуоттар төрүттэрэ буолуон, эйигиттэн ыраахтаабылар үөскүөхтэрэ. ¹²Авраһаамна уонна Йицхаакка биэрбит сирбин эйиэхэ биэриэбим, итиэннэ ол сири эн кэнчээри ыччаккар аныабым», — диэбит. ¹³Танара тыл эппит оннуттан өрө тахсан симэлийбит. ¹⁴Танара тыл эппит сиригэр Йааков, өйдөбүннүк гына сымара таас туруорбут, үрдүгэр арыгы уонна ары кутан арчылаабыт. ¹⁵Йааков ол сири, Танара киниэхэ тыл эппит сири, Бэт Эль, ол эбэтэр Танара дьизэтэ диэн ааттаабыт. ¹⁶Кинилэр Бэт Эльтэн барбыттар. Эфрата сиригэр тийиэхтэрэ өссө балай да хаалтын кэннэ, Рахель төрөөбүт, ыараханлык оҕоломмут. ¹⁷Кини төрүүрүгэр эрэйдэнэ сыттабына, төрөтөөччү дьахтар киниэхэ эппит: «Куттаныма, бу оҕон эмиэ уол буолуоҕа», — диэн. ¹⁸Кини өлөөрү сытан, тына быстан эрдэбинэ, улун Бэн Они

[ол эбэтэр Эрэй уола] диэн ааттаабыт. Оттон аҕата кинини Бэнийэмиин [ол эбэтэр Уҥа уол] диэн ааттаабыт. ¹⁹Рахель өлбүт, кини Эфраталыыр суолга, ол эбэтэр Бэт Лэхиэмнэ көмүллүбүт. ²⁰Йааков кини унуоҕар ытык таас туруорбут. Ол — кини унуоҕун үрдүгэр туруоруллубут ытык таас күн бүгүннэ диэри баар. ²¹Израэль барбыт уонна Мигдал-Эдер аттынан ордууламмыт. ²²Израэль ол дойдуга олохсуйбут кэмигэр, Рувен баран аҕатын кулут дьахтарын, Билхааны, кытта хоонньоспут. Ону Израэль истибит.

Йааков уон икки уоллаах эбит. ²³Лия уолаттара: Йааков улахана Рувен, онтон Шимеон, Левий, Йехуда, Иссахаар уонна Зевулон. ²⁴Рахель уолаттара: Йосеф уонна Бэнийэмиин. ²⁵Рахель кулут дьахтарын Билхаа уолаттара: Даан уонна Нафталии. ²⁶Лия кулутун Зилфаа уолаттара: Гаад уонна Асер. Бу — Йааков Падаан-Араамна төрөөбүт оҕолоро. ²⁷Йааков аҕатыгар Йицхаакка тийбит, Кириат-Арба Мамраатыгар, ол эбэтэр Авраһаам уонна Йицхаак сылдыбыт сирдэригэр, Хевронна. ²⁸Йицхаак сааһа сүүс ордугуна аҕыс уон сыла эбит. ²⁹Йицхаак тонхойо кырдьан баран өлбүт, өбүгэлэригэр олобунан дуоһуйан төннүбүт. Кинини уолаттара Эсав уонна Йааков көмпүттэр.

36 ¹Бу — Эсав ууһа, атыннык эттэххэ, Эдом ууһа. ²Эсав Ханаан кыргыттарыттан ойох ылбыт: Хет киһитэ Элон кыһын Ааданы, хивви киһитэ Цивон кыһа Аанаттан төрөөбүт Ахаливааманы, ³Невайот балтын, Йишмаэль кыһын Басемааты. ⁴Аада Эсавка Элифаһы төрөппүт, оттон Басемаат Реуэли. ⁵Ахаливааматтан Йеуш, Йалаам уонна Кораах төрөөбүттэр.

Бу — Эсав Ханаанна төрөөбүт уолаттара.

⁶Эсав ойохторун, уолаттарын, кыргыттарын, үөрдэрин, сүөһүлэрин уонна Ханаан сиригэр булуммут баайындуолун барытын ылан, инититтэн тэйэн, атын дойдуга барбыт. ⁷Кинилэр бииргэ батан олоруохтарын, баайдара-

дуоллара элбэҕэ бэрт эбит: олохсуйбут сирдэрэ кинилэр сүөһүлэригэр кыараҕас эбит. ⁸Онон Эсав (атын аата Эдом) Сеир хайатыгар олохсуйбут.

⁹Бу — Сеир хайатынаабы Эдом дьонун аҕаларын Эсав ууһа. ¹⁰Оттон бу — Эсав уолаттарын ааттара: Элифаз — Эсав Аадаттан уола, Реуэль — Эсав Басемааттан уола.

¹¹Элифаз уолаттара: Теман, Омар, Цефо, Гаттаам уонна Кенааз. ¹²Оттон Элифаз кэргэн дьахтара Тимнаа киниэхэ Амалегы төрөппүт. Бу — Эсав ойоҕун Аада уолаттара.

¹³Бу — Реуэль уолаттара: Нахаат, Зераах, Шаммаа уонна Миззаа. Кинилэр Эсав ойоҕуттан Басемааттан төрөөбүттэр.

¹⁴Цивон кыһа Аана төрөппүт кыһа Ахаливааматтан Эсавка Йеуш, Йалаам уонна Кораах төрөөбүттэр.

¹⁵Бу — Эсав удьуор уустара:

Эсав улахан уолун Элифазтан:

Теман ууһа, Омар ууһа, Цефо ууһа, Кенааз ууһа, ¹⁶Кораах ууһа, Гаттаам ууһа уонна Амалек ууһа. Бу — Элифаз ууһаабыт удьуордар, Эдом сиригэр олохсуйбут Аада ыччаттара.

¹⁷Эсав уолун Реуэльтэн:

Нахаат ууһа, Зераах ууһа, Шаммаа ууһа уонна Миззаа ууһа. Бу — Реуэль ууһун аҕа баһылыктара, Эсав ойоҕо Басемааттан тэнийэн Эдомна олохсуйбут ыччаттар.

¹⁸Бу — Эсав ойоҕо Ахаливааматтан тэнийбит уус:

Йеуш ууһа, Йалаам ууһа уонна Кораах ууһа. Бу — Эсав ойоҕо Ахаливааматтан, Аана кыһыттан үөскээбит төрүттэр.

¹⁹Бу — Эсав, ол эбэтэр Эдом, удьуорун уустара.

²⁰Оттон бу — ол сиргэ олохсуйбут хоррей кинитэ Сеир уолаттара: Лотан, Шовал, Цивон, Анаа, ²¹Дишон, Эцер уонна Дишан. Кинилэр — Сеир уолаттара, Эдом сиригэр олохсуйбут хоррейдар аҕа баһылыктара. ²²Лотан уолаттара: Хори уонна Хемам. Лотан балта Тимнаа диэн ааттаах эбит.

²³Шовал уолаттара:

Алван, Манахаат, Эвал, Шефо уонна Онам.

²⁴Цивон уолаттара:

Айаа, Анаа (Анаа — ағатын Цивон өсүөллэрин маньы сылдыан иччитэх сиргэ уу сыккыһын булбут уол).

²⁵Анаа уолаттара:

Дишон уонна Аана кыһа Ахаливаама. ²⁶Дишон уолаттара: Хемдан, Эшбан, Йитран уонна Керан.

²⁷Эцер уолаттара:

Билхаан, Заһаваан уонна Акаан.

²⁸Дишан уолаттара:

Уц уонна Араан.

²⁹Бу хоррейдар удьуор уустара:

Лотан ууһа, Шовал ууһа, Цивон ууһа, Анаа ууһа, ³⁰Дишон ууһа, Эцер ууһа уонна Дишан ууһа. Бу — Сеир сиригэр ололбут хоррейдар аға уустара.

³¹Бу — Йисраэллэргэ ыраахтаабылар суох эрдэхтэринэ, Эдом сиригэр баһылаан-көһүлээн ололбут ыраахтаабылар манньктар: ³²Эдомна Беор уола Белаа ыраахтаабылаан ололбут. Куораттара — Динхаваа эбит. ³³Белаа өлбүтүн кэннэ Бацараа киһитин Зераах уола Йовав ыраахтаабы буолбут. ³⁴Йовав өлбүтүн кэннэ Теман сириттэн төрүттээх Хушаам ыраахтаабылаабыт. ³⁵Хушаам өлбүтүн кэннэ Моав сиригэр мидианнары кыргыбыт Бедад уола Хадаад ыраахтаабылаабыт. Онно куораттара Авит диэн эбит. ³⁶Хадаад өлбүтүн кэннэ Масрекааттан төрүттээх Самлаа ыраахтаабылаабыт. ³⁷Самлаа өлбүтүн кэннэ өрүс аттынаабы Реховот сириттэн Шаул ыраахтаабылаабыт. ³⁸Шаул өлбүтүн кэннэ Ахбор уола Баал-Ханаан ыраахтаабылаабыт. ³⁹Ахбор уола Баал-Ханаан өлбүтүн кэннэ Хадаар ыраахтаабы буолбут. Кини куората Пау диэн ааттаах эбит. Оттон ойоҕо — Ме-Захав кыһын Матред кыһа Мехетавэль эбит.

⁴⁰Бу — Эсав аға уустарын олохсуйбут сирдэринэн ааттара-суоллара:

Тимнаа аға ууһа, Алваа аға ууһа, Этет аға ууһа, ⁴¹Ахаливаама аға ууһа, Элаа аға ууһа, Пинон аға ууһа, ⁴²Кенааз

ажа ууһа, Темаан ажа ууһа, Мивцаар ажа ууһа, ⁴³Магдиэль ажа ууһа уонна Ираам ажа ууһа. Бу бас билэр сирдэригэр олохсуйбут Эдом ажа уустара. Эдомнар төрүгтэрэ — Эсав.

37 ¹Иааков, аҕата кэрийэн олохсуйа сылдыбыт сиригэр, Ханаанна олорбут.

²Иааков ууһун олобо-дьаһаҕа.

Йосеф уон сэттэ саастааҕар, эрдэҕэс оҕо сылдьан убайдарын кытта: аҕатын ойохторун Билхаа уонна Зилфаа уолаттарын кытта сүөһү манаабыт. Ол сылдьан Йосеф кинилэри аҕатыгар хобуоччулуур эбит. ³Йисраэль уолаттарыттан Йосебы ордук таптыыр эбит, тоҕо диэтэххэ, кини кырдыан баран төрөппүт оҕото эбит, онон киниэхэ мааны танаһы биэрбит. ⁴Убайдара, аҕата кинини барыларыттан ордук таптыырын көрөн, кинини абааһы көрбүттэр, кинилиин эйэ-дэмнээхтик кэпсэппэт да буолбуттар. ⁵Йосеф түүл түһээбит, онтун убайдарыгар кэпсэбитигэр кинини өссө абааһы көрбүттэр. ⁶Йосеф кинилэргэ: «Истин эрэ, мин түһээбит түүлбүн: ⁷арай, биһиги хонуу ортотугар бурдук баайа сылдыабыт, арай мин баайыым туран кэллэ уонна чиккэйдэ, оттон эһиги баайыларгыт мин сүүмэхпэр төгүрүччү туран сүгүрүйдүлэр», — диэбит. ⁸Онуоха убайдара киниэхэ: «Ама, эн биһигини баһылыан дуо? Эн биһигини салайыан дуо?» — диэбиттэр уонна Йосебы түүлүн уонна ити тылларын иһин абааһы көрөллөрө өссө күүһүрбүт. ⁹Кини өссө түүл түһээбит, ону эмиэ убайдарыгар кэпсэбит: «Арай күн, ый уонна уон биир сулус — бары миэхэ сүгүрүйэллэр», — диэн. ¹⁰Кини аҕатыгар уонна убайдарыгар кэпсэбит. Онуоха аҕата мөхпүт уонна: «Ити туох түүлүн түһэтин? Ама, мин, ийэн уонна убайдарын буолан эйиэхэ тийэн сиргэ тийэ сүгүрүйүөхпүт дуо?» ¹¹Убайдара киниэхэ өһүрбүттэр, оттон аҕата кини ити кэпсээнин өйүгэр хатаабыт.

¹²Убайдара аҕаларын сүөһүлэрин маньы Шехемнэ барбыттар. ¹³Йисраэль Йосефка эпит: «Убайдарын Шехемнэ

сүөһү маньыллар буолбатах дуо? Бар, мин эйигин кинилэргэ ытабын». Онуоха кини: «Сөп», — диэбит. ¹⁴Абата киниэхэ: «Баран көр, убайдарын этэнгэ сылдьаллар дуо уонна сүөһү этэнгэ дуо? Ол кэннэ хардатын аҕал». Кинини абата Хеврон толоонуттан Шехемгэ ыппыт. ¹⁵Хонууга муна сырыттабына, кинини биир киһи булбут уонна ыйыппыт: «Тугу көрдүүгүн?» ¹⁶Кини: «Убайдарбын көрдүүбүн. Эт эрэ, ханна сүөһү маньылларый?» — диэбит. ¹⁷Онуоха ол киһи: «Кинилэр мантан барбыттара, Дотанна бардыбыт дэһэллэрин истибитим», — диэбит. Йосеф убайдарын батыһан Дотанна барбыт, онно тийээн кинилэри булбут. ¹⁸Кинини ыраахтан көрбүттэр уонна чугаһаан эрдэбинэ, кинини өлөрөргө санаммыттар. ¹⁹Кинилэр бэйэ-бэйэлэригэр: «Түүлдүт ол иһэр. ²⁰Сибилегин тийээн өлөрүүххэ уонна биир эмэ уу мунһар холуодьаска бырабан кэбиһиэххэ. Ол кэннэ адьырҕа кыыл сиэбитэ диэспит: уонна, дьэ, көрүүхпүт, кини түүлэ төһө туоларын», — дэспиттэр. ²¹Ону Реувен истибит уонна Йосебы өрүһүйбүт, кини эппит: «Тынынын быһар табыллыбат». ²²Реувен (кинини быһаан, аҕатыгар төнүннэрээри) кинилэргэ эппит: «Хааны тобуман: иччитэх сиргэ баар уу мунһар холуодьаска бырабан кэбиһин, киниэхэ илиигитин көтөбүмэн». ²³Йосеф убайдарыгар кэлбитигэр, киниттэн танаһын — кэтэ сылдьар күндү танаһын устан ылбыттар ²⁴уонна кинини ылан холуодьаска бырахпыттар. Холуодьас уута суох, кураанах эбит. ²⁵Оттон бэйэлэрэ аһаары олорон көрбүттэрэ: арай Гиладтан Йишмаэль дьонун каравана иһэр эбит. Тэбиэннэригэр сыттаах сымаланы, сыттаах сымалаттан бальзамы уонна лааданы мэнгэһиннэрэн Эгийпэккэ илдьэн иһэллэр эбит. ²⁶Онуоха Йехуда эппит: «Инибитин өлөрөн, кини хаанын кистээн тугу туһаныхпытый? ²⁷Ол кэриэтин кинини илдьэн Йишмаэль дьонугар атыылыахха, оччоҕо илиибит да хааннаны суоҕа. Төһөтүн да иһин биир хаан буоллаһпыт». Инилэрэ кинини истибиттэр. ²⁸Кинилэр, Мидиан

атыһыттар ааһан истэхтэринэ, Йосебы холуодьастан ороон таһааран йишмаэллэргэ сүүрбэ үрүн көмүс маньыакка атыһаан кэбиспиттэр. Олор Йосебы Эгиипэккэ илдэ барбыттар. ²⁹Оттон Реуен аппаҕа кэлбитэ: арай, Йосеф суох. Кини курутуйан таһаһын тырыта-хайыта тардыммыт. ³⁰Инилэригэр төннүбүт уонна эппит: «Уолбут суох. Оттон мин, мин хайдах буолабын?» ³¹Кинилэр Йосеф таһаһын ылбыттар, козелу өлөрбүттэр уонна ол хаанна таһаһы илиппиттэр, ³²ол кэһнэ күндү таһаһы Йосеф аҕатыгар илдээн тиксэрбиттэр уонна: «Бу — буллубут. Эн уолун таһаһа буолбатах дуо, көр эрэ?» — диэбиттэр. ³³Онуоха кини билбит: «Мин уолум таһаһа. Йосебы адырҕа кыыл сиэбит, тырыта тыппыт», — диэн сана таһаарбыт. ³⁴Йааков курутуйан таһаһын тырыта-хайыта тардыммыт уонна өттүгэр өрбөбү сөрүү баанан баран уолун өр күһнэргэ ытаабыт. ³⁵Кини санаатын чэпчэтээр уолаттара, кыргыттара бары мустубуттар. Ол эрэн кини санаата чэпчээбэтэх: «Кутурҕаммын кытта анараа дойдуга уолбар аттанам», — диэбит. Аҕата уолун оннук ытаабыт. ³⁶Оттон мидианнар Йосебы Эгиипэккэ илдээн, фараон үлэһитигэр, харабыл тойонугар, Потифарга атыһаабыттар.

38 ¹Ол сахха Йехуда, бииргэ төрөөбүттэриттэн тэйэн, Хира диэн ааттаах Одуллаам куорат киһитин аттыгар олохсуйбут. ²Йехуда онно Шуа диэн Ханаан олохтообун кыһын көрсөн ойох ылан киниэхэ киирбит. ³Ойоҕо хат буолбут, уол оҕо төрөппүт, Йехуда оҕотун Эр диэн ааттаабыт. ⁴Өссө хат буолбут, уол оҕо төрөппүт уонна Онан диэн ааттаабыт. ⁵Ол кэһнэ өссө уолламмыт уонна Шела диэн ааттаабыт. Кини оҕолоноругар Йехуда Хезивкэ баар эбит. ⁶Йехуда улахан уолугар Эргэ ойох ылан биэрбит — кини аата Тамаар диэн эбит. ⁷Йехуда улахан уола Эр Айы Тойонно куһаҕан сыһаннаах буолан, кинини Айы Тойон өлөрөн кэбиспит. ⁸Онуоха Йехуда Онанга эппит: «Убайын ойоҕун кытта олор, ойох ыл. Убайгын

ааттатан, кини ууһун ханат». ⁹Онан бэйэтин ууһа сал-
гамматын билэр буолан, убайын ойоһор хас киирдэбин
ахсын уллуругун убайыгар биэримээри сиргэ тоһор эбит.
¹⁰Оннук гынара — Айыы Тойон иннигэр куһаҕан эбит,
онон Айыы Тойон кинини эмиэ өлөрбүт. ¹¹Онуоха Йеху-
да кийиитигэр Тамаарга эппит: «Уолум Шела улаатыар
диэри баран аҕан дьиэтигэр огдообо буолан олоҕор». Кини
«кырам эмиэ убайдарын курдук өлбөтөр» дии санаабыт.
Тамаар аҕатын дьиэтигэр баран олохсуйбут. ¹²Күн-дьыл
балай эмэ ааспыт. Йехуда ойоһо — Шуа кыһа өлбүт.
Йехуда уоскуйан баран доһорун, Одуллаам олохтообун
Хираны, кытта Тимнааҕа барааннарын кырыһааччыларга
барбыт. ¹³Тамаарга, «тойонун Тимнааҕа сүөһүтүн кырыһа
барда» диэн тиэрпиттэр. ¹⁴Онуоха Тамаар кэтэ сылдыбыт
огдообо таһаһын устубут, итиэннэ сирэйин таһаһынан бү-
рүнэн баран, Тимнаалыыр суолга Энайим ааныгар тийиэн
олорбут. Тоһо диэтэххэ Шела төһө да улааппытын үрдү-
нэн, кинини Шелаҕа ойох биэрэ иликтэр эбит. ¹⁵Йехуда
кинини көрбүт эрээри, сирэйэ сабыһаабын иһин содур
дьахтар дии санаабыт. ¹⁶Киниэхэ суол диэки эргиллэн:
«Хоонньоһуохха», — диэбит, кийиитэ буоларын билбэ-
тэх. Онуоха кини: «Мийигин кытта хоонньоһуоххуна тугу
биэриэнгий?» — диэн ыйыппыт. ¹⁷Йехуда: «Үөрбүттэн коза
оһотун ытыһам», — диэбит. Кини: «Өскөтүн ону ытыһа-
хар диэри тугу эмэ мэктиэлээн биэрдэххинэ», — диэбит.
¹⁸Кини: «Туох мэктиэтин эйиэхэ биэрэбин?» — диэн ыйы-
пытыгар, Тамаар: «Быһааһа мэнэ бэлиэбин, тутта сылдыар
тайаһын», — диэбит. Кини биэрбит, хоонньоһуоттар.
Тамаар хат буолбут. ¹⁹Тамаар туран барбыт, сирэйин
сабыһытын устан, огдообо таһаһын танныбыт. ²⁰Йехуда,
биэрбит мэктиэтин төттөрү ылаары, доһорунан, Одул-
лаам киһитинэн, коза оһотун ытыһыт да, биэрэ булбатах.
²¹Кини олохтоох дьонтон: «Энайим суолугар олоҕор содур
дьахтар ханнаный?» — диэн ыйыта сатаабыт да, «манна
содур дьахтар суоһа», — диэн хоруйдаабыттар. ²²Кини

Йехудаба төннүбүт уонна: «Кинини булбатым. Олохтоох дьон «манна содур дьахтар суоҕа» диэтилэр», — диэн тиэрдибит. ²³Йехуда эппит: «Биһигини күлбэттэрин тугулар, ол мал киниэхэ хааллын. Мин ити коза оҕотун ыппытым да, эн ол дьахтары булбатын». ²⁴Үс ый аасыптын кэннэ Йехудаба кийиитин Тамаар содур буолбут, ол сылдьан хат буолбут диэн тиэрпиттэр. Йехуда: «Таһааран уоттаан кэбиһин», — диэбит. ²⁵Кинини таһаарбыттарыгар, тойонугар «мин бу малы бас билэр киһиттэн хат буолбутум» диэн илдьит ыппыт. Кини ыйыппыт: «Бу ким былаах мэнэ бэлиэтэ уонна тайаҕа буоларын билэбин дуо?» ²⁶Йехуда билбит уонна: «Кырдьык — кини тугатыгар, тоҕо диэтэххэ мин кинини уолбар Шелаҕа ойох биэрбэтэбим», — диэбит. Йехуда ол кэннэ кинилин булсубатах.

²⁷Төрүүр болдьоҕо кэлбит, арай билбиттэрэ, иһигэр игирэ сылдьыбыт эбит. ²⁸Төрүүр кэмигэр төрөтөр дьахтара оҕону илиититтэн тардан ылан кыһыл быанан баайбыт уонна: «Бу оҕо бастакы таҕыста», — диэбит. ²⁹Оҕо илиитэ төттөрү киирэн хаалбытыгар, кини инитэ тахсан кэлбит. Онуоха дьахтар: «Хайдах төлө көттүн?» — диэбит. Кинини Фарес диэн ааттаабыттар [Төлө көтүү диэн суолталаах эбит]. ³⁰Ол кэннэ илиитигэр кыһыл былаах кини убайа тахсыбыт. Кинини Зараах [Өрө тахсы] диэн ааттаабыттар.

39 ¹Йосебы Эгиипккэ илдьибиттэр. Кинини фараон үлэһитэ, харабыл тойоно, Эгиипэт киһитэ Потифар йишмаэллэртэн атыыласпыт. ²Айыы Тойон Йосебы кытта буолан, табыллан сылдьыбыт, кини тойонугар — Эгиипэт киһитигэр озорор эбит. ³Айыы Тойон алгыһа киниэхэ баарын, кини тугу гыммыта барыта, Айыы Тойон көмөтүнэн, табыллан иһэрин тойоно көрбүт. ⁴Тойонугар сөбүлэспит, киниэхэ үлэлиир эбит. Тойоно кинини дьэтигэр бас-көс киһи онорбут уонна баарын барытын киниэхэ итэбэйбит. ⁵Ол күнтэн ыла, дьэтигэр бас-көс киһи оностуобуттан,

баарын барытын киниэхэ итэбэйиэбиттэн ыла, Йосеф туттан Эгипет киһитигэр баары барытын: кини дьиэтин, сирин-уотун Айы Тойон албаабыт. ⁶Онон тойоно баарын барытын Йосефка дьаһайтарар буолан, аһыртан атыны тугу да билбэт буолбут.

Йосеф буоллабына быһыылаах мааныта, дьүһүннээх үтүөтэ эбит. ⁷Йосебы тойонун ойоҕо сөбүлүү көрөн: «Миигин кытта хоонньо», — диэбит. ⁸Кини сөбүлэммэтэх уонна тойонун ойоҕор эппит: «Дьэ, тойонум дьиэбэ тугу да дьаһайбат, баарын барытын мин илиибэр туттарбыта. ⁹Бу дьиэбэ мин киниэхэ баһылыкпын, кини миигиттэн тугу да кистээбэт, эйигиттэн ураты — эн ойоҕо буоллабын. Хайдах Танара иннигэр бачча үлүгэр аныыны оноруомуй?» ¹⁰Күннэтэ дьахтар Йосефтан ааттастабын ахсын, кини бу дьахтардыын хоонньоһорго, сылдыһарга буолуммат эбит. ¹¹Арай биир күн Йосеф үлэтин толороору дьиэбэ киирбитигэр, дьиэлээх дьонтон дьиэбэ ким да суох эбит. ¹²Дьахтар кинини таһаһыттан тардан ылан: «Хоонньоһуох», — диэбит. Онуоха Йосеф таһаһын кини илиитигэр хаалларан баран таһырдыа ойбут. ¹³Дьахтар, илиитигэр кини таһаһа хаалбытын уонна кини таһырдыа ойбутун көрөн баран, ¹⁴дьиэлээх дьонун ыныртаабыт уонна кинилэргэ эппит: «Көрүн эрэ, биһигини сэнэтээри манна еврей киһитин ажалбыт. Кини миигин кытта хоонньоһоору миэхэ кэлбитин, мин хаһытаатым. ¹⁵Онон эрэ, мин ытыыр, хаһытыыр санабын истэн, таһаһын миэхэ хаалларан таһырдыа куотта». ¹⁶Итиэннэ тойоно дьиэбэ кэлиэр диэри таһаһы бэйэтигэр хаалларбыт. ¹⁷Эригэр эмиз ол эппитин хатылаабыт: «Эн ажалбыт еврей кулутун миигинэн саатанаары, манна кэлэ сырытта. ¹⁸Арай мин улаханлык хаһытаабыппар, таһаһын миэхэ хаалларан баран таһырдыа куотта», — диэбит. ¹⁹Тойоно, ойоҕо киниэхэ «эн кулутун миэхэ манлык быһыланна» диэбитин истэн баран улаханлык уордайбыт. ²⁰Тойоно Йосебы ылан ыраахтаабы буруй-

даахтара хааллан сытар хаайыларыгар биэрбит. Кини хаайыллыбыт. ²¹Ол эрэн киниэхэ Айыы Тойон алгыһа баар буолан, үтүөнү түстээн, хаайыы баһылыга кинини сөбүлээбит. ²²Хаайыы тойоно хаайыылаахтары барыларын Йосеф көрүүтүгэр туттарбыт. Кини хаайыылаахтар дьаһалталара буолбут. ²³Хаайыы тойоно бас билэрин кэтээн да көрбөт, тоҕо диэтэххэ, Йосебы кытта Айыы Тойон баар эбит, онон кини тугу гынара барыта, Айыы Тойон көмөтүнэн табыллан иһэр эбит.

40 ¹Ол кэннэ, утаакы буолаат, Эгиипэт ыраахтаабытын утах онорооччуларын уонна килиэп астааччыларын тутуах дьонноро тойоннорун иннигэр — Эгиипэт ыраахтаабытыгар буруйдаммыттар. ²Онуоха фараон дыбарыаһын тутуах үлэһиттэригэр: утах онорооччуга уонна килиэп астааччыга уордайбыт. ³Кинилэри харабыллар тойоннорун дьиэтигэр кэтэбилгэ биэрбит, Йосеф хаайыллан сытар сиригэр. ⁴Харабыл тойоно кинилэргэ Йосебы сулууспаҕа биэрбит, Йосеф кинилэргэ үлэлээбит. Кинилэр кэтэбилгэ балай да сылдыбыттар. ⁵Арай биир түүн Эгиипэт ыраахтаабытын утах онорооччуларын тойонноро уонна килиэп астааччылар салайааччыллара хаайылла сытан түүл түһээбиттэр. Иккиэннэригэр тустуспа суолталаах түүл көстүбүт. ⁶Сарсыарда кинилэргэ Йосеф кэлбит, көрбүтэ: дьоно кэри-куру курдуктар эбит. ⁷Йосеф кинини кытта бииргэ тойонун дьиэтигэр хаайыллан сытар фараон тутуах үлэһиттэриттэн ыйыппыт: «Сирэйгит-хараххыт бүгүн туохтан мөлтөөтөй?» ⁸Онуоха кинилэр: «Түүл түһээтибит да, тойоннуох айылаах ким да суох», — диэн хардарбыттар. Йосеф кинилэргэ: «Танара тойоннуоһун, миэхэ кэпсээн эрэ», — диэбит. ⁹Утах онорооччулар тойонноро Йосефка түүлүн кэпсээбит: «Түүлбэр, арай мин иннибэр виноград лабаата баар эбит. ¹⁰Лабаа үс аны салаалаах эбит, ситэн барда, сибэккилэннэ, үүнэн силигилээн астанна. ¹¹Оттон илиибэр фараон ымыйата баар эбит. Мин отону ылан фараон

ымыйатыгар ыктым уонна ону ылан фараонна биэрдим». ¹²Йосеф киниэхэ эппит: «Түүлгүн тойонноотоххо, маннык: үс лабаа — үс күн; ¹³аны үс күнүнэн фараон эйигин ыныран, оннугар төннөрүөбэ. Оттон эн, уруккун курдук, фараонна утах уунааччы буолуон. ¹⁴Эйиэхэ үчүгэй буоллабына, миигин санаар уонна миэхэ үтүөнү онорон, мин туспунан фараонна кэпсээр уонна бу хаайыттан таһаараар. ¹⁵Миигин еврейдэр сирдэриттэн уорбуттара. Манна хаайыыга бырабыллыах тугу да онорботобум». ¹⁶Килиэп астааччы тутуах киһи кини үчүгэйдик тойоннообутун көрбүт, онон Йосефка эппит: «Мин эмиэ түһээбитим: арай, төбөм үрдүгэр үс өрүллүбүт иһит баар. ¹⁷Үрдүкү иһиккэ, фараон сиир бурдук аһа барыта баар, ол эрэн ону мин төбөм үрдүгэр баар иһиттэн көтөрдөр тобуйдулар». ¹⁸Йосеф хоруйдаан эппит: «Түүлүн номоҕо маннык: үс иһит — үс күн. ¹⁹Үс күнүнэн фараон эйигин ыныран ылан маска ыйыаба, оттон эн экинэн көтөрдөр аһылыктаныахтара». ²⁰Үһүс күнүгэр, фараон төрөөбүт күнэ үүнэн, кини чыыннаах-хааннаах үлэһиттэригэр малааһын онорбут. Кини ол күн кулуттары ортотугар арыгы кутааччы уонна килиэп астааччы тутуах үлэһиттэрин ыныртарбыт. ²¹Арыгы кутааччытын оннугар төннөрбүт, кини фараон ытыһыгар ымыйаны уурбут, ²²килиэп астааччы тутуах үлэһитин, Йосеф тойоннообутун курдук, ыйаабыт. ²³Оттон арыгы кутааччы тутуах үлэһит Йосебы санаабатах, умнубут.

41 ¹Ол кэмтэн икки сыл ааспыт. Фараон түүл түһээбит: арай, өрүс үрдүгэр турдабына, ²өрүстэн сэттэ үтүө дьүһүннээх, эмис эттээх ынах тахсан иһирик талах быһыгар мэччийэн барбыттар. ³Ол кэннэ мөлтөх дьүһүннээх, көтөх эттээх сэттэ атын ынах тахсан, били ынахтар аттыларыгар өрүс кытылыгар турбуттар ⁴уонна ол — мөлтөх дьүһүннээх, көтөх эттээх ынахтар били толугу дьүһүннээх, эмис эттээх ынахтары сиэн кэбиспиттэр, — фараон уһуктан кэлбит ⁵уонна эмиэ утуйбут, иккиһин

түһээбит: арай, биир умнастан сэттэ эмис, үчүгэй куолаас үүнэн тахсыбыт. ⁶Онтон, арай, сэттэ синньигэс, тыал охсон куурдубут куоластара үүнэн тахсыбыттар, ⁷уонна ол синньигэс куоластар эмис, толуу куоластары ылан ыйыстан кэбиспиттэр, — фараон уһуктан кэлбитэ: түүл эбит.

⁸Сарсыныгар фараон кута көтөн, Эгиипэт көрбүөччүлэрин, өркөн өйдөөхтөрүн барыларын ыныттаран ылбыт уонна кинилэргэ түүлүн кэпсээбит да, фараон түүлүн тойоннуох ким да суох эбит. ⁹Онуоха арыгы кутааччы тутаах үлэхитэ фараонна эппит: «Аньылаахпын аны кэлэн өйдөөтүм: ¹⁰фараон үлэхиттэригэр уордайдан, миигин килиэп астааччы сүрүн үлэхитин кытта хаайы тойонугар туттарбыта. ¹¹Ол түүн иккиэн: кини уонна мин түүл түһээбиппит, иккиэн тус-туспа суолталаах түүллэри көрбүппүт. ¹²Онно биһигини кытта еврей уола баара — хаайы тойонун кулута. Биһиги киниэхэ түүл-бүтүн кэпсээбиппит, ону кини хас биирдибит түүлүн тойонноон биэрбитэ. ¹³Биһиэхэ, кини хайдах тойоннообутун курдук, буолбута: мин оннубар төннүбүтүм, оттон кинини ыйаабыттара».

¹⁴Фараон Йосебы ыныттара ыппыт. Кинини түргэн үлүгэрдик түрмэттэн таһаарбыттар. ¹⁵Фараон Йосефка эппит: «Түүл түһээтим да, тойоннуох айылаах суох. Оттон эйигин «иһиттэ да тойоннуур» дииллэрин истибитим». ¹⁶Онуоха Йосеф фараонна: «Кэбис, оннук буолбатах, этэннэ буоллабына, фараонна Танара хоруйдуоҕа», — диэн эппит. ¹⁷Фараон Йосефка эппит: «Түүлбэр, арай, өрүс кытылыгар турар эбиппин. ¹⁸Арай, өрүстэн эмис эттээх, үтүө дьүһүннээх сэттэ ынах тахсан хомус оту мэччийэн бардылар. ¹⁹Кинилэр кэннэ аны атын ырыган, дьүһүннэринэн олус мөлтөх, көтөх эттээх сэттэ ынах табыста. Оннук ынахтары мин бүтүн Эгиипэт сиригэр көрбөтөбүм. ²⁰Көтөх, мөлтөх ынахтар били эмис ынахтары сиэн кэбистилэр. ²¹Кинилэр истэригэр киирдилэр, киирбит-

тэрэ биллибэтэ: ынахтар бастаан хайдахтара да, оннук ырыган хааллылар. Онтон мин уһуктан кэллим. ²²Ол кэннэ көрбүт түүлбэр, арай, биир умнастан сэттэ толлуу, үчүгэй куолас үүнэн тахсыбыт; ²³онтон сэттэ хаппыт, синньигэс, тыал охсон куурдубут куоластара үүннүлэр ²⁴уонна синньигэс куоластар сэттэ үчүгэй куолаһы ыйыстан кэбистилэр. Мин итини көрбүчүлэргэ кэпсээтим да, быһааран биэриэх ким да суох».

²⁵Онуоха Йосеф фараонна эппит: «Фараон түүлэ биир — Танара фараонна тугу онгороору сылдыарын тиэрдибит. ²⁶Сэттэ үчүгэй ынах — сэттэ сыл, оттон сэттэ үчүгэй куолас — эмиэ сэттэ сыл, ити биир түүл. ²⁷Оттон кинилэр кэннэ тахсыбыт сэттэ ырыган, мөлтөх ынах, сэттэ синньигэс, тыалтан куурбут куолас — эмиэ сэттэ сыл, сэттэ сут сыла. ²⁸Ити — мин фараонна эппит тылларым: Танара тугу гынахтаабын фараонна тиэрдэр, — диэн. ²⁹Дьэ, Эгиипэт сиригэр бүттүүнүгэр үүнэр сэттэ сыл өлгөм буолсу. ³⁰Ол кэннэ сэттэ сут сыла туруоҕа: Эгиипэт сиригэр өлгөм олох умнууга хаалыаҕа, сут барытын симэлиттэбэ. ³¹Сут иннинэ өлгөм буолбута биллиэ да суоҕа — сут оннук ыарахан буолуоҕа. ³²Оттон фараон түүлэ икки төгүл хатыламмыта — бу Танара эппит тылын бэрт сотору бигэ толорорун бэлиэтэ.

³³Онон билигин фараон өйдөөх, муударай киһини таба көрөн Эгиипэт сиригэр туруоруохтаах. ³⁴Фараон дойду үрдүнэн тойоттору туруортардын уонна сэттэ өлгөм сыл тухары Эгиипэт сирин аһыттан бэһис өлүүтүн хомуйтардын. ³⁵Кинилэр өлгөм сылларга кэлбит астан барытыттан хомуйдуннар уонна фараон аһылыгын уураар сиригэр харайдыннар. ³⁶Ол аһылык Эгиипэт сиригэр сэттэ сыллаабы сут кэмигэр, дойду аас-туор кэмнэ эстибэтин диэн хаһаас буоллун».

³⁷Фараон уонна кини кулуттара ити тыллары сөбүлүү истибиттэр. ³⁸Фараон кулуттарыгар эппит: «Иһигэр Танара кутун ингэринэ сылдыар киһини булуохпут дуо?»

³⁹Фараон Йосефка эппит: «Итини барытын Танара эйиэхэ биллэрбитин кэннэ эйиэхэ тэннээх өйдөөх, муударай суох.
⁴⁰Мин дойдубун салай, мин дьонум эн этэргин тутустуннар, ол эрэн мин олбозум эйиэнигтэн үрдүк буолуоҕа».
⁴¹Фараон Йосефка эппит: «Көр, эйигин Эгийпэт сиригэр баһылык оноробун». ⁴²Фараон илиититтэн бийилэбин устан Йосефка биэрбит. Йосефка чараас лүөн танаһы таныннарбыт уонна кыһыл көмүс сыабы моонньугар кэтэрдибит. ⁴³Итиэннэ кинини бэйэтин иккис көлөтүгэр олордоллоругар уонна иннигэр сылдьан «Сөһүргэстээн!» диэн хаһытыылларыгар модьуйбут. Кинини фараон Эгийпэт сирин үрдүнэн туруорбут. ⁴⁴Фараон Йосефка: «Мин фараоммун. Эйигинэ суох Эгийпэт сирин үрдүнэн ким да илиитин да, атабын да өрө көтөбүүе суохтаах», — диэбит. ⁴⁵Фараон Йосефка Цафнат-Панеах диэн аат биэрбит уонна киниэхэ Уон диэн дойду алгысчытын Потти-Фера кыһын Асенааты ойох ылан биэрбит. ⁴⁶Йосеф Эгийпэт ыраахтаабытыгар, фараонна сулууспалыырыгар сааһа отута эбит. Йосеф фараонтан тахсан баран Эгийпэт сирин-дойдугун барытын эргийбит. ⁴⁷Сир-дойду сэттэ үүнүүлээх сылга ытыс мунунан өллөйөр эбит. ⁴⁸Эгийпэт сиригэр буолбут сэттэ сыл иһигэр кини астан барытыттан хомуйбут уонна ону куораттарга биэрбит, хас куорат ахсын — тулатынаабы хонуулар астарын хомуйбут. ⁴⁹Йосеф муора кумабын курдук элбэх аһы, киһи ааҕан сиппэтин, хомуйбут, ааҕартан ааспыт. ⁵⁰Сут сыллар иннинэ Йосеф Уон алгысчытын Потти-Фера кыһыттан, Асенааттан икки уолламмыт. ⁵¹Йосеф Танара мин эрэйбин уонна аҕам ууһун барытын умнарбар кыах биэрдэ диэн улахан уолун Менаше диэн ааттаабыт. ⁵²Итиэннэ Танара мийгин муннаммыт сирбэр уйгулаата диэн иккис уолун Ефраим диэн ааттаабыт. ⁵³Эгийпэт сиригэр турбут сэттэ өлгөм сыл ааспыт. ⁵⁴Йосеф эппитин курдук сэттэ сут сыла сатыылаабыт. Сиргэ-дойдуга сут буолбут, арай Эгийпэккэ эрэ килиэп баар эбит. ⁵⁵Эгийпэт сирэ ач-

чыктаан барбытыгар, дьон фараонтан килиэп көрдөөн суланар буолбут. Онуоха фараон: «Йосефка барыг уонна кини этэрин толорун», — диэбит. ⁵⁶Сир үрдүгэр барытыгар сут турбут. Йосеф хаһаастарын арийан Эгиипэт дьонугар атыылаан барбыт. Эгиипэккэ сут күүһүрэн испит. ⁵⁷Сир-дойду аайыттан дьон Эгиипэккэ Йосефтан килиэп атыылаһа кэлэр буолбут, тобо диэтэххэ сир-дойду аайы сут сүрдэммит.

42 ¹Йааков Эгиипэккэ ас баарын туһунан истэн баран уолаттарыгар: «Тугу көрөн туруоххутуй?» — диэбит. ²Итиэннэ: «Дьэ, мин Эгиипэккэ ас баарын туһунан иһиттим. Онно баран өлбөккө тыыннаах ордорбут туһугар килиэптэ атыылаһан аҕалын», — диэбит. ³Йосеф уон убайдара Эгиипэккэ ас атыылаһа барбыттар. ⁴Оттон Бэнийэмиини, Йосеф инитин, алдьархайга түбэһиэбэ диэн Йааков кинилэри кытта ыппатах. ⁵Йисраэль уолаттара атыттары кытта эмиэ ас атыылаһа кэлбиттэр, тобо диэтэххэ Ханаан сиригэр сут турбут. ⁶Йосеф ол сиргэ баһылык буолан, дьонно барытыгар бурдук туорабын атыылыыр эбит. Йосеф убайдара кэлэн киниэхэ сиргэ диэри сүгүрүйбүттэр. ⁷Йосеф убайдарын көрөн билбит, ол эрэн билбэт курдук туттан: «Хантан кэллигитий?» — диэн кытаанахтык ыйыппыт. Кинилэр: «Ханаан сириттэн ас атыылаһа кэллибит», — диэбиттэр. ⁸Йосеф убайдарын билбит, оттон кинилэр кинини билбэтэхтэр. ⁹Йосеф кинилэр тустарынан түһээбит түүлэрин санаан кэлбит уонна кинилэргэ: «Түөкүттэр, сирбит ханан кэбирэбин көрө сылдьабыт дуо?» — диэбит. ¹⁰Онуоха кинилэр эппиттэр: «Суох, тойоммуот, кулуттарыг ас атыылаһа кэллилэр, ¹¹биһиги бары биир киһи оҕолоробут, киһи итэбэйэр дьонобут, эн кулуттарабыт, түөкүн буолбатахпыт». ¹²Онуоха Йосеф кинилэргэ: «Суох, эһиги бу сир уйаҕас өттүн көрө-истэ кэлбиккит», — диэбит. ¹³Кинилэр буоллабына: «Эн кулуттарыг, биһиги — уон икки ини-биилэрбит, Ханаан сиригэр биир киһи оҕолоробут, арай кырабыт билигин

абатынаан, оттон биирбит суох», — диэбиттэр. ¹⁴Йосеф кинилэргэ эппит: «Итини эттим дии эһиэхэ — түөкүттэргит диэн. ¹⁵Эһиги кырдыккытын туоһулуоххут, фараон тыынынан андабайабын: эһиги аччыгыйгыт кэлиэр диэри, мантан тахсыаххыт суоҕа. ¹⁶Бииргитин ытан инигитин аҕалтарын, оттон эһиги хаайыллыаххыт. Эһиги этэргит төһө кырдыктааҕа биллиэҕэ. Оттон оннук буолбатабына, фараон тыынынан андабайабын, эһиги — түөкүттэргит». ¹⁷Итиэннэ кинилэри ылан Йосеф үс күннэ хаайтарбыт. ¹⁸«Үһүс күнүгэр Йосеф кинилэргэ эппит: «Таһараттан куттанабын, онон тыыннаах хаалар туһугар манньк гынын: ¹⁹өскөтүн, киһи итэҕэйэр дыоно буолларгыт, эһигиттэн бииргит бу хаайыллан сытар дыэбитигэр хааллын, оттон атыттар дыэбит дыоно аччыктаабатын туһугар аста илдьин. ²⁰Уонна этэргит кырдыктааҕын туоһулаан итиэннэ өлбөт туһугар инигитин миэхэ аҕалын». Кинилэр этэрин хоту гыммыттар. ²¹Итиэннэ бэйэ-бэйэлэригэр: «Чаччы, инибит иннигэр иэспитин төлөөн эрдэхпит: биһиги кини эрэйдэнэрин көрбүппүт, кини ааттаһарын истибэтэхпит. Ол иһин биһигини бу сор буулаата», — дэспиттэр. ²²Реувен кинилэргэ хоруйдаан эппит: «Эппэтэбим дуо эһиэхэ, оҕону утары аһыыны оноробут диэн? Эһиги истибэтэххит, билигин кини хаана эһигиттэн ирдэнэн эрдэҕэ». ²³Кинилэр Йосебы кытта тылбаасчыттаах быһаарсар буолан, Йосеф кинилэри өйдүүрүн билбэттэр эбит. ²⁴Йосеф кинилэртэн төттөрү хайыһан баран ытаабыт. Оттон кинилэргэ төннөн, тийэн кэпсэппит. Итиэннэ Шимеону ылан кинилэр көрөн турдактарына кэлгийтэрит. ²⁵Ол кэннэ Йосеф кинилэр иһиттэрин аһылыгынан толороллоругар, үрүн көмүстэрин хас биирдиилэрин мөһөөччүгэр төннөрөллөрүгэр уонна суолга ыһык биэрэллэригэр дыаһайбыт. Ону толорбуттар. ²⁶Кинилэр астарын өсүөллэригэр мэнэһиннэрээт барбыттар. ²⁷Кинилэртэн биирдэстэрэ хонук сиргэ тийэн өсүөлүгэр ас биэрээри мөһөөччүгүн арыйбыт, көрбүтэ, арай, мөһөөччүгүн айа-

бар үрүн көмүһэ баар эбит. ²⁸Кини дьонугар: «Бу, үрүн көмүһүм төннүбүт, мөһөөччүгүм иһигэр сылдыар», — диэбит. Кинилэр сүрэхтэрэ аяхтарыгар тахсыбыт уонна куттана-куттана бэйэ-бэйэлэригэр: «Танара, бу биһиэхэ тугу гынна?» — дэспиттэр. ²⁹Кинилэр Ханаан сиригэр тийэн ажаларыгар Йааковка туох буолтун барытын кэпсээбиттэр: ³⁰«Ол дойду тойоно биһигинниин хабыстык кэпсэттэ, биһигини ол сири кэтиир түөкүттэр курдук көрдө. ³¹Ону биһиги киниэхэ, киһи итэбэйэр дьонобут, түөкүттэр буолбатахпыт диэтибит. ³²Биһиги аҕабытыгар уон икки ини-бии уолаттарбыт, биирбит суох, оттон кырабыт аҕатынаан Ханаанна хаалбыта диэтибит. ³³Онуоха ол дойду тойоно биһиэхэ: «Эһиги төһө кырдыгы этэргитин мин хантан билиэмий? Миэхэ биирдэскитин хаалларын уонна дьизэбит дьоно аччыктаабаттарын иннигэр аһылыкта ылын уонна барын. ³⁴Итиэннэ инигитин миэхэ аҕалаарын, оччоҕо эһигини түөкүн буолбатахтар, киһи итэбэйэр дьоно эбит диэн билиэм. Инигитин эһиэхэ төннөрүөм, ол кэннэ бу дойдуга эргиниэххитин сөп», — диэбитэ. ³⁵Онтон мөһөөччүктэрин арийбыттара: арай, үрүн көмүстээх баайыылара хас биирдиилэригэр баар эбит. Ол үрүн көмүстээх баайыыларын көрөн кинилэр уонна аҕалара эмиэ куттаммыттар. ³⁶Аҕалара Йааков кинилэргэ: «Эһиги миигин оҕото суох хаалларан эрэбит: Йосеф суох, Шимеон эмиэ суох, аны Бэнийэмиини ылабыт — аата, барыта мин үрдүбүнэн буоллабай!» — диэбит. ³⁷Онуоха Реувен аҕатыгар: «Өскөтүн мин кинини эйиэхэ аҕалбатахпына, мин икки уолаттарбын өлөр даҕаны. Кинини мин илиибэр биэр, мин эйиэхэ төннөрүөм», — диэбит. ³⁸Аҕата: «Мин улум эһигинниин барыа суоҕа, тоҕо диэтэххэ, кини убайа өлбүтэ, кини соҕотох. Өскөтүн эһиги айанныыр суолгутугар кини туох эмэ алдьархайга түбэстэбинэ, кырыктыыйбыт бэйэбин кутурҕанна суулаанньыт анараа дойдуга атаарыаххыт», — диэбит.

43 ¹Сиргэ-дойдуга ыар сут буолбут. ²Кинилэр Эгийпэттэн аҕалбыт астарын сиэбиттэрин кэннэ, аҕалара кинилэргэ: «Баран кыратык эмэ аһылыкта атыылаһан аҕалын», — диэбит. ³Онуоха Йехуда киниэхэ эппит: «Ол киһи биһигини сэрэтии бөҕө сэрэппитэ уонна «инигитин илдэ кэлиэххитигэр диэри мин харахпар көстүмэн» диэбитэ. ⁴Өскөтүн инибитин биһигинниин ытар буоллаххына, баран эйиэхэ ас атыылаһахпыт, ⁵оттон ыппатаххына барбаппыт, тоҕо диэтэххэ ол киһи «инигитин илдэ кэлиэххитигэр диэри миэхэ көстүмэн» диэбитэ. ⁶Йисраэль эппит: «Ол киһиэхэ өссө инилээхпит диэннит, тоҕо миигин маннык эрэйдээтигит?» ⁷Кинилэр: «Ол киһи биһиги төрүппүт туһунан туоһуласпыта аҕай, «аҕабыт билигин да тыыннаах дуо?», «эһиги инилээххит дуо?» диэн ыйыппыта. Кини ол ыйытарын хоту хоруйдаан истэхпит дии. Хантан билиэхпитий, «инигитин аҕалын» диэбин». ⁸Йехуда аҕатыгар Йисраэльгэ эппит: «Уолу миигин кытта ыт. Биһиги барыахпыт, өлүөр сылдьахпыт, биһиги да, эн да, биһиги оҕолорбут да өлүөхпүт суоҕа. ⁹Мин кини иннигэр хоруйдуом, миигиттэн ирдээр. Өскөтүн кинини эйиэхэ аҕалбатахпына, үйэм тухары эн иннигэр буруйдаах буолуом. ¹⁰Маннык айгыстыбаппыт буоллар, икки төгүл кырыммыт буолуо этибит». ¹¹Аҕалара Йисраэль кинилэргэ эппит: «Оччотугар маннык гынын: бу дойдуну үүнүүтүттэн ылын уонна ол киһиэхэ сыттаах сымалаттан бальзамна, кыра эмит мүүттэ, сыттаах сымалата уонна лааданна, фисташката уонна миндаль туорабына кэһиитэ илдьин. ¹²Үрүн көмүстэ эбии ылан барын, оттон били мөһөөччүккүт баайытыгар төттөрү кутан биэрбит көмүстэрин бэйэбит төннөрүн, баҕар, ситэ көрбөтөхтөрө буолуо. ¹³Инигитин ылан ол киһиэхэ барын. ¹⁴Модун Танара көмөтүнэн, ол киһи эһигини аһыннын, итиэннэ атын да инигитин, Бэнийэмиини эмиэ ыттын. Оттон мин оҕото суох да хаалар буоллахпына, буоллун». ¹⁵Онуоха ол дьоннор били бэлэхтэрин,

мөһөөччүктээх үрүн көмүстэрин ылбыттар, Бэнийэм-
инини эмиэ уонна туран Эгийпэккэ барбыттар, Йосефка
тийбиттэр. ¹⁶Йосеф кинилэр ортолоругар Бэнийэминини
көрөн баран дыэтин тойонугар эппит: «Ити дыону дыэ-
бэ киллэр уонна сүөһүтэ астаа, ити дыон миигин кытта
күнүс аһахтара». ¹⁷Ол киһи Йосеф эппитин хоту онор-
бут: били дыону Йосеф дыэтигэр киллэрбит. ¹⁸Кинилэр
Йосеф дыэтигэр киирбиттэриттэн куттанан: «Ити урут
биһиги мөһөөччүктэрбитигэр төннөрбүт көмүстэриттэн
сылтаан баайсаары, саба түһэн биһигини кулут оностоору,
өсүөллэрбитин ылаары манна киллэрдилэр», — дэспит-
тэр. ¹⁹Кинилэр Йосеф дыэтин тойоно киһиэхэ тийэн аан
айаһар кэпсэппиттэр. ²⁰Итиэннэ эппиттэр: «Болбой эрэ,
тойоммуот, биһиги урут ас атыылаһа кэлбиппит. ²¹Онтон
хонук сирбитигэр тийэн мөһөөччүктэрбитин аспыппыт:
арай, хас биирдибит көмүһэ мөһөөччүкпүт айаһар баар
эбит, көмүспүт хайдах ыйаммытынан кээмэйин төн-
нөрөбүт. ²²Оттон ас атыылаһарга атын көмүстээхпит.
Мөһөөччүктэрбитигэр көмүспүтүн ким төннөрбүтүн
билбэппит». ²³Киһи эппит: «Уоскуйун, куттаныман. Эһиги
Танарабыт уонна эһиги аһабыт Танарата эһиги мөһөөч-
чүктэргитигэр баай бэрсибит, эһиги көмүскүт миэхэ
кэллэ. Итиэннэ кинилэргэ Шимеону таһаарбыт. ²⁴Кини
бу дыону Йосеф дыэтигэр киллэрбит уонна уу биэрбит.
Кинилэр атаһарын сууммуттар, ол киһи өсүөллэргэ ас
биэрбит. ²⁵Оттон кинилэр Йосеф күнүс дыэбэ кэлиэр
диэри кэһиилэрин бэлэмнээбиттэр, тобо диэтэххэ онно
килиэп сизэппит диэн истибиттэр. ²⁶Йосеф дыэтигэр
кэлбит, оттон кинилэр дыэбэ кэһии аһалбыттар уонна
сиргэ диэри сүгүрүйбүттэр. ²⁷Кини этэннэ сылдыһыт
дуо диэн туоһуласпыт уонна: «Кырдыһас аһалаахпыт
диэбиккит, этэннэ дуо, өссө да тыыннаах дуо?» — диэн
ыйыппыт. ²⁸Онуоха кинилэр: «Эн кулутун, биһиги аһа-
быт этэннэ, билигин да тыыннаах», — диэбиттэр уонна
сүгүрүйэн тонхойбуттар. ²⁹Йосеф төбөтүн көтөбөн ини-

тин Бэнийэмиини, ийэтин уолун көрбүт уонна: «Бу баар дуо, миэхэ кэпсээбит инигит?» — диэбит. Итиэннэ эппит: «Танара эйигин арыаллаатын, уолчааныам». ³⁰Йосеф ыктарбыт, тобо диэтэххэ инитигэр истин иэйиитэ уһуктан ытыах курдук буолбут, онон түгэх хоско киирэн, онно ытаабыт. ³¹Сирэйин суунаат тахсыбыт, кытаатан биэрбит уонна: «Аһылыгы тардын», — диэбит. ³²Йосефка туспа уурбуттар, кинилэргэ туспа, кинилэри кытта аһы олопор эгиипэттэргэ туспа — тобо диэтэххэ, Эгиипэт дьоно еврейдэри кытта аһыыр кыахтара суох, сиргэнэллэр эбит. ³³Кини иннигэр саастарынан сааһыланан: улаханыттан кыратыгар тийэ олоорбуттар уонна бэйэ-бэйэлэриттэн соһуйбуттар. ³⁴Кинилэргэ Йосеф ас ыппыт, Бэнийэмиин өлүүтэ барыларынааҕар биэс төгүл элбэх эбит. Кинилэр Йосебы кытта испиттэр-аһабыттар.

44 ¹Йосеф дьэтин салайааччытыгар соруйбут: «Бу дьон мөһөөччүгүн, төһө кыайалларынан, аһынан толор, итиэннэ хас биирдиилэригэр мөһөөччүктэрин айаҕар үрүн көмүстэ кут. ²Отгон мин чааскыбын, үрүн көмүс чааскыбын кыра уол мөһөөччүгүн айаҕар атыласпыт үптэрин кытта ук». Кини Йосеф эппитин хоту онорбут. ³Сарсыарда сырдаабытыгар бу дьону ыппыттар, кинилэри кытта өсүөллэрин эмиэ. ⁴Кинилэр куораттан ыраата иликтэринэ, Йосеф дьэтин салайааччытыгар: «Бар, ити дьону экирэт, ситтэххинэ «тобо хара дьайынан үтүөбэ хоруйдаатыгыт» диэ. ⁵«Ама, итинтэн мин тойонум иһэр буолбатах дуо, ама итиннэ кини билгэлэнэр буолбатах дуо? Эһиги ити куһаҕаны онордугут» диэ. ⁶Кини ол дьону сиппит уонна ити тыллары эппит. ⁷Онуоха кинилэр: «Тобо тойоммут итинник тыллаһарый? Кулуттарын итинник быһыыланар кыахтара суох. ⁸Ити мөһөөччүктэрбит айахтарыттан булбут үрүн көмүспүтүн Ханаан сириттэн эйиэхэ төттөрү аҕалбышыт. Эн тойонун дьэтиттэн үрүн көмүһү дуу, кыһыл көмүһү дуу хайдах уоруохпутуй? ⁹Биир эмэ кулуккуттан

уоруллубуту буллаххына — кини өллүн, оттон биһиги тойоммутугар кулут буолуохпут», — диэбиттэр. ¹⁰Кини: «Дьэ, эһиги этэргит буоллун: кимтэн булабыт да — ол миэхэ кулут буоллун, оттон эһиги буруйгут суох», — диэбит. ¹¹Хас биирдиилэрэ түргэн собустук мөһөөччүктэрин сиргэ түһэрээт арыа баттаабыттар. ¹²Кини ньэннийэн барбыт: улаханнарыттан саҕалаан кыранан бүтэрбит. Чааскыны Бэнийэмийн мөһөөччүгүттэн булбут. ¹³Онуоха кинилэр танаастарын тырыта таппыттар уонна өсүөлэрин мэнэһиннэрэн куоракка төннүбүттэр. ¹⁴Йехуда инилэрин кытта Йосеф дьиэтигэр кэлбиттэр. Йосеф дьиэтигэр баар эбит. Бары кини иннигэр умса нөрүйбүттэр. ¹⁵Йосеф кинилэргэ: «Ити туох быһытын быһыланнагыт? Мин курдук киһи таайыа диэн, ама, билбэккит дуо?» — диэбит. ¹⁶Йехуда эппит: «Тойоммутугар туох диэхпитий? Тугу этиэхпитий? Хайдах кырдьыкпытын этиэхпитий? Танара эн кулуттары көлдүүннэрин тутта. Онон биһиги уонна чааскыны илдэ сылдыбыт киһи — бары тойоммутугар кулут буолабыт». ¹⁷Онуоха Йосеф: «Оннук эрэ буолбатын. Кимтэн чааскыны булбуптут — ол миэхэ кулут буолуоҕа. Оттон эһиги этэннэ аҕабытыгар төннүн», — диэбитигэр, ¹⁸Йехуда киниэхэ чугаһаан: «Тойонуом, эн кулгааххар сибигинэйиэхпин көнүллээ, итиэннэ кулуккар уордайыма, эн — фараон тэнэ буоллабын. ¹⁹Тойоммут кулуттарыттан «эһиги аҕалааххыт эбэтэр инилээххит дуо?» диэн ыйыппыта. ²⁰Онуоха биһиги тойоммутугар «биһиги кырдыаҕас аҕалаахпыт уонна кини кырдыан баран төрөппүт уола баар, кини убайа өлбүтэ, онон кини ийэтиттэн соботох хаалбыта, аҕабыт кинини олус таптыыр» диэбиппит. ²¹Ону эн кулуттаргар «миэхэ аҕалан көрдөрүн» диэбитин. ²²Онуоха биһиги тойоммутугар «эрдэҕэс оҕо аҕатын хаалларар кыаҕа суох, хааллардабына, аҕата өлөн хаалыа» диэбиппит. ²³Оттон эн кулуттаргар «өскөтүн эһигини кытта инигит кэлсибэт буоллабына, миэхэ кэлимэн

даҕаны» диэбитин. ²⁴Тойонум ити эппитин барытын эн кулуккар, аҕабытыгар, тийиэн кэпсээбишпит. ²⁵Аҕабыт: «Баран өссө кыратык аста атыылаһан кэлин», — диэбитэ. ²⁶Онуоха биһиги: «Барар кыахпыт суох. Инибит барсар эрэ буоллаҕына барабыт, тоҕо диэтэххэ кинитэ суох тийдэхпитинэ, ол киһи хараҕын утары көрөр кыахпыт суох», — диэбишпит. ²⁷Онуоха эн кулутун, аҕабыт эппитэ: «Мин ойоҕум миэхэ икки уолу төрөппүтүн билэбит. ²⁸Биирэ миигиттэн барбыта, ону мин, кырдык даҕаны, кинини кыыл тарпыт диэбитим уонна күн бүгүнгэ диэри көрө иликпин. ²⁹Аны бу уолбун харахпыттан араардаххытына, кини туохха эрэ түбэстэбинэ, кыырык-тыйбыт бэйэбин кутурбанна суулаангыт иинниэххит». ³⁰Оттон билигин мин эн кулуккар, аҕабар, кини кутун ылларбыт күндү киһитин хаалларан тийдэхпинэ, ³¹ону көрөөт кини өлүөбэ, оччоҕо эн кулуттарың эн кыырык-тыйбыт кулуккун, биһиги аҕабытын, курутууан туран иингэ киллэриэхтэрэ. ³²Эбиитин эн кулутун, мин, эрдэбэс уол туһуттан аҕабар тылбын биэрбитим: кинини эйиэхэ аҕалбатахпына үйэм-сааһым тухары аһыылаах буолуом диэн. ³³Онон, эн кулутун — мин, эрдэбэс уол оннугар эйиэхэ кулут буолуум, оттон кини убайдарың кытта төнүннүн. ³⁴Аҕабар хайдах кинитэ суох төннүөхпүнүй? Аҕам мунатыйарың көрөр кыаҕым суох», — диэбит.

45 ¹Йосеф аттыгар баар туора дьон ортотугар кыайан туттунар кыаҕа суобуттан: «Киэр барың», — диэн хаһытаабыт. Онон кини ини-биилэригэр билинэригэр аттыгар туора дьон суох эбит. ²Ол эрэн кини марылаччы ытыырын Эгийпэт олохтоохторуттан саҕалаан фараон дьиэтигэр тийиэ истибиттэр. ³Йосеф ини-биилэригэр: «Мин Йосефпың, аҕам өссө да тыыннаах дуо?» — диэбит. Оттон кинилэр симиттэн кыайан хоруйдаабатахтар. ⁴Йосеф ини-биилэригэр: «Мин аттыбар кэлин эрэ», — диэбитигэр кинилэр чугаһаабыттар. Онуоха кини: «Мин

Йосефпын, эһиги Эһиипэккэ атыылаабыт инигит буолабын. ⁵Оттон билигин кэмсинимэн, тобо диэтэххэ миигин Танара эһиги тускутугар, эһиги тыыннытын араначчылата ыһпыт. ⁶Билигин сир үрдүгэр сут сатыылаабыта икки эрэ сыл буолла. Үүнүүтэ да, хомуура да суох аны өссө биэс сыл баар. ⁷Миигин Танара эһиги тускутугар, эһиги сиргэ хааларгыт туһугар, тыыннаах хааларгыт туһугар улуу абырал буоллун диэн ыһпыта. ⁸Онон, миигин эһиги буолбатах, Танара ыһпыта, итиэннэ фараонна аҕа, кини дьиэтигэр тойон, Эһиипэт сиригэр баһылык онорбута. ⁹Мин аҕабар бара охсун уонна: «Эн уолун Йосеф маннык этэр диэн: «Миигин Танара Эһиипэт баһылыга онордо. Миэхэ кэл, бытаарыма. ¹⁰Эн Гошен сиригэр олоруон, мин аттыбар буолуон, эн оҕолорун, эн оҕолорун оҕолоро эмиэ, кыра уонна бөдөн сүөһүн, итиэннэ туох баарын барыта. ¹¹Сут аны биэс сыл устата буолуоҕа, эн ууһун дьадайбатын туһугар уонна эйиэнэ барыта амныраабатын туһугар эйиэхэ тугу барытын оноруом». ¹²Дьэ, бу эһиги уонна мин иним Бэнийэмийн мин эһиэхэ этэрбин илэ көрөбүт. ¹³Аҕабар Эһиипэккэ мин албан аатым туһунан уонна тугу көрбүккүтүн барытын тиэрдин уонна аҕабын түргэнник аҕалын», — диэбит. ¹⁴Кини инитин Бэнийэмийн моонньугар саба түһэн ытаабыт, Бэнийэмийн эмиэ ытаабыт. ¹⁵Кини ини-биилэрин барыларын сыллалатаабыт уонна куустуһан туран ытаабыт. Ол кэннэ ини-биилэрэ кинини кытта кэпсэппиттэр.

¹⁶«Йосеф ини-биилэрэ кэлбиттэр» диэн сурах фараон дьиэтигэр тийбитигэр фараон кулуттарынаан сөбүлүү истибиттэр. ¹⁷Фараон Йосефка эппит: «Убайдаргар «сүөһүлэргитигэр аста мэнэһиннэрэн баран Ханаан сиригэр барын диэн эт. ¹⁸Баран аҕабытын ылан миэхэ кэлин: мин эһиэхэ Эһиипэккэ бастын сири биэриэм, эһиги сир сүмэтиттэн аһааххыт» диэ. ¹⁹Кинилэргэ бу курдук эт диэн эйигин соруйабын: «Маннык гынын: оҕолоргутун уонна ойохторгутун тийэргэ Эһиипэт сириттэн келетө

илдэ барын, аҕабытын аҕалын уонна кэлин. ²⁰Малгытын аһыйман, эһиэхэ Эгийпэт сириттэн үтүөтүн биэриэм», — диэн.

²¹Иисраэль уолаттара иннэ гыммыттар. Фараон дыһалынан, Йосеф кинилэргэ көлө уонна суолларыгар ыһык биэрбит. ²²Хас биирдиилэригэр уларыттар танас, Бэнийэмииннэ буоллабына үс сүүс үрүн көмүс шекели уонна биэстэ уларыттар танаһы биэрбит. ²³Оттон аҕатыгар Эгийпэт баайын мэнэстибит уон өсүөлү, бурдугу, килиэби уонна аһылыгы мэнэстибит уон тыһы өсүөлү ышпыт. ²⁴Ини-биилэрин ышпыт, барбыттар. Итиэннэ кинилэргэ: «Суолга иирсимэн», — диэбит. ²⁵Кинилэр Эгийпэттэн тахсан Ханаан сиригэр аҕаларыгар Йааковка тийбиттэр. ²⁶Киниэхэ: «Эн уолун Йосеф тыыннаах, итиэннэ билигин Эгийпэт баһылыга», — диэн тиэрдибиттэр. Кини сүрүбэр ыттарбыт, кинилэргэ итэбэйбэтэх. ²⁷Онуоха уолаттара киниэхэ Йосеф тугу эппитин барытын тиэрдибиттэр, ол эрэ кэннэ уонна Йосеф кинини аҕалтара ышпыт көлөтүн көрөн эрэ баран аҕаларын Йааков тыына дэ кэнээбит. ²⁸Иисраэль: «Түксү, уолум Йосеф тыыннаабына, бэйэм өлө иликпинэ баран көрүөм», — диэбит.

46 ¹Иисраэль баарын барытын илдэ Беэр Шеваҕа тийбит уонна аҕатын Йицхаак Танаратыгар сиртибэ биэрбит. ²Иисраэльгэ түүн Танара көстүбүт уонна: «Йааков, Йааков!» — диэбит. Онуоха кини: «Тугуй?» — диэбит. ³«Мин Танарабын, эн аҕан Танаратабын. Эгийпэккэ барартан куттаныма, тоҕо диэтэххэ мин онно эйигиттэн улуу норуоту тэниттэм. ⁴Мин эйигин кытта Эгийпэккэ барсыам, итиэннэ мин эйигин онтон таһаарыам. Эн хараххын Йосеф бэйэтин илиитинэн сабыаҕа», — диэбит.

⁵Йааков Беэр Шеваттан туруммут. Иисраэль уолаттара фараон ышпыт көлөтүгэр аҕаларын Йааковы, оҕолорун, ойохторун тиэнэн барбыттар. ⁶Йааков ыччатын барытын кытта Ханаан сиригэр булуммут сүөһүлэрин, баайдарын-

дуолларын ылан Эгиипэккэ тийбиттэр. ⁷Кини Эгиипэккэ уолаттарын, кыргыттарын, сиэннэрин, ыччатын барытын ильдэ тийбит.

⁸Бу бааллар Эгиипэккэ көспүт Йисраэль уолаттарын ааттара:

Йааков уолаттарын кытта:

Йааков улахан уола Реувен. ⁹Реувен уолаттара:

Ханох уонна Фаллу, Хецрон уонна Харми.

¹⁰Шимеон уолаттара:

Йэмуэль уонна Йамин, Охад, Йахин, Цохар, итиэннэ Ханаан дьахтарыттан уола Саул.

¹¹Левий уолаттара:

Гершон, Кахаат уонна Мерари.

¹²Йехуда уолаттара:

Эр, Онан, Шела, Ферец уонна Заара. Ол эрэн Эр уонна Онан Ханаанна өлбүттэр.

Ферец уолаттара:

Хецрон уонна Хамуул.

¹³Иссахаар уолаттара:

Тола, Фува, Иов уонна Шимрон.

¹⁴Зевулон уолаттара:

Серед, Элон уонна Йахлиэль.

¹⁵Отгон бу — Лия Падаан-Араамна олорон Йааковка төрөппүт уолаттара уонна киниттэн кыһа Дина. Уолаттарын уонна кыргыттарын ахсаана — барыта отут үс.

¹⁶Гаад уолаттара:

Цифрон, Хааги, Шуни, Эцбон, Эри, Ароди уонна Арели.

¹⁷Ашер уолаттара:

Йимнаа, Йишеваа, Йишви, Берийаа уонна балтылара Шераах. Берийаа уолаттара: Хевер уонна Малкиэль.

¹⁸Бу — Лаваан кыһыгар Лияҕа хамначчыт биэрбит дьахтарын Зилфаа уолаттара. Кини Йааковка барыта уон алта оҕону төрөппүтэ.

¹⁹Йааков ойобун Рахель уолаттара:

Йосеф уонна Бэнийэмиин.

²⁰Эгиипэт сиригэр Йосефка Уон диэн дойду алгысчытын Потти-Фера кыыһа Асенаат төрөппүт уолаттара: Менаше уонна Эфраим.

²¹Бэнийэмиин уолаттара:

Белаа, Бехер уонна Ашбел, Гера уонна Нааман, Эхии уонна Рош, Муппим, Хуппим уонна Аард.

²²Бу — Йааковка Рахель төрөппүт уолаттара: барыта уон түөрт киһи.

²³Даан уола:

Хушим.

²⁴Нафталии уолаттара:

Йахциэль, Гуни, Йэцер уонна Шиллем.

²⁵Бу — Лаваан кыыһыгар Рахельга хамначчыт биэрбит дыахтарын Билхаа төрөппүт уолаттара. Кини Йааковка барыта сэттэ оҕону төрөппүт.

²⁶Йааковы кытта Эгиипэккэ кэлсибит, кини ыччатын ахсаана, уолаттарын ойохторун аахпакка туран, барыта алта уон алта киһи. ²⁷Йосеф Эгиипэккэ төрөппүт уолаттара — иккилэр. Эгиипэккэ барсыбыт Йааков ууһун дьонун ахсаана — сэттэ уон киһи. ²⁸Оттон Йехуданы кини бэйэтин иннигэр Гошенна сирдээтин диэн Йосефка ыппыт. Кинилэр Гошен сиригэр тийбиттэр. ²⁹Йосеф көлөтүн көлүнэн абатын Йисраэли көрсө Гошенна тахсыбыт. Итиэннэ көрөөт да, кини моонньугар ыйана түспүт уонна уйа-хайа суох ытаабыт. ³⁰Йисраэль Йосефка эппит: «Билигин өлүөхпүн да сөп. Эйигин көрдүм, тыыннаах эбиккин». ³¹Йосеф убайдарыгар уонна абатын ууһугар эппит: «Мин фараонна тахсан иһитиннэриэм, миэхэ Ханаан сиригэр олорбут убайдарым уонна аҕам ууһа кэллилэр диэн этиэм. ³²Бу дьон бараан маньыһыттара, сүөһүнэн ииттэр дьон, барааннарын үөрүн уонна адаар муостаахтарын үүрэн кэллилэр диэбим. ³³Өскөтүн фараон эһигини ыныран: «Туох дьарыктааххытый?» — диэн ыйыттабына, ³⁴эһиги: «Кулуттарын, биһиги уонна өбүгэлэрбит, эрдэбэс саасытытыттан күн бүгүнүгэр диэри сүөһү

көрөбүт», — диэн, оччоҕо эһигини Гошенна олохсугуоттара, тоҕо диэтэххэ, Эгиипэт дьоно бараан маньыһытын сүөргүлүүллэр.

47 ¹Йосеф тийэн фараонна кэпсээбит. Кини: «Аҕам, ини-биилэрим кыра, бөдөн сүөһүлэрин уонна баардарын барытын ильдэ Ханаан сириттэн кэллилэр. Кинилэр Гошенна бааллар», — диэбит. ²Кини убайдарыттан биэс киһини ильдэ фараонна тийбит. ³Фараон кини убайдарыттан: «Туох дьарыктааххыты?» — диэн ыйыппыт. Онуоха кинилэр фараонна: «Эн кулуттарын, биһиги даҕаны, өбүгэлэрбит даҕаны, бараан маньыһытарабыт», — диэбиттэр. ⁴Кинилэр фараонна: «Биһиги бу сиргэ көһөн кэллибит. Кулуттарын сүөһү мэччитэр сирдэрэ суох, тоҕо диэтэххэ Ханаанна ыар сут буолла. Онон бука диэн кулуттарын Гошен сиригэр олохсут», — диэбиттэр. ⁵Фараон буоллаҕына Йосефка эппит: «Аҕан уонна убайдарын эйиэхэ кэллилэр. ⁶Эгиипэт сирэ эн иннигэр. Аҕабын уонна убайдарын бастын сиргэ олохсут. Гошен сиригэр олохсуйдуннар. Итиэннэ, кинилэр быыстарыгар кыахтаах дьон баарын биллэххинэ, мин сүөһүлэрбин көрөргө анаа».

⁷Йосеф аҕатын Йааков фараонна аҕалбыт, онуоха Йааков фараону алҕаабыт. ⁸Фараон Йааковтан: «Сааһын төһө буоллай?» — диэн ыйыппыт. ⁹Онно Йааков: «Кэрийбит сааһым сүүс отут сыл. Олобум күннэрэ аҕыйах уонна эрэйдээх этилэр, өбүгэлэрим кэрийбит саастарын билигин ситэ иликтэр», — диэн фараонна хардарбыт. ¹⁰Йааков фараону алҕаабыт уонна тахсан барбыт.

¹¹Йосеф аҕатын уонна убайдарын олохсуппут, кинилэргэ, фараон соруйбутун курдук, Эгиипэккэ бастын сири — Раамсес сири бас биэрбит. ¹²Йосеф аҕатын, убайдарын уонна аҕатын ууһун барытын, аяхтарын ахсаанынан көрөн, аһылыгынан хааччыар эбит.

¹³Сиргэ бүттүүнүгэр аһыыр ас суох буолбут, тоҕо диэтэххэ сут өссө күүһүрбүт. Эгиипэт, Ханаан сирдэрэ сукка

ыларбыттар. ¹⁴Йосеф килиэп манньатыгар мэнэйдэһэн Эгийпэккэ уонна Ханаанга баар үрүн көмүһү барытын хомуйан фараонна ажалбыт. ¹⁵Эгийпэт да, Ханаан да сирдэригэр үрүн көмүс бараммыт. Онуоха Эгийпэт олохтоохторо Йосефка кэлэн уонна:

— Аһылыкта биэр, көмүспүт бүппүтүн аанһа эйиэхэ көрдөрбүтүнэн өлүөхпүт дуо? — диэбиттэр.

¹⁶Йосеф:

— Өскөтүн үрүн көмүскүт бараммыт буоллабына, сүөһүгүтүн үүрэн ажалын, сүөһүгүт манньатыгар биэриэм, — диэбит.

¹⁷Онуоха кинилэр сүөһүлэрин Йосефка үүрэн ажалар буолбуттар, оттон Йосеф кинилэргэ сылгыларын, кыра, бөдөн сүөһүлэрин, өсүөллэрин оннугар килиэп биэрэр эбит. Кини ол сыл устата сүөһүлэрин барытын манньатыгар килиэбинэн хааччийбыт.

¹⁸Сыл ааспыт. Оттон эһиилги сылыгар киниэхэ кэлэн эппиттэр:

— Тойоммутугтан кистээбэппит: тойоммутугар уунуох көмүспүт да, сүөһүбүт да үөрэ баранна. Эт бэйэбититтэн уонна сирбититтэн ураты тойоммутугар биэриэх туохпут да хаалбата. ¹⁹Эн көрөн турдаххына, биһиги да, сир-дойду да тобо өлүөхтээхпитий? Онон биһигини уонна сирдэрбитин килиэп манньатыгар атыылас. Биһиги сирдэрбитин кытта фараонна кулут буолуохпут. Оттон эн биһиги тыыннаах хааларбыт туһугар, өлбөспүт иннигэр уонна сир кураанахсыйбатын туһугар туораахта биэр.

²⁰Йосеф Эгийпэт сирин барытын фараонна атыыласпыт, тобо диэтэххэ, сут наһаалаан, Эгийпэт хас биирдии олохтообо сирин атыылаабыт. Сир фараон бас билиитэ буолбут. ²¹Эгийпэт биир уһугуттан атын уһугар диэри олорор дьону кини кулут оностубут. ²²Арай, алгысчыттар сирдэрин атыыласпатах. Тобо диэтэххэ, алгысчыттарга фараон сир аныыр эбит. Кинилэр фараон өлүүлээбит сириттэн аһылар эбит, онон сирдэрин атыылаабатахтар.

²³Йосеф норуокка эппит:

— Дьэ, бу мин энигини уонна эниги сирдэргитин фараонна атыыластым. Итиэннэ сиргэ ыһын диэн эһиэхэ туораах биэрэбин. ²⁴Хомуур буоллабына, хомуургут бэһис өлүүтүн фараонна биэриэххит, отгон биэс гыммыт түөрдүн бэйэбитигэр хаалларын: ыһыга анаан, бэйэбит, дьылээхтэргит уонна оболоргут аһыллаларыгар.

²⁵Кинилэр:

— Эн биһигини абыраатын. Тойоммут санаатын хоту сырыттарбыт уонна фараонна кулут буолларбыт, — диэбиттэр.

²⁶Йосеф Эгиипэт сиригэр күн бүгүнүгэр диэри сокуон олохтообут: бэһис өлүүнү — фараонна. Арай, алгысчыттар сирдэрин фараон бас билбэт эбит.

²⁷Йисраэль Эгиипэт сиригэр Гошенна олорбут. Ол сирин бас билбиттэр, олус диэн ууһаабыттар-тэнийбиттэр. ²⁸Йааков Эгиипэккэ уон сэттэ сыл олорбут. Сааһа сүүс түөрт уон сэттэтэ буолбут. ²⁹Йисраэль өлөр күнэ үүнэн, улун Йосебы ыныттарбыт уонна:

— Өскөтүн эн сүрэбин миэхэ чугас буоллабына, илиигин өттүгүм анныгар уураннын миэхэ үтүөнү оноруох буолан андабай: өллөхпүнэ Эгиипэт сиригэр көмүөм суоҕа диэн. ³⁰Өбүгэлэрбин кытта сытарым туһугар, миигин Эгиипэттэн таһаараар уонна кинилэр унуохтарын иинигэр көмөөр, — диэбит.

Йосеф:

— Эппитин хоту гыным, — диэбит.

³¹Абата:

— Андабай, — диэбит. Кини андабайбыт. Йисраэль оронун баһыгар үнпүт.

48 ¹Йосефка: «Аҕан ыарыйда», — диэбиттэригэр кини икки уолаттарын: Менашены уонна Эфраимы илдэ тийбит. ²Йааковка: «Эйиэхэ улун Йосеф кэллэ», — диэн тиэрдиттэригэр, Йисраэль күүһүн хомунан оронугар олорбут. ³Йааков Йосефка эппит: «Ханаан си-

ригэр Луузка миэхэ Модун Танара илэ көстөн албаабыта
⁴уонна миэхэ: «Дьэ, Мин эйигин ууһатыам, элбэтиэм,
эйигиттэн мунура суох ахсааннаах норуоту үөскэтиэм,
итиэннэ бу сири эн кэнчээри ыччаккар үйэ-саас туха-
ры баһылыылларыгар биэриэм», — диэбитэ. ⁵Билигин,
бу Эгиипэт сиригэр, мин манна эйиэхэ кэлиэм иннинэ,
төрөөбүт эн икки уолаттарын: Эфраим уонна Менаше —
Реувен уонна Шимеон курдук эмиэ миэннэрэ. ⁶Кинилэр
кэннилэриттэн эйиэхэ төрөөбүт оҕолор — эйиэннэрэ,
кинилэр бу уолаттарга ини буолалларын быһыытынан,
өлүүлэрин кинилэртэн ылыахтара. ⁷Мин Падаантан баран
истэхпинэ, ара суолга Ханаан сиригэр, Эфратаҕа бэрт
кыранан тийбэккэ, Рахелим өлбүтэ. Мин кинини онно
Эфрата, билиннитэ Бэт Лэхиэм, суолугар көмпүтүм».

⁸Йисраэль Йосеф уолаттарын көрөн баран: «Бу кимнээ-
бий?» — диэн ыйыппыт. ⁹Йосеф аҕатыгар: «Бу — Танара
миэхэ манна биэрбит уолаттара», — диэбит. Онуоха аҕата:
«Миэхэ чугаһат эрэ, алгыахпын», — диэбит. ¹⁰Йисраэль
хараҕа, кырдьан, мөлтөөбүт, онон кыайан көрбөт эбит.
Йосеф уолаттарын чугаһаппытыгар кинилэри сыллаа-
быт уонна кууһуталаабыт. ¹¹Итиэннэ Йисраэль Йосефка
эппит:

— Эн дьүһүннүн да көрүөм диэн эрэммэтэҕим, оттон
Танара эн оҕолоргун кытта көрдөрдө.

¹²Йосеф оҕолорун аҕатын түһэбиттэн ылбыт уонна
киниэхэ сиргэ диэри сүгүрүйбүт. ¹³Йосеф иккиэннэрин:
Эфраимы уна илиитигэр ылан Йисраэль ханаһыгар,
Менашены ханас илиитигэр ылан Йисраэль унатыгар
туттарбыт. ¹⁴Онуоха Йисраэль уна илиитин ылан Эфраим
төбөтүгэр уурбут, кини төһө да балыһын үрдүнэн, оттон
ханас илиитин Менашеҕа. Кини Менаше бастакы оҕо
буоларын билэ-билэ итинник гыммыт. ¹⁵Йосебы албаан
эппит: «Мин өбүгэлэрим Авраһаам уонна Йицхаак Тапа-
ралара, оччоттон күн бүгүннэ диэри миигин манаабыт
Танара, ¹⁶туох баар хара дьайтан миигин абырыыр Аан-

ньал бу уолаттары алжаатын; кинилэргэ мин аатым уонна мин өбүгэлэрим Авраһаам, Йицхаак ааттара ааттаннын, бу сиргэ кинилэр үксүү тэнийдиннэр».

¹⁷Йосеф, аҕата уна илиитин Эфраим төбөтүгэр уурбутун көрөн, хараастыбыт. Кини аҕатын илиитин, Эфраим төбөтүтэн Менаше төбөтүгэр көһөрөөрү ылбыт, ¹⁸итиэннэ Йосеф аҕатыгар эппит:

— Аҕаа, манньк буолбатах, бу баар бастакы оҕом, кини төбөтүгэр уна илиигин уур.

¹⁹Онуоха аҕата хоруйдаан:

— Билэбин, тоойуом, билэбин, киниттэн эмиэ норуот тахсыаҕа, ону ааһан улуу норуот буолуоҕа. Оттон кыра инитэ кинитээбэр ордук элбизбэ, киниттэн мунура суох ахсааннаах ыччат тэнийизбэ, — диэбит.

²⁰Кини ол күн кинилэри алжаан эппит:

— Эйигинэн Йисраэль алжаан этиэбэ: Танара эйигин Эфраимна уонна Менашеҕа холоонноох онордун, — диэн.

Итиэннэ Эфраимы Менаше иннигэр урут туруорбут.

²¹Онтон Йисраэль Йосефка эппит:

— Дьэ, бу мин өлөрүм кэллэ. Танара эһигинниин буолуоҕа уонна эһигини өбүгэлэргит сирдэригэр төннөрүүбэ.

²²Мин эйиэхэ, убайдаргыттан ордорон, Шехем сири биэрэбин. Ол сири мин амарыайдартан кылыспынан уонна охпунан былдыабытым.

49 ¹Йааков уолаттарын ынырбыт уонна эппит:

— Түмсүн, кэлэр кэмнэ эһигини туох күүтэрин этиэм,

²хомуллун уонна истин, Йааков уолаттара, аҕабытын Йисраэли болбойун.

³Реувен — мин улаханым. Эн бааргын — мин күүһүм, мин күүһүм үнүгэһэ, барҕа баарым бастына, көмүскэлим үрдүгэ;

⁴ол эрэн эн халаан уутун курдук ханылгын, бастыан суоҕа,

- аҗан оронугар тахсан,
сытар олбохпун тэбистин.
- ⁵ Шимеон уонна Левий — ини-биилэр,
кырыктарын өргөһө — кылыстара.
- ⁶ кинилэр эйгэлэригэр кириэм суоҕа,
кинилэр кэккэлэригэр
мин ытык аатым кыттыһыа суоҕа —
урдайбыт омуннарыгар киһини өлөрөллөр,
атабын иниирин быһа охсон
оһуһу кытта охтороллор.
- ⁷ Кырыктаах дьайдара кыраннын,
уорааннаах уохтара умса бардын.
кинилэри Йааков ууһугар ыскайдыам,
Йисраэль иһигэр тарҕатыам.
- ⁸ Йехуда, эйигин инилэрин айхаллыахтара.
Эн илиин өстөөхтөрүн сүннүгэр,
эн аҗан уолаттара эйиэхэ сүгүрүйүөхтэрэ.
- ⁹ Уолан хахай Йехуда
Уолум булду кыайа-хото тутанын.
Хахай курдук дарханын,
сүһүөбүн бокутан сыппытын
аймыах айылаах, ама, баар үһүө?
- ¹⁰ Шило кэлиэр диэри,
норуоттар бэриниэхтэригэр диэри,
Йехуда баһылыр тайанын ыһыктыбатын,
дыһалтатын намыраппатын.
- ¹¹ Виноград лабаатыгар өсүөл оһотун баайар,
бастын уохтаах отонно тыһы өсүөл оһотун инэрэр,
тананын арыгыга сууйар,
уохтаах отон сүмэтигэр сайбыр.
- ¹² Арыгыттан хараҕа килбэчийэр,
үүттэн тиһэ манхайар.
- ¹³ Зевулон муора кытылыгар олохсуйуоҕа -
онно уу ааллара тиксэллэр,
ол сир Сидуонна тийэн мунгурданар.

- ¹⁴ Иссахаар — уу сүүрүгүн бышыгар сытар
бөбөх өсүөл.
- ¹⁵ кини сынньанар үтүөтүн,
сир кэрэтин көрбүт киһи.
сүгэхэри уйунарга саннын нүксүппүт,
иэс толугар бэриммит.
- ¹⁶ Даан норуотун салайыаба,
Йисраэль уустарыттан биирдэрин.
- ¹⁷ Даан — суол моҕойо,
айан моһоло,
ат тилэбин кэйиэбэ,
айанныты сууларыаба.
- ¹⁸ Айыы Тойон, эн көмөбөр эрэнэбин.
- ¹⁹ Гаады түөкүттэр түбүлүөхтэрэ эрээри,
кини да хаалсыа суоҕа, ситиһиэбэ.
- ²⁰ Ашер аһа өлгөм,
ыраахтааҕы аһын биэриэбэ.
- ²¹ Нафталии — кэрэ лабаатын тэниппит
көңүл таба.
- ²² Йосеф — үүнүү уола,
уу сыккыһыттан угуттанар,
лабаалара эркини сабардыллар.
- ²³ кинини атабаастаабыттара,
ытыалаабыттара,
охчуттар өстөспүттэрэ.
- ²⁴ Ол эрэн кини оҕо кытаанах этэ,
илиитин былчына сымса,
ол — Йааков илиитин күүһүттэн,
Йисраэль бөбө Маныһыта эмизэ онтон.
- ²⁵ Кини — эн аҕан Таңарата, эйиэхэ көмөлөһүө,
Кини — модун, эйигин алгыаба:
Үөһэттэн халлаан алгыһынан,
Түгэбэ көстүбэт дирин алгыһынан,
эмпит эмсэххинэн,
үөскээбит киэлигинэн,

²⁶ былыргы хайалар алгыстарыттан,
үйэлээх үрдэллэр үтүө көстүүлэриттэн
үрдүк алгыһынан — аҕан алгыһынан.
ол барыта — Йосеф төбөтүгэр түстүн,
убайдарыттан талыллыбыт чулуу дьулайыгар.

²⁷ Бэнийэмиин адырҕа бөрө:
сарсыарда бултаабытын сиир,
киэһэ тарпытын тиниктиир.

²⁸ Бу — бары Йисраэль уустара уонна аҕалара эппит
алгыстара. Уус уус аайы туспа алгыс.

²⁹ Кинилэргэ кэс тылын эппит:

— Мин дьоммор аттанан эрэбин, миигин Хет киһитэ
Эфрон хонуутугар баар хаспахха өбүгэлэрбин кытта
көмөөрүн. ³⁰ Били Авраһаам Хет киһититтэн Эфронтан
хонууну кытта көмөргө анаан атыыласпыт, Ханаан си-
ригэр Мамре иннигэр баар Махпела хонуутугар баар
хаспахха. ³¹ Онно Авраһаамы, кини ойоҕун Саараны көм-
пүттэрэ, онно Йицхаагы уонна кини ойоҕун Ривеканы
көмпүттэрэ, мин онно Лияны көмпүтүм. ³² Ол хонууну
уонна онно баар хаспаҕы Хет уолаттара атыылаа-быттара.

³³ Йааков кэс тылын уолаттарыгар этэн баран оронугар
сыппыт уонна өлбүт, өбүгэлэригэр аттаммыт.

50 ¹ Йосеф аҕатыгар саба түһэн ытыы-ытыы сирэйт-
тэн сыллаабыт. ² Йосеф кулуттарыгар — эмчиттэр-
гэ аҕатын этин бальзамныылларыгар соруйбут. Эмчиттэр
Йисраэли бальзамнаабыттар. ³ Түөрт күнэ туолбут — оччо
күн бальзамныырга барар эбит. Эгийпэт олохтоохторо
кинини аһыйан сэттэ уон күн ытаабыттар. ⁴ Кутурбан
күннэрэ ааспыттарын кэннэ, Йосеф фараон чугаһынаа-
быларыгар эппит:

— Өскөтүн эниги санааҕытын таба тайаммыт буоллар-
бын, фараонна маннык этин: ⁵ «Аҕам: бу өлөн эрэбин,
онон миигин Ханаанна бэлэмнээбит хаспахпар кистээр, —
диэн кэс тылын эппитэ. Онон, мин билигин баран аҕабын
көмөн кэлиэхпин баҕарабын».

⁶Фараон эппит:

— Тахсан аҕабын кистээ, андаҕаргын толорон.

⁷Йосеф аҕатын тахсыбыт. Кинини кытта фараон кулуттара, фараон ууһун аҕа баһылыктара уонна Эгиипэт бары аҕа баһылыктара барсыбыттар. ⁸Ону тэнэ Йосеф ууһа барыта, кини убайдара уонна аҕатын ууһа. Гошен сиригэр оҕолорун уонна кыра-бөдөн сүөһүлэрин хаалларбыттар. ⁹Кинини кытта көлөлөр уонна аттаах дьон барсыбыттар, онон сүрдээх үгүс кэтит кэккэ буолбут. ¹⁰Кинилэр Иорданы унуордаан Горен-Атадка тийбиттэр, онно сүрдээх күүскэ ытаабыттар-соҕообуттар. Йосеф сэттэ күн устата аҕатын кутурҕанын тэрийбит. ¹¹Ханаан олохтоохтору Горен-Атадка кутурҕаны көрөн: «Эгиипэттэр ытабыллара ыар да эбит», — диэбиттэр. Ол иһин ол Иордан унуор сири Авел-Мицраим [Эгиипэттэр ытабыллара] диэн ааттаабыттар. ¹²Йааков уолаттара кини соруйбутун хоту онорбуттар. ¹³Уолаттара кинини Ханаан сиригэр таһаарбыттар уонна Мамре утары, Авраһаам Хет киһитигтэн Эфронтан көмөргө анаан атыыласпыт сиригэр Махпелга баар хаспахха харайбыттар.

¹⁴Йосеф аҕатын көмөн баран Эгиипэккэ төннүбүт, кини уонна убайдара, итиэннэ кини аҕатын көмө барса сылдыбыттар бары төннүбүттэр. ¹⁵Аҕалара өлбүтүн дьэ өйдөөн, Йосеф убайдара санааҕа ылларбыттар: «Арай, Йосеф абааһы көрдүн биһигини, итиэннэ биһиги онорбут хара дьайбыт иһин иэстэһиэн баҕардын?» — диэн. ¹⁶Кинилэр Йосефка илдьит ыһпыттар: «Аҕан өлүөн иннинэ кэс тылын эппитэ: ¹⁷«Йосефка этин: убайдарын буруйдарын-аньыыларын, эйиэхэ онорбут хара дьайыыларын бырастыгы гын даа. Билигин бырастыгы гын даа, эн аҕан Танаратын кулуттарын буруйдарын». Ону эппиттэригэр Йосеф ытаабыт. ¹⁸Убайдара бэйэлэрэ кэлэн кини иннигэр сөһүргэстээбиттэр уонна: «Бу баарбыт, эн кулуттарын», — диэбиттэр. ¹⁹Онуоха Йосеф эппит:

— Куттаныман, тобо диэтэххэ мин Танараттан куттанабын. ²⁰Эниги миигин утары хара санааны санаммыккыт, ол эрэн үгүс дьон олобун быһыһы туһуттан Танара ону үтүө санааба кубулулта. ²¹Куттаныман — мин энигини уонна оболоргутун аһатыам.

Кинилэри уоскуппут, санааларын хоту санарбыт.

²²Йосеф абатын ууһун кытта Эгиипэккэ ололбут. Йосеф сүүс уон сыл ололбут. ²³Кини Эфраим уолаттарын үһүс көлүөнэлэрин көрбүт, ол курдук Менаше уолун Махир уолаттара Йосеф түһэбэр төрөөбүттэр. ²⁴Йосеф убайдарыгар эппит:

— Мин өлөн эрэбин, ол эрэри Танара кэлэн энигини бу сиртэн Авраһаамна, Йицхаакка уонна Йааковка эппит сиригэр таһаарыаба.

²⁵Йосеф Йисраэль уолаттарыгар кэс тылын эппит:

— Танара эһиэхэ кэлиэн кэлиэбэ. Мин унуохпун мانتан таһаарын.

²⁶Йосеф сүүс уон саастаабар өлбүт. Кини этин бальзамнаан баран Эгиипэт сиэринэн мас холбуйаба кистээбиттэр.